

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagstiftning om förhindrande och utredning av penningtvätt

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att en lag skall stiftas om förhindrande och utredning av penningtvätt. Samtliga bestämmelser som syftar till att förhindra penningtvätt skall på detta sätt samlas i en enda lag. Lagstiftningen skall därför omstruktureras så, att en enda, till sitt innehåll enhetlig lag om förhindrande och utredning av penningtvätt skall gälla för kreditinstitut, finansiella institut och andra enligt lagen anmälningsskyldiga sammanslutningar och näringsidkare. Eftersom lagen ersätter samtliga gällande bestämmelser som syftar till att förhindra penningtvätt, skall dessa motsvarande bestämmelser i andra lagar slopas.

Förutom dessa viktiga strukturella reformer av den gällande lagstiftningen föreslås också bestämmelser om en utredningscentral för penningtvätt, som skall inrättas vid central-kriminalpolisen. Att en sådan central inrättas innebär att man frångår det anmälningsförfarande i två steg som hittills har tillämpats i fråga om tvivelaktiga affärstransaktioner. Enligt lagförslaget skall anmälningarna koncentreras till utredningscentralen för penningtvätt. I lagförslaget föreslås bestämmelser om utredningscentralens rätt att få uppgifter som behövs för utredning av anmälningarna samt bestämmelser om registrering, användning och utlämnande av uppgifter. Dessutom föreslås att utredningscentralen skall få bestämma att en tvivelaktig affärstransaktion skall avbrytas. Uppgifter som inhämtas med stöd av den föreslagna lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt skall införas i det register över misstänkta som förs enligt lagen om poli-

sens personregister. Dessutom föreslås att tillämpningsområdet för bestämmelserna om bekämpning av penningtvätt skall utvidgas till att gälla finansiella institut, utländska finansiella instituts filialer och representationer, sammanslutningar som tillhandahåller service i anslutning till investeringstjänster, sammanslutningar och näringsidkare som ordnar spel med pengar samt fastighetsmäklare. I lagförslaget ingår också en bestämmelse om påföljder för anmälningskyldiga som bryter mot den identifieringsplikt och plikt att förvara identifieringsuppgifter som lagen föreskriver.

I propositionen föreslås ändringar i kreditinstitutslagen, lagen om utländska kreditinstituts och finansiella instituts verksamhet i Finland, lagen om värdepappersföretag, lagen om utländska värdepappersföretags rätt att tillhandahålla investeringstjänster i Finland, lagen om andelslag, lagen om försäkringsbolag, lagen om försäkringsmäklare, lagen om pantlåneinrättningar, lagen om polisens personregister, strafflagen samt lagen om finansinspektionen.

Lagstiftningen ansluter sig till rådets direktiv om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för tvättning av pengar, det s.k. penningtvättedirektivet samt det principbeslut som statsrådet den 1 februari 1996 fattade om ett handlingsprogram för att minska den ekonomiska brottsligheten och ekonomiska gråzonen.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft vid ingången av 1998.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
ALLMÄN MOTIVERING	4
1. Inledning	4
2. Nuläge	4
2.1. Lagstiftning och praxis	4
2.2. Internationell utveckling och utländsk lagstiftning	8
Rådets direktiv om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för tvättning av pengar	8
Utländsk lagstiftning	10
2.3. Bedömning av nuläget	12
3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen	14
4. Propositionens verkningar	15
4.1. Ekonomiska verkningar	15
4.2. Verkningar i fråga om organisation och personal	16
4.3. Övriga verkningar	17
5. Beredningen av propositionen	17
5.1. Beredningsskeden och -material	17
5.2. Utlåtanden	17
6. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll	17
6.1. Samband med andra propositioner	17
6.2. Samband med internationella avtal och förpliktelser	18
DETALJMOTIVERING	19
1. Lagförslagen	19
1.1. Lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt	19
1.2. Kreditinstitutslagen	38
1.3. Lagen om utländska kreditinstituts och finansiella instituts verksamhet i Finland	39
1.4. Lagen om värdepappersföretag	39
1.5. Lagen om utländska värdepappersföretags rätt att tillhandahålla investeringstjänster i Finland	40
1.6. Lagen om andelslag	40
1.7. Lagen om försäkringsbolag	40
1.8. Lagen om utländska försäkringsbolag	41
1.9. Lagen om försäkringsmäklare	41
1.10. Lagen om pantlåneinrättningar	41
1.11. Lagen om polisens personregister	42
1.12. Strafflagen	42
1.13. Lagen om finansinspektionen	43
2. Ikraftträdande	43
3. Lagstiftningsordning	43

LAGFÖRSLAGEN

1. Lag om förhindrande och utredning av penningtvätt	45
2. Lag om ändring av kreditinstitutslagen	49
3. Lag om ändring av 24 § lagen om utländska kreditinstituts och finansiella instituts verksamhet i Finland	50
4. Lag om ändring av lagen om värdepappersföretag	50
5. Lag om ändring av 16 § lagen om utländska värdepappersföretags rätt att tillhandahålla investeringstjänster i Finland	51
6. Lag om ändring av lagen om andelslag	51
7. Lag om ändring av lagen om försäkringsbolag	52
8. Lag om ändring av lagen om utländska försäkringsbolag	52
9. Lag om ändring av lagen om försäkringsmäklare	53
10. Lag om ändring av lagen om pantlåneinrättningar	53
11. Lag om ändring av lagen om polisens personregister	54
12. Lag om ändring av 32 kap. 1 § strafflagen	54
13. Lag om ändring av 20 § lagen om finansinspektionen	55
BILAGA	56
Parallelltexter	
2. Lag om ändring av kreditinstitutslagen	56
3. Lag om ändring av 24 § lagen om utländska kreditinstituts och finansiella instituts verksamhet i Finland	60
4. Lag om ändring av lagen om värdepappersföretag	60
5. Lag om ändring av 16 § lagen om utländska värdepappersföretags rätt att tillhandahålla investeringstjänster i Finland	63
6. Lag om ändring av lagen om andelslag	63
7. Lag om ändring av lagen om försäkringsbolag	65
8. Lag om ändring av lagen om utländska försäkringsbolag	67
9. Lag om ändring av lagen om försäkringsmäklare	69
10. Lag om ändring av lagen om pantlåneinrättningar	71
11. Lag om ändring av lagen om polisens personregister	74
12. Lag om ändring av 32 kap. 1 § strafflagen	75
13. Lag om ändring av 20 § lagen om finansinspektionen	76

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Europeiska gemenskapernas råds direktiv om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för tvättning av pengar 91/308/EEG, nedan *penningtvättdirektivet*, kom genom avtalet om det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-avtalet) att gälla också Finland. Direktivet försattes i kraft genom en ändring av 32 kap. strafflagen (39/1889), som gäller häleribrott. Lagändringen trädde i kraft den 1 januari 1994. Dessutom innehåller penningtvättdirektivet i första hand för kreditinstitut och finansiella institut bestämmelser om identifiering av kunder, omsorgsplikt och tvivelaktiga affärstransaktioner samt skyldighet att anmäla sådana. Dessa bestämmelser försattes i kraft i Finland genom ändring av lagarna för ifrågavarande näringar och branscher. Dessutom har finansinspektionen samt social- och hälsovårdsministeriet meddelat sina tillsynsobjekt närmare bestämmelser om de skyldigheter som penningtvättdirektivet innebär samt hur dessa skall fullgöras.

I denna proposition föreslås att det stiftas en lag om förhindrande och utredning av penningtvätt. Bestämmelserna i lagen skall motsvara de gällande bestämmelser som syftar till att bekämpa penningtvätt, vilka på detta sätt samlas i en enda lag. Samtidigt slopas bestämmelser om penningtvätt och tvivelaktiga affärstransaktioner som ingår i andra lagar. Avsikten med lagändringarna är att förebygga penningtvätt genom att skapa ett enhetligt lagstadgat system för anmälning av tvivelaktiga affärstransaktioner. Utredningen av anmälningarna skall också effektiveras genom att en utredningscentral för penningtvätt, nedan utredningscentralen, inrättas vid centralkriminalpolisen. Dessutom syftar reformen till att komplettera gällande lagstiftning för förhindrande av penningtvätt på det sätt som penningtvättdirektivet förutsätter. Direktivet förutsätter bl.a. att nya grupper skall omfattas av den lagstadgade anmälningssplikten och straffbestämmelserna.

I propositionen föreslås att en utredningscentral skall inrättas vid centralkriminalpolisen. Att en sådan central inrättas innebär att man frångår det anmälningförfarande i två steg som hittills har tillämpats i fråga om tvivelaktiga affärstransaktioner. Finansinspektionen samt

social- och hälsovårdsministeriet skall enligt förslaget inte längre ha rätt att ta emot sådana anmälningar. Enligt förslaget skall anmälningsspliktiga näringsgrenar och branscher anmäla tvivelaktiga affärstransaktioner till utredningscentralen, som centraliserat skall ta emot dessa samt utreda och undersöka dem. Uppgifter som inhämtas med stöd av den föreslagna lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt skall införas i det register över misstänkta som förs enligt lagen om polisens personregister (509/1995). Utredningscentralen skall också ta över finansinspektionens samt social- och hälsovårdsministeriets nuvarande befogenheter att avbryta en affärstransaktion.

Enligt lagförslaget skall vid undersökning av anmälningar om tvivelaktiga affärstransaktioner också bestämmelserna i polislagen (493/1995) tillämpas, om det inte finns skäl att misstänka att ett brott har begåtts, varvid förundersökningslagen (449/1987) skall tillämpas. Rätten att meddela närmare bestämmelser skall enligt förslaget överföras till inrikesministeriet som innan det meddelar anmälningsspliktiga näringsgrenar och branscher närmare bestämmelser om skyldigheter som syftar till att förhindra penningtvätt samt om hur dessa skyldigheter skall fullgöras skall höra andra ifrågavarande ministerier samt finansinspektionen.

2. Nuläge

2.1. Lagstiftning och praxis

Penningtvätt kriminaliserades med undantag av någon som är delaktig i förbrott genom en ändring av 32 kap. strafflagen, som gäller häleribrott. Lagändringen trädde i kraft den 1 januari 1994. Såsom häleribrott bestraffas också underlåtelse av lagstadgad skyldighet att anmäla penningtvätt. Förutom att strafflagen ändrades på detta sätt, försattes de bestämmelser som penningtvättdirektivet förutsätter om bekämpning av sådan verksamhet i kraft i Finland genom ändringar av lagarna för ifrågavarande näringar och branscher. Gällande finsk lag saknar enhetlig lagstiftning om förhindrande och utredning av penningtvätt.

På basis av penningtvättdirektivet har bestämmelser om identifiering av kunder, om-

sorgsplikt, tvivelaktiga affärstransaktioner samt skyldighet att anmäla sådana i Finland försatts i kraft genom 95—97 § kreditinstitutslagen (1607/1993), genom att nya 97 a, 100 a och 100 b § har fogats till nämnda lag samt genom ändring av 100 § nämnda lag, genom 24 § lagen om utländska kreditinstituts och finansiella instituts verksamhet i Finland (1608/1993), genom att en ny 16 i § om spar-kasseverksamhet har fogats till lagen om andelslag (247/1954), genom 49—51 § och 56 § lagen om värdepappersföretag, genom 16 § lagen om utländska värdepappersföretags rätt att tillhandahålla investeringstjänster i Finland (580/1996), genom ändringen av 18 kap. 6 b—6 d § lagen om försäkringsbolag (1062/1979), genom 20 a och 21 § lagen om försäkringsmäklare (251/1993) och ändring av dessa paragrafer, genom att nya 46 a—46 d § har fogats till lagen om utländska försäkringsbolags verksamhet i Finland (635/1989), genom att nya 28 a, 28 b och 38 a § har fogats till lagen om pantlåneinrättningar (1353/1992) samt genom att lagens 15 och 37 § har ändrats (769/1997). Lagen om upphävande av lagen om fritt tillhandahållande av försäkringstjänster och lagen om utländska försäkringsbolags verksamhet i Finland (613/1997) trädde i kraft den 1 september 1997. Lagen om utländska försäkringsbolags verksamhet i Finland har blivit obehövlig genom att en ny lag har stiftats om utländska försäkringsbolag.

Eftersom olika lagar innehåller tämligen enhetliga bestämmelser om identifiering av kunder, omsorgsplikt, tvivelaktiga affärstransaktioner och skyldighet att anmäla sådana, behandlas nedan endast kreditinstitutslagens bestämmelser om penningtvätt och tvivelaktiga affärstransaktioner. Bestämmelserna i de övriga lagarna beaktas i den mån de nämnvärt avviker från kreditinstitutslagens bestämmelser.

Kreditinstitutslagen trädde i kraft den 1 januari 1994. Genom lagen försattes de dåtida EG-direktiven om kreditinstitut och finansiella institut, bl.a. penningtvättdirektivet, i kraft såsom EES-avtalet förutsatte.

Identifiering. Bestämmelser om identifiering ingår i 95 § kreditinstitutslagen. I paragrafen föreskrivs att ett kreditinstitut och finansiellt institut som hör till kreditinstitutet konsolideringsgrupp är skyldigt att konstatera en fast kunds identitet. Om det är sannolikt att kunden handlar för någon annan persons räkning, skall identifieringen med buds stående medel utsträckas också till denne. Andra än fasta kunder skall identifieras när omfattningen av

affärstransaktionen ensam eller som en del av åtgärder som ansluter sig till varandra är minst ett markbelopp som motsvarar 15 000 ecu, dock alltid minst 85 000 mark, eller om institutet har anledning att betvivla att de medel som används vid en affärstransaktion har ett lagligt ursprung. Identifieringsuppgifterna skall förvaras på ett tillförlitligt sätt under minst fem år från det affärstransaktionen eller kundförhållandet upphörde.

Enligt 18 kap. 6 b § lagen om försäkringsbolag skall ett försäkringsbolag konstatera kundens identitet i kundförhållanden om vilka social- och hälsovårdsministeriet utfärdar närmare föreskrifter. Om det är sannolikt att kunden handlar för någon annans räkning, skall identifieringen med de resurser försäkringsbolaget förfogar över utsträckas också till denne. En bestämmelse med samma innehåll ingår också i lagen om utländska försäkringsbolags verksamhet i Finland, lagen om utländska försäkringsbolag och lagen om försäkringsmäklare. Social- och hälsovårdsministeriet har den 31 december 1993 meddelat föreskrifter om penningtvätt för de försäkringsbolag och försäkringsmäklare som ministeriet utövar tillsyn över. Enligt dessa föreskrifter skall uppdragsgivarens identitet kontrolleras. Föreskrifterna begränsar dock försäkringsbolagens och försäkringsmäklarnas identifieringsplikt så, att identifiering inte behöver ske om uppdragsavtalet gäller en försäkring för vilken premien för en försäkringsperiod är högst 6 000 mark (1 000 ecu) eller engångspremien är högst 15 000 mark (2 500 ecu). Oberoende av dessa gränser skall kunden dock alltid identifieras om penningtvätt misstänks. Enligt föreskrifterna är identifieringskravet inte heller obligatoriskt när försäkringen är en lagstadgad arbetspensionsförsäkring, företagarpensionsförsäkring eller annan pensionsförsäkring som saknar återköpsklausul och som inte kan användas såsom säkerhet för lån. Kunden behöver inte heller identifieras om försäkringen har tagits enbart för dödsfall, sjukdom eller olycksfall (ren riskförsäkring) eller när kunden är ett annat försäkringsbolag eller en bank. Om försäkringsbolaget och försäkringstagaren har kommit överens om att försäkringspremien skall debiteras direkt från försäkringstagarens bankkonto, anses identifieringsplikten fullgjord genom denna åtgärd.

Enligt lagen om pantlåneinrättningar får en pantlåneinrättning inte ta emot en sak som pant om inte pantsättaren styrker sin identitet och är myndig eller om det finns skäl att misstänka

att pantsättaren saknar rätt att pantsätta saken. En pantlåneinrättning skall alltså alltid kontrollera kundens identitet.

Omsorgsplikt och anmälningsskyldighet. I 96 § kreditinstitutslagen ingår bestämmelser om vilka skyldigheter ett kreditinstitut eller ett finansiellt institut som hör till samma konsolideringsgrupp som kreditinstitutet samt ett finansiellt institut som bedriver valutaväxling har när en affärstransaktion är osedvanlig eller tvivelaktig. Enligt paragrafen är en affärstransaktion osedvanlig om den i fråga om sin struktur och omfattning eller institutets storlek eller förrättningsställlets läge avviker från det sedvanliga, om det inte har något uppenbart ekonomiskt syfte eller inte är förenlig med kundens ekonomiska situation eller affärstransaktioner. I så fall är kreditinstitutet eller det finansiella institut som hör till samma konsolideringsgrupp som kreditinstitutet eller det finansiella institut som bedriver valutaväxling skyldigt att med vederbörlig omsorg reda ut grunderna för och syftet med att tjänsterna anlitas. Ger utredningen eller andra omständigheter anledning att betvivla att de medel som används vid affärstransaktionen har ett lagligt ursprung, skall kreditinstitutet, det finansiella institut som hör till samma konsolideringsgrupp som kreditinstitutet eller det finansiella institut som bedriver valutaväxling antingen avbryta affärstransaktionen för tilläggsutredningar eller vägra utföra den. Transaktionen kan dock utföras om det blir svårare att utröna vem som drar förmån av transaktionen om denna förvägras. Finansinspektionen skall ofördröjligen informeras om tvivelaktiga affärstransaktioner och samtidigt på begäran tillställas samtliga upplysningar och handlingar som kan vara av betydelse för utredningen av misstanken. Att anmälan görs får inte röjas för den som misstanken gäller.

Andra lagar innehåller motsvarande bestämmelser som kreditinstitutslagen om omsorgsplikt och anmälningsskyldighet. Försäkringsbolag och försäkringsmäklare gör enligt gällande lag inte sina anmälningar om tvivelaktiga affärstransaktioner till finansinspektionen utan till social- och hälsovårdsministeriet. De sparkassor som avses i 3 kap. lagen om andelslag anmäler saken direkt till förundersökningsmyndigheterna.

I 96 § 4 mom. kreditinstitutslagen finns bestämmelser om finansinspektionen. Om finansinspektionen på basis av upplysningar som den har erhållit eller annars har inhämtat anser att det finns motiverad anledning att misstänka att det är frågan om att dölja eller

utplåna den verkliga arten, det verkliga ursprunget eller den verkliga förvaringsplatsen för medel som åtkommit genom brott eller dispositioner eller rättigheter som gäller medlen, skall finansinspektionen underrätta förundersökningsmyndigheterna om saken. Dessutom kan finansinspektionen samtidigt ge ett kreditinstitut eller ett finansiellt institut som hör till samma konsolideringsgrupp som kreditinstitutet eller ett finansiellt institut som bedriver valutaväxling ett förordnande att under högst fem bankdagar avstå från att utföra transaktionen, om en sådan åtgärd behövs för förundersökningsåtgärderna. Enligt lagen om pantlåneinrättningar har finansinspektionen rätt att ge ett sådant förordnande för högst sju bankdagar.

Enligt 18 kap. 6 c § lagen om försäkringsbolag skall social- och hälsovårdsministeriet informera den förundersökningsmyndighet som saken gäller, om ministeriet på basis av ett försäkringsbolags anmälan eller de uppgifter som det fått i samband med tillsynsverksamheten anser att det finns skäl att misstänka att försäkringsbolagets tjänster används eller planeras bli använda för att dölja eller utplåna den verkliga arten, det verkliga ursprunget eller den verkliga förvaringsplatsen för medel som åtkommit genom brott eller dispositioner eller rättigheter som gäller medlen. Dessutom har ministeriet enligt 4 mom. i dessa fall rätt att meddela försäkringsbolaget ett förordnande att under högst sju dagar avstå från att utföra transaktionen, om en sådan åtgärd behövs för förundersökningsåtgärderna. En bestämmelse med samma innehåll ingår också i lagen om utländska försäkringsbolags verksamhet i Finland, lagen om utländska försäkringsbolag och lagen om försäkringsmäklare. En sparkasseinspektör som utövar tillsyn över sparkassor som avses i 3 kap. lagen om andelslag har däremot inte enligt gällande lag motsvarande anmälningsskyldighet.

Skadeståndsansvar. Om skadeståndsansvar finns bestämmelser i 97 § kreditinstitutslagen. Enligt denna paragraf är ett kreditinstitut eller finansiellt institut eller de personer som i god tro har vidtagit åtgärder på deras vägnar inte ansvariga för ekonomiska skador som vållas av att omsorgsplikt eller anmälningsskyldighet fullgörs. Motsvarande bestämmelser om skadeståndsansvar finns i övriga lagar.

Efter att lagen om kreditinstitut hade stiftats fäste EFTA:s övervakningsmyndighet uppmärksamhet vid att bl.a. straffbestämmelserna i finsk lag måste ändras för att direktivet om

penningtvätt i sin helhet skulle anses ha blivit försatt i kraft i Finland. De straffbestämmelser som EFTA:s övervakningsmyndighet föreslog fogades till kreditinstitutslagen genom en lag som trädde i kraft den 1 augusti 1996. Förutom straffbestämmelser fogades till kreditinstitutslagen också en ny 97 a §, enligt vilken lagens 95—97 § skall tillämpas på ett finansiellt institut som bedriver valutaväxling. Dessutom föreskrivs i 97 a § att ett finansiellt institut skall göra anmälan till finansinspektionen innan den får börja bedriva valutaväxling. Brott mot denna plikt bestraffas enligt 100 b §.

Straffbestämmelser. I 96 § 2 mom. kreditinstitutslagen föreskrivs att kunden inte får upplysas om att en anmälan om tvekelaktiga affärstransaktioner har gjorts till finansinspektionen. Enligt 100 § bestraffas rövande av en anmälan som avses i 96 § 2 mom. enligt 38 kap. 1 och 2 § strafflagen, om inte strängare straff för gärningen stadgas på något annat ställe i lag. Även lagen om utländska kreditinstituts och finansiella instituts verksamhet i Finland och lagen om pantlåneinrättningar innehåller motsvarande hänvisning till 38 kap. strafflagen. Andra lagar innehåller ingen motsvarande hänvisning till strafflagen.

I 100 a § kreditinstitutslagen och 38 a § lagen om pantlåneinrättningar finns en bestämmelse om brott mot identifieringsplikten. Enligt paragrafen skall den som bryter mot skyldigheten att identifiera kunder eller skyldigheten att förvara identifieringsuppgifter dömas till böter, om inte strängare straff för gärningen stadgas på något annat ställe i lag. Enligt lagen om värdepappersföretag bestraffas brott mot identifieringsplikten med böter eller fängelse i högst sex månader, om inte gärningen är ringa eller strängare straff för den stadgas på något annat ställe i lag. I andra lagar sanktioneras identifieringsplikten inte.

Registrering, användning och utlämnande av uppgifter. Enligt 96 § 2 mom. kreditinstitutslagen får finansinspektionen registrera, använda och lämna de upplysningar som de har erhållit endast för bekämpning av penningtvätt. I andra lagar finns motsvarande bestämmelser om finansinspektionens eller social- och hälsovårksministeriets rätt att registrera, använda och utlämna uppgifter som de har mottagit.

Närmare föreskrifter. Enligt 96 § 3 mom. kreditinstitutslagen meddelar finansinspektionen närmare föreskrifter om omsorgsplikt och anmälningsplikt samt om hur dessa skall fullgöras. Finansinspektionen har den 14 februari 1994 för de tillsynsobjekt som avses i 2 §

lagen om finansinspektionen (503/1993) meddelat föreskrifter om den omsorg som ett kreditinstitut skall iaktta i sin verksamhet samt om tillvägagångssätt för att skydda det finansiella systemet mot brottsligt utnyttjande. Kreditinstitutslagen ändrades den 1 augusti 1996 så, att till lagen fogades en ny 97 a §. Enligt denna utvidgas tillämpningsområdet för bestämmelserna om förhindrande av penningtvätt i lagens 95—97 § samt finansinspektionens föreskrifter om förhindrande av penningtvätt till att också omfatta finansiella institut som bedriver valutaväxling. Dessa finansiella institut har dock inte blivit finansinspektionens tillsynsobjekt. När det gäller dessa institut begränsar sig finansinspektionens tillsyn endast till att övervaka att bestämmelserna om förhindrande av penningtvätt iakttas samt till de åtgärder som finansinspektionen kan vidta beträffande andra än sina tillsynsobjekt. Tillsyn över att bestämmelserna om förhindrande av penningtvätt iakttas har finansinspektionen utövat genom inspektioner samt genom att ingripa när inspektionen har observerat missförhållanden.

Enligt 18 kap. 6 d § lagen om försäkringsbolag skall social- och hälsovårksministeriet meddela sådana närmare föreskrifter som behövs för genomförandet av penningtvättdirektivet. En motsvarande bestämmelse ingår också i lagen om utländska försäkringsbolags verksamhet i Finland, lagen om utländska försäkringsbolag och lagen om försäkringsmäklare. Social- och hälsovårksministeriet har den 31 december 1993 meddelat försäkringsbolag, utländska försäkringsbolag som har fått koncession i Finland samt försäkringsmäklare föreskrifter om penningtvätt. Tillsyn över penningtvätt har ministeriet utövat i anslutning till sin övriga granskningsverksamhet.

Handläggningsgrupp för penningtvätt. Enligt 9 § polisförvaltningslagen (110/1992) skall centralkriminalpolisen, som underlyder inrikesministeriet, bl.a. bekämpa internationell, organiserad, yrkesmässig, ekonomisk och annan allvarlig brottslighet. Till centralkriminalpolisens uppgifter har hört att förhindra brott i anslutning till penningtvätt, undersöka tvekelaktiga affärstransaktioner samt att vidta behövliga åtgärder för att ställa misstänkta till straffrättsligt ansvar. Hos centralkriminalpolisen koncentreras denna verksamhet till informationstjänstresultatenheten. Vid denna har inrättats en särskild handläggningsgrupp för penningtvätt.

Anmälningsförfarande och handläggning av anmälningar. Det lagstadgade anmälningsförfarande

randet har i Finland organiserats så, att anmälningar mottas av finansinspektionen, social- och hälsovårdsministeriet samt handläggningsgruppen för penningtvätt vid centralkriminalpolisens informationstjänst. Finansinspektionen tar emot anmälningar från de tillsynsobjekt som avses i 2 § lagen om finansinspektionen samt finansiella institut som bedriver valutaväxling. Social- och hälsovårdsministeriet tar på motsvarande sätt emot anmälningar av de försäkringsbolag och försäkringsmäklare som ministeriet utövar tillsyn över. Om det finns orsak att misstänka penningtvätt, anmäler finansinspektionen samt social- och hälsovårdsministeriet de fall som anmäls till dem vidare till handläggningsgruppen för penningtvätt vid centralkriminalpolisens informationstjänst. Gruppen tar också direkt emot anmälningar av bl.a. sparkassorna, tullverket, andra polisenheter samt enskilda.

Under tiden mellan 1994 och 1996 mottog handläggningsgruppen sammanlagt 645 anmälningar, av vilka finansinspektionen stod för 480. Under samma tid tillställde social- och hälsovårdsministeriet gruppen sammanlagt tre anmälningar. Av övriga polisenheter, tullverket samt enskilda mottog gruppen under tiden mellan 1994 och 1996 sammanlagt 161 anmälningar. Under 1996 mottog gruppen dessutom en anmälan från ett finansiellt institut som bedrev valutaväxling. Finansinspektionen mottog under tiden mellan 1994 och 1996 av sina tillsynsobjekt sammanlagt 854 anmälningar och social- och hälsovårdsministeriet på motsvarande sätt av sina tillsynsobjekt 15 anmälningar.

Handläggningsgruppen för penningtvätt vid centralkriminalpolisens informationstjänst har särskilt haft i uppgift att på basis av de anmälningar som den mottagit samla uppgifter om tvivelaktiga affärstransaktioner, analysera informationen ytterligare och vid behov föra ärendet vidare för förundersökning.

Vid utredning av tvivelaktiga affärstransaktioner och undersökning av brott står centralkriminalpolisen i förbindelse med myndigheter i olika länder som undersöker fall av penningtvätt. Centralkriminalpolisen utbyter information med dessa samt ger dem vid behov rätts hjälp och handräckning. Representanter för polisen har aktivt deltagit i det internationella samarbetet inom ramen för den internationella polisorganisationen (I.C.P.O. - Interpol), nedan Interpol. Dessutom har representanter för polisen deltagit bl.a. i verksamheten inom arbetsgruppen Financial Action Task Force,

nedan FATF, som främst verkar i de länder som hör till organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD), i European Drugs Unit, nedan EDU och i Egmont-gruppen.

Antalet ärenden som handläggningsgruppen för penningtvätt har överfört till förundersökning har kontinuerligt ökat såväl procentuellt som kvantitativt. Under 1994 överfördes till förundersökning fem ärenden (2,2 procent av det totala antalet mottagna anmälningar), under 1995 tio ärenden (5,3 procent av det totala antalet) och under 1996 sammanlagt 30 ärenden (22,4 procent av det totala antalet). Dessa siffror är delvis vilseledande, eftersom ett ärende som överförs till förundersökning kan innehålla flera anmälningar till handläggningsgruppen. Dessutom kan ett sådant ärende också innehålla anmälningar från tidigare år.

2.2. Internationell utveckling och utländsk lagstiftning

Rådets direktiv om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för tvättning av pengar

Syftet med penningtvättdirektivet är att förhindra att det finansiella systemet används för tvättning av pengar. Direktivet innehåller bestämmelser såväl om medlemsstaternas skyldigheter att kriminalisera penningtvätt som särskilt om kreditinstitutens och de finansiella institutens skyldighet att förhindra penningtvätt. Penningtvätt definieras i artikel 1 i direktivet. Med penningtvätt avses i direktivet följande åtgärder som någon vidtar med vetskap om egendomens brottsliga ursprung: Omvandling eller överföring av egendomen i syfte att hemlighålla eller dölja egendomens olagliga ursprung eller för att hjälpa någon som är delaktig i sådan verksamhet att undandra sig de rättsliga följderna av sitt handlande; hemlighållande eller döljande av en viss egendoms rätta beskaffenhet eller ursprung, av dess belägenhet, av förfogandet över den, av dess förflyttning, av de rättigheter som är knutna till den, eller av äganderätten till den samt förvärv, innehav eller brukande av egendomen. Dessutom betrakats enligt direktivet såsom penningtvätt medverkan till eller överenskommelse att utföra sådana gärningar samt försök, med hjälp till, främjande och underlättande av samt rådgivning för utförandet av sådana. Såsom penningtvätt betraktas också sådana fall där de gärningar som frambringat den egendom som

skall tvättas har begåtts inom någon annan stats territorium.

I artikel 1 definieras också kreditinstitut och finansiella institut. Med kreditinstitut avses företag vars verksamhet består i att från allmänheten ta emot insättningar eller andra återbetalbara medel och att bevilja krediter för egen räkning. Med finansiellt institut avses ett företag som inte är ett kreditinstitut men vars huvudsakliga verksamhet består i att utföra en eller flera av följande verksamheter: Utlåning, finansiell leasing, betalningsförmedling, utställande och administration av betalningsmedel, garantiförbindelser och ställande av säkerhet, handel för egen och kunders räkning med följande instrument: penningmarknadsinstrument, utländsk valuta, finansiella terminer och optioner, valuta- och ränteinstrument samt överlåtbara värdepapper, medverkan i värdepappersemissioner och tillhandahållande av tjänster i samband därmed, rådgivning till företag angående kapitalstruktur, industriell strategi och liknande angelägenheter samt tjänster knutna till fusioner och företagsförvärv, penningmarknadsmäkling, portföljförvaltning och -rådgivning, förvaring och förvaltning av värdepapper samt bankfacktjänster. Dessutom täcker begreppet finansiellt institut även de försäkringsbolag som i vederbörlig ordning har beviljats koncession och som bedriver verksamhet som avses i rådets första direktiv om samordning av lagar och andra författningar angående rätten att starta och driva direkt livförsäkringsrörelse (79/267/EEG), nedan det första livförsäkringsdirektivet. Definitionerna av begreppen kreditinstitut och finansiellt institut omfattar också inom gemenskapen belägna filialer till kreditinstitut och finansiella institut med hemort utanför gemenskapen.

Enligt artikel 3 är kreditinstitutet och de finansiella instituten skyldiga att identifiera sina fasta kunder. Utöver fasta kunder gäller skyldigheten även andra kunder som uppfyller vissa förutsättningar. Dessutom är kreditinstitutet och de finansiella instituten enligt artikeln skyldiga att också försöka reda ut den verkliga identiteten hos de personer för vilkas räkning kunden handlar, om det står klart att denne inte handlar för egen del. För försäkringsbolagens del medger direktivet vissa undantag från identifieringskravet. Undantag från detta krav är dessutom tillåtna om kunden är ett kreditinstitut eller finansiellt institut som omfattas av direktivet. Om penningtvätt misstänks, är identifieringskravet dock alltid absolut.

I artikel 4 finns bestämmelser om kreditinsti-

tutens och de finansiella institutens skyldighet att förvara sina identifieringsuppgifter och verifierat minst fem år efter att affärsförhållandet upphörde eller transaktionerna utfördes.

Omsorgsplikten innebär enligt artikel 5 att kreditinstitutet och de finansiella instituten med särskild uppmärksamhet skall granska alla transaktioner som de med hänsyn till transaktionernas natur bedömer med särskilt stor sannolikhet kan ha samband med penningtvätt.

I artikel 6 finns bestämmelser om kreditinstitutens och de finansiella institutens samarbete med myndigheter som har att bekämpa penningtvätt. Samarbete med dessa myndigheter förutsätter att kreditinstitutet och de finansiella instituten självmant lämnar myndigheterna upplysningar om alla förhållanden som kan tyda på penningtvätt. Dessutom bör kreditinstitutet och de finansiella instituten på begäran av dessa myndigheter enligt tillämplig lag förse dem med alla uppgifter som behövs. De uppgifter som lämnas till myndigheterna får användas endast i samband med bekämpandet av penningtvätt, om inte annat föreskrivs i nationell lagstiftning.

Om kreditinstitut eller finansiella institut vet eller misstänker att transaktioner har samband med penningtvätt, skall de enligt artikel 7 i regel avstå från att utföra transaktionen innan de har underrättat de myndigheter som har att bekämpa penningtvätt. Myndigheterna kan härvid råda instituten att inte slutföra affärstransaktionen. Transaktionen kan dock slutföras om den misstänks föranleda penningtvätt och det inte är möjligt att på angivet sätt underlåta att utföra transaktionen eller underlåtenheten är ägnad att motverka försök att efterforska dem som gynnas av ett misstänkt förfarande för penningtvätt. I så fall skall myndigheterna omedelbart i efterhand underrättas om transaktionen.

Enligt artikel 8 får kunden inte informeras om att myndigheterna har fått en anmälan om att penningtvätt misstänks eller om att en undersökning om penningtvätt genomförs.

Att uppgifter i god tro röjs för myndigheter som har att bekämpa penningtvätt innebär enligt artikel 9 inte överträdelse av någon sekretessregel som följer av ett avtal eller av någon föreskrift i lag eller annan författning och kan inte föranleda ansvar i någon form för kreditinstitutet eller det finansiella institutet eller deras styrelseledamöter eller anställda.

Enligt artikel 10 skall myndigheter som vid inspektion av ett kreditinstitut eller finansiellt institut eller på något annat sätt har upptäckt

omständigheter som skulle kunna utgöra bevis för penningtvätt underrätta de myndigheter som har att bekämpa penningtvätt.

Enligt artikel 11 är kreditinstituten och de finansiella instituten skyldiga att genom intern kontroll och information samt utbildning av de anställda främja ett fungerande system för förekommande av penningtvätt.

Enligt artikel 12 skall medlemsstaterna se till att bestämmelserna i direktivet helt eller delvis vidgas till att omfatta andra yrkesgrupper och företagskategorier än kreditinstitut och finansiella institut, om den verksamhet som bedrivs är särskilt ägnad att utnyttjas för penningtvätt.

I artikel 13 i direktivet finns bestämmelser om en kontaktkommitté som skall bildas under kommissionen. Kommittén skall bl.a. ha till uppgift att undersöka om bestämmelserna i direktivet skall utvidgas till att omfatta en viss yrkesgrupp eller företagskategori, när det klarlagts att denna grupp eller kategori i en medlemsstat har utnyttjats för penningtvätt.

Enligt artikel 14 skall medlemsstaterna vidta de åtgärder som behövs för en fullständig tillämpning av alla bestämmelser i direktivet och särskilt föreskriva vilka påföljder som skall gälla vid överträdelse av regler som antagits på grund av direktivet. Enligt artikel 15 kan dessutom medlemsstaterna införa eller behålla strängare regler om de skyldigheter som regleras i direktivet. I artikel 16 föreskrivs att medlemsstaterna nationellt skall sätta direktivet i kraft före den 1 januari 1993.

Utländsk lagstiftning

Samtliga stater inom det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet har satt direktivet om penningtvätt i kraft i sin nationella lagstiftning. Bestämmelserna om åtgärder mot penningtvätt är därför i stort sett desamma i de olika medlemsländerna. Nedan redogörs för gällande lagstiftning om åtgärder mot penningtvätt i Sverige, Danmark, Norge, Tyskland och Holland. Beskrivningen koncentrerar sig främst till anmälningspliktens omfattning samt vilka myndigheter som är behöriga att ta emot anmälningar om misstänkta fall av penningtvätt.

Sverige. Lagen om åtgärder mot penningtvätt (SFS 1993:768) trädde i kraft den 1 januari 1994. Lagens syfte är att förhindra sådana åtgärder med avseende på egendom som har förvärvats genom brott som kan medföra att denna egenskap fördöljs, att den brottslige har möjlighet att undandra sig rättsliga påföljder

eller att återskaffandet av egendomen försvåras samt sådana åtgärder som innefattar förfogande över och förvärv, innehav eller brukande av egendomen. Lagens tillämpningsområde framgår av dess 2 §. Anmälningspliktens omfattning följer penningtvättdirektivet. Från början av 1997 tillämpas lagen också på valutaväxling. Lagen om åtgärder mot penningtvätt föreskriver flera skyldigheter för de anmälningspliktiga. Enligt 3 § är dessa skyldiga att avstå från att medverka vid transaktioner avseende medel som kan antas härröra från brottsliga förvärv för vilka straffet är fängelse i mer än sex månader. Lagen innehåller också bestämmelser om identitetskontroll, förvaring av identifieringsuppgifter, gransknings- och uppgiftsskyldighet samt om interna rutiner och utbildning av anställda.

Finansinspektionen utövar tillsyn över att lagen och de föreskrifter som finansinspektionen meddelar iakttas. Enligt 12 § skall finansinspektionen underrätta polismyndigheterna om misstänkta fall av penningtvätt som finansinspektionen har fått kännedom om i samband med inspektioner eller på annat sätt. De som har uppgiftsplikt är skyldiga att göra anmälan om alla omständigheter som kan tyda på penningtvätt. Anmälningarna koncentreras till Finanspolisen, som skall ta emot anmälningarna, analysera dessa samt ordna utbildning i frågor som berör penningtvätt. Vid enheten arbetar 13 personer, av vilka tio är polismän. Under 1994 mottog Finanspolisen sammanlagt 429 anmälningar av uppgiftsskyldiga eller andra, år 1995 sammanlagt 391 och år 1996 sammanlagt 431 anmälningar (enligt situationen den 11 oktober). Merparten av anmälningarna kommer från kreditinstitut och finansiella institut.

Danmark. Loven om forebyggende foranstaltninger mod hvidvaskning af penge trädde i kraft den 1 juli 1993. Lagen grundar sig på bestämmelserna i penningtvättdirektivet. Den tillämpas på de kreditinstitut och finansiella institut som avses i direktivet, även valutaväxlingsställen, samt dessutom pensionskassor. Vidare är kasinon skyldiga att kontrollera identiteten hos sina kunder, registrera deras personuppgifter och anmäla misstänka fall av penningtvätt till polisen. Lagen innehåller bestämmelser om kontrollförfarande och utbildning av anställda, identifiering av kunder och förvaring av identifieringsuppgifter samt skyldighet att anmäla misstänkta fall av penningtvätt. Underlåtelse att iakttä bestämmelserna kan bestraffas med böter. Affärstransaktioner

som misstänks ha samband med penningtvätt skall av anmälningspliktiga anmälas till ett sekretariat, Hvidvasksekretariatet i Statsadvokaturen för särskild ekonomisk kriminalitet. Sekretariatet är en separat enhet som verkar i anslutning till en åklagarmyndighet som har inrättats särskilt för utredning av ekonomisk brottslighet. Sekretariatet skall motta, registrera och analysera anmälningar om misstänkta fall av penningtvätt. Dessutom skall sekretariatet samordna undersökningar som gäller penningtvätt och förmedla information om penningtvätt till de anmälningspliktiga och andra. När sekretariatet får en anmälan, skall sekretariatet undersöka denna och inom 24 timmar vidarebefordra den för förundersökning till en behörig polisenhet. De lokala polisenheterna undersöker misstänkta fall utgående från sekretariatets anmälan och rapporterar till sekretariatet om hur utredningen fortskrider.

Norge. I Norge trädde bestämmelser om åtgärder mot bekämpning av penningtvätt i kraft den 1 januari 1994. Bestämmelserna, vilka grundar sig på penningtvättdirektivet, fogades till 2—17 § Finansieringsvirksomhetsloven. I lagen ingår stadganden om identifiering av kunder och förvaring av identifieringsuppgifter, omsorgsplikt och skyldighet att göra anmälan när de medel som har använts vid en affärstransaktion misstänks ha åtkommit genom brott. Lagen gäller sådana kreditinstitut och finansiella institut som avses i penningtvättdirektivet, men också bl.a. Norges centralbank samt postkontor som tillhandahåller banktjänster. Uppsåtlig eller kulpös underlåtelse att iaktta föreskrifterna i lagen bestraffas. Finansdepartementet har givit närmare bestämmelser om tillämpningen av lagen. I Norge koncentreras anmälningarna till Okokrim, som enligt norsk lag är såväl en polis- som förvaltningsmyndighet. Vid Okokrim har sedan slutet av 1992 funnits en särskild enhet för penningtvätt. Enheten skall fungera såsom en centralenhet för bekämpning av penningtvätt samt motta och analysera anmälningar om tvivelaktiga affärstransaktioner. Förundersökningen utförs antingen av Okokrim eller av någon annan enhet vid polisen som utför förundersökning.

Tyskland. Den tyska lagen om åtgärder mot penningtvätt, Geldwäschegesetz, trädde i kraft den 29 november 1993. I lagen finns bestämmelser som motsvarar de viktigaste föreskrifterna i penningtvättdirektivet samt FATF:s rekommendationer. Lagen tillämpas främst på kreditinstitut och finansiella institut, valutaväx-

lingsenheter medräknade. Identifierings- och anmälningsplikten omfattar förutom kasinon också samtliga andra näringar och branscher, om affärstransaktionen omfattar en kontantbetalning som är större än 20 000 tyska mark. Varje delstat (länder) bestämmer själv till vilken myndighet anmälan om tvivelaktiga affärstransaktioner skall göras. Anmälningarna görs antingen till delstatspolisen eller allmänna åklagaren. När en tvivelaktig affärstransaktion har anmälts, får affärstransaktionen inte slutföras förrän den allmänna åklagaren givit tillstånd därtill eller låtit två arbetsdagar gå utan att reagera på anmälan. De myndigheter som har att förhindra penningtvätt och undersöka ärendena är delstatspolisen, tullmyndigheterna samt Bundeskriminalamt, dvs. den federala polisen. Bundeskriminalamt undersöker misstänkta fall med anknytning till utlandet samt sköter kontakten med utländska myndigheter.

Holland. I Holland trädde bestämmelserna om penningtvätt i kraft den 1 februari 1994. Lagens syfte är att upprätthålla tilltron till de finansiella instituten samt att bekämpa penningtvätt. Bestämmelserna grundar sig på föreskrifterna i penningtvättdirektivet. Lagen gäller främst sådana kreditinstitut och finansiella institut som avses i penningtvättdirektivet. Anmälningspliktiga är dessutom bl.a. valutaväxlingsställen och kasinon. Av tillsynsmyndigheterna är även Hollands centralbank skyldig att anmäla tvivelaktiga affärstransaktioner. En myndighet som utslutande har i uppgift att bekämpa penningtvätt (MOT) arbetar underställd justitieministeriet. Vid MOT arbetar 17 personer. Till MOT:s uppgifter hör att registrera, bearbeta och analysera anmälningar om tvivelaktiga affärstransaktioner. Dessutom skall MOT lämna uppgifter till förundersökningsmyndigheterna, informera de anmälningspliktiga om åtgärder med anledning av anmälan, bedriva undersökningsverksamhet, ge uppgifter och rekommendationer om åtgärder mot penningtvätt samt hålla kontakt med utländska myndigheter. MOT rapporterar årligen till justitieministeriet. Dess uppgift är att vara en mellanliggande utredningsmyndighet mellan kreditinstituten och de finansiella instituten å ena sidan samt polisen och åklagarmyndigheterna å andra sidan.

I Holland skiljer man mellan osedvanliga och tvivelaktiga affärstransaktioner. Osedvanliga affärstransaktioner anmäls endast till MOT. Om en anmälningspliktig anser en affärstransaktion vara tvivelaktig, skall han anmäla detta

såväl till MOT som till polisen. Om MOT när den undersöker en anmälan om en osedvanlig affärstransaktion kommer till den slutsatsen att affärstransaktionen är tvivelaktig, skall myndigheten överföra ärendet till allmänna åklagaren för förundersökning och åtal. Hos polisen har inrättats en specialenhet för ärenden som gäller penningtvätt, Finpol. Vid Finpol arbetade 1996 16 personer. Under 1994 mottog MOT 21 000 anmälningar om osedvanliga affärstransaktioner och förmedlade 2 239 vidare till Finpol. Under 1995 var motsvarande siffror 16 215 och 2 218.

2.3. Bedömning av nuläget

Att förhindra penningtvätt är en nytt område inom brottsbekämpningen. Vissa näringar har i lag förpliktats att anmäla tvivelaktiga affärstransaktioner. Denna lagstadgade anmälningsplikt innebär också ett undantag från de sekretessbestämmelserna för kreditinstitut, finansiella institut och försäkringsbolag. I bruktagandet av det lagstadgade anmälningsystemet har därför krävt en ansenlig mängd utbildning, t.ex. hos bankerna. Utbildningen och de synpunkter som de anmälningspliktiga har fått på sina anmälningar har medfört att kreditinstitutens och andra anmälningspliktigas anmälningar kvalitativt har förbättrats, vilket har bidragit till att handlägningsgruppen för penningtvätt vid centralkriminalpolisens informationstjänst har kunnat effektivisera sitt arbete.

Att arbetet inom ovan nämnda grupp har effektiviserats kommer till synes bl.a. däri att antalet mål som överförs till förundersökning procentuellt och kvantitativt har ökat. Från internationell synpunkt är antalet mål som har överförs till förundersökning jämförelsevis högt. De otillräckliga resurserna har dock medfört att vissa brister har kunnat observeras både i gruppens och finansinspektionens arbete för bekämpning av penningtvätt. Tids- och personalbrist har inneburit att man har blivit tvungen att avstå från att utreda alla anmälningarna om tvivelaktiga affärstransaktioner. Hos finansinspektionen arbetar två personer i huvudsyssla med frågor som gäller penningtvätt. Dessutom har en person vid sidan av övriga uppgifter arbetat med att mata in nya anmälningar i systemet. Handlägningsgruppen för penningtvätt har undan för undan ökat sin personal. 1994 hade gruppen två utredare. 1996 hade antalet ökat till fem utredare i huvudsyssla, vilka dessutom hade hjälp av en sekreterare i bisyssla.

När det gäller att bekämpa penningtvätt har det största problemet konstaterats vara att mottagningen av anmälningar om tvivelaktiga affärstransaktioner sker i två steg och är decentraliserad. Anmälningar mottas nu av tre olika myndigheter: Finansinspektionen, social- och hälsovårdsministeriet samt handlägningsgruppen för penningtvätt vid centralkriminalpolisens informationstjänst. Dessa myndigheter har också rätt att registrera anmälningar som de mottar om tvivelaktiga affärstransaktioner. Något gemensamt centralregister finns inte. Det decentraliserade anmälningsystemet har bl.a. medfört trög informationsgång samt att all behövlig information inte har förmedlats till centralkriminalpolisens handlägningsgrupp.

Brister förekommer också i informationsutbytet mellan de myndigheter som mottar anmälningar om tvivelaktiga affärstransaktioner. Sekretessbestämmelserna medför att finansinspektionen och social- och hälsovårdsministeriet inte har tillräckliga rättigheter att få information av andra myndigheter, såsom tullverket och polisen. Eftersom finansinspektionen och social- och hälsovårdsministeriet inte har alla de uppgifter som de behöver, är det ofta svårt för dessa myndigheter att utgående från de uppgifter som har anmälts till dem eller som de på annat sätt har fått med säkerhet bedöma om en anmälan om en tvivelaktig affärstransaktion kräver fortsatta åtgärder, t.ex. borde anmälas till handlägningsgruppen för penningtvätt vid centralkriminalpolisens informationstjänst.

Finansinspektionen samt social- och hälsovårdsministeriet skall på basis av anmälningar som dessa myndigheter har mottagit om tvivelaktiga affärstransaktioner ta ställning till om det finns skäl att misstänka att en åtgärd har haft såsom syfte att i fråga om egendom som härrör från brott hemlighålla eller dölja egendomens rätta beskaffenhet, ursprung, belägenhet, förfogande över sådan egendom eller rättigheter som är knutna till den. Myndigheterna skall med andra ord avgöra om det finns skäl att misstänka penningtvätt. Detta har i praktiken medfört problem. Bland orsakerna kan för det första nämnas finansinspektionens samt social- och hälsovårdsministeriets mycket begränsade rätt att få uppgifter av andra myndigheter. För det andra blir de tvungna att ta beslut som motsvarar beslut om behovet av förundersökning. Att ta ställning till om förundersökning behövs och att inleda förundersökning är dock uppgifter som uttryckligen tillhör förundersökningsmyndigheterna. Dessa skall

också sköta hela förundersökningen. Finansministeriet och social- och hälsovårdsministeriet är inte förundersökningsmyndigheter. Följaktligen har de inte heller erfarenhet av förundersökning eller tillgång till de uppgifter som förundersökningsmyndigheterna förfogar över.

Det är synnerligen svårt att bedöma hur sannolikt det är att penningtvätt har förekommit. I praktiken har detta medfört att handläggningsgruppen för penningtvätt vid centralkriminalpolisens informationstjänst inte har fått tillräcklig information av finansinspektionen eller social- och hälsovårdsministeriet. Under tiden mellan 1994 och 1996 mottog t.ex. finansinspektionen sammanlagt 854 anmälningar, av vilka 480 vidarebefordrades till handläggningsgruppen för penningtvätt. Nästan hälften av de anmälningar om tvivelaktiga affärstransaktioner som finansinspektionens tillsynsobjekt gjorde till finansinspektionen kom därför bara till finansinspektionens vetenskap. Alla sådana anmälningar om tvivelaktiga affärstransaktioner som kunde ha lett till förundersökning eller varit till hjälp vid utredningen av ett fall som är eller kommer att bli föremål för förundersökning har alltså inte vidarebefordrats till handläggningsgruppen för penningtvätt vid centralkriminalpolisen. I förmedlingen av information mellan finansinspektionen eller social- och hälsovårdsministeriet och handläggningsgruppen för penningtvätt vid centralkriminalpolisens informationstjänst har dessutom observerats dröjsmål som försvårar förundersökningen.

Penningtvätt är ett internationellt problem som inte kan lösas utan fungerande och effektivt internationellt samarbete. Centralkriminalpolisens handläggningsgrupp för penningtvätt har konstaterat att endast 23 procent av de fall som gruppen har handlagt är helt och hållet inhemska, medan 77 procent har koppling till utlandet. Ett problem som konstaterats vid bekämpningen av penningtvätt är svårigheten att skapa ett fungerande samarbete med utländska myndigheter samt skillnaderna i lagstiftning och myndighetsorganisation. Flera internationella organisationer och sammanslutningar arbetar med att utveckla ett system för bekämpning av penningtvätt bl.a. genom enhetligare lagstiftning på området.

Det internationella informationsutbytet mellan myndigheter som tar emot anmälningar om penningtvätt sker på två nivåer. Om polisens internationella informationsutbyter finns det regler i avtalet om förundersöknings- och justitiemyndigheternas internationella samarbete.

Sådana avtal är bl.a. den europeiska konventionen om utlämning för brott (FördrS 32/1971), den europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål (FördrS 30/1981) samt konventionen om penningtvätt, efterforskning, beslag och förverkande av vinning av brott (FördrS 53/1994). Dessutom utväxlas information inom ramen för de internationella polis-samarbetsorganisationerna, främst Interpol. Förvaltningsmyndigheternas internationella informationsutbyte grundar sig på internationella avtal.

Förundersöknings- och förvaltningsmyndigheterna kan i allmänhet inte utbyta information i full skala. Uppgifter som t.ex. finansinspektionen har fått av en tillsynsmyndighet i en annan stat får inspektionen följaktligen inte utan denna myndighets samtycke vidarebefordra till handläggningsgruppen för penningtvätt vid centralkriminalpolisens informationstjänst och denna grupp får inte heller till finansinspektionen förmedla uppgifter som gruppen har fått av Interpol, om användningen av uppgifterna har begränsats genom Interpols interna regler eller av en polismyndighet i ett annat land. Inom Europeiska gemenskapen har dessutom Rådets ministerkommitté 1987 givit en rekommendation om polisens användning av personuppgifter (Regulating the use of personal data in the police sector, Rec nr R(87)15/17.9.1987). Ministerkommittén rekommenderar att medlemsstaterna tar principerna i rekommendationen såsom riktlinjer för sin interna lagstiftning och praxis. Användningen av personuppgifter i polisens verksamhet regleras i bestämmelsen 5.4. i rekommendationen. Enligt denna skall utlämnandet av personuppgifter till utländska myndigheter begränsas till att endast gälla polismyndigheter.

Den procentuella och kvantitativa ökningen av antalet ärenden som förs vidare till förundersökning visar att handläggningsgruppen för penningtvätt vid centralkriminalpolisens informationstjänst har kunnat effektivisera sin verksamhet tack vare ökade personalresurser, ökad information om fall som gäller penningtvätt samt aktivare spaningstaktik. Antalet mål som förs vidare till förundersökning kan internationellt betecknas såsom högt.

Penningtvätt kriminaliserades den 1 januari 1994 såsom häleri. Den som har varit delaktig i den gärning som föregått häleribrottet skall enligt begränsningsstadgandet i 32 kap. strafflagen dock inte separat dömas för penningtvätt. För att någon skall bestraffas för häleri förutsetts alltid att gärningsmannen medveten om

egendomens olagliga ursprung har dolt egendomen för myndigheter eller andra vederbörande. Ett misstänkt fall av penningtvätt kan därför inte undersökas såsom häleri om inte egendomens olagliga ursprung först har klarlagts. I praktiken har uttryckligen detta vållat problem; det har varit svårt att finna förbrottet till häleribrottet. Dessutom har det varit svårt att visa gärningsmannens medvetande och uppsåt. Straffbestämmelserna om penningtvätt samt det faktum att åklagaren har bevisbördan ger vanligen inte tillräckliga möjligheter att ställa gärningsmännen till straffrättsligt ansvar. Därför borde man såsom nästa steg överväga att införa regler om omvänd bevisbörd så, att den som misstänks för penningtvätt måste visa att egendomen har ett lagligt ursprung. I flera europeiska länder, bl.a. Frankrike, har en omvänd bevisbörd redan tagits i bruk för vissa fall.

De bestämmelser som är avsedda att förhindra penningtvätt är nu spridda i många lagar. Regleringen är delvis oenhetlig. Sanktioner för försummelse av identifieringsplikt har t.ex. inte såsom penningtvättdirektivet förutsätter införts för samtliga de näringsgrenar och branscher som enligt lagen är skyldiga att identifiera sina kunder.

3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

Genom förslaget verkställs delvis det principbeslut som statsrådet den 1 februari 1996 fattade om ett handlingsprogram för att minska den ekonomiska brottsligheten och ekonomiska gråzonen. Handlingsprogrammets mål är att minska den ekonomiska brottsligheten och den ekonomiska gråzonen samt de skador dessa medför. Enligt handlingsprogrammet skall tyngdpunkten i arbetet med att bekämpa dessa fenomen flyttas till de förebyggande åtgärderna, särskilt så, att man minskar möjligheterna att begå ekonomiska brott och verka inom den ekonomiska gråzonen genom att bl.a. utveckla lagstiftningen, öka myndighetssamarbetet och det internationella samarbetet, öka risken för avslöjande genom att ge de myndigheter som deltar i bekämpningen av ekonomiska brott bättre utrednings- och tillsynsmöjligheter, skärpa påföljderna för ekonomiska brott, särskilt när det gäller att återkräva den vinning som ett brott har medfört samt genom att påverka attityder och öka myndigheternas kunskande. I handlingsprogrammet förutsätts också att övervakningen av penningtvätt förbättras

genom att man avhjälp missförhållandena i övervakningssystemet och i enlighet med artikel 12 i penningtvättdirektivet utvidgar systemet till att också gälla bl.a. fastighetsmäklare och bostadsförmedlare.

Reformens syfte är att effektivare förebygga penningtvätt genom att skapa ett enhetligt systemet för anmälning av tvivelaktiga affärstransaktioner och göra undersökningen av dessa anmälningar effektivare. De bestämmelser som syftar till bekämpning av penningtvätt skall därför ingå i en enda lag, lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt. Reformen syftar även till en mera omfattande lagstadgad anmälningsplikt så, att bl.a. finansiella institut, vissa sammanslutningar som avses i lotterilagen (491/1965) samt fastighetsmäklarna blir anmälningspliktiga. Samtidigt som anmälningsplikten utökas är målet att reglera olika näringsgrenars och branschers skyldigheter på ett sätt som är förenligt med verksamhetens karaktär.

Genom förslaget försöker man också avhjälpa de problem som har uppstått i systemet för övervakning av penningtvätt. Vid centralkriminalpolisen inrättas en särskild utredningscentral för mottagning av anmälningar om tvivelaktiga affärstransaktioner. Samtidigt frångås det nuvarande decentraliserade systemet med anmälan i två steg. Utredningscentralen skall ta emot dessa anmälningar samt registrera, utreda och undersöka dem. Målet är att penningtvättdirektivets målsättningar bättre skall uppnås genom effektivare utredning och koncentrerad av resurserna. I de övriga EU-länderna har man i allmänhet ansett att ett centraliserat anmälnings- och registreringssystem är effektivare än ett decentraliserat när det gäller att förhindra penningtvätt. Nackdelarna med ett anmälningsförfarande i två steg har visat sig tydligt också hos oss.

Enligt propositionen skall inrikesministeriet efter att ha hört andra ministerier om saken gälla samt finansinspektionen meddela bestämmelser för förhindrande av penningtvätt. Syftet med lagändringen är att garantera att bestämmelserna är enhetliga och ändamålsenliga. De myndigheter och andra som utövar tillsyn över de anmälningspliktiga skall såsom hittills se till att bestämmelserna om förhindrande av penningtvätt iakttas. I egenskap av specialmyndigheter är de dock inte lämpliga att sköta hela den fortsatta utredningen och eventuella förundersökningen av anmälningar som gäller tvivelaktiga affärstransaktioner.

Enligt lagförslaget slopas finansinspektionens

samt social- och hälsovårdsministeriets rätt att registrera anmälningar om tvivelaktiga affärstransaktioner samt bestämma att en affärstransaktion skall avbrytas för förundersökning. Myndigheter och andra som utövar tillsyn över de anmälningspliktiga, dvs. sparbanksinspektionen, centralinstitutet för sammanslutningen av andelsbanker samt sparkasseinspektörer skall enligt lagen vara skyldiga att anmäla tvivelaktiga affärstransaktioner som de har fått vetskap om. Anmälan skall härefter göras till utredningscentralen för penningtvätt.

Penningtvättdirektivet gäller primärt kreditinstitut och finansiella institut. Eftersom penningtvätt kan utövas också genom andra typer av företag, skall direktivets bestämmelser enligt artikel 12 utvidgas till att helt eller delvis omfatta andra yrkesgrupper eller företagskategorier då den verksamhet som bedrivs inom dessa är särskilt ägnad att utnyttjas för penningtvätt. I enlighet med den internationella utvecklingen föreslås därför att det lagstadgade anmälningssystemet skall utvidgas till att omfatta bl.a. bostads- och fastighetshandel samt spel med pengar. Eftersom dessa näringsgrenar inte omfattas av den administrativa tillsyn som finansinspektionen utövar, vore det oändamålsenligt att kanalisera anmälningar som gäller dessa till finansinspektionen. Det lagstadgade anmälningssystemet kan i framtiden eventuellt utvidgas även till andra områden, bl.a. revision och bilhandel, varför ett enhetligt anmälningssystem kräver att en enda myndighet tar emot och undersöker samtliga anmälningar.

I propositionen föreslås att de bestämmelser som syftar till bekämpning av penningtvätt skall strykas ur kreditinstitutslagen, lagen om utländska kreditinstitut och finansiella institut verksamhet i Finland, lagen om värdepappersföretag, lagen om utländska värdepappersföretags rätt att tillhandahålla investerings-tjänster i Finland, lagen om andelslag, lagen om försäkringsbolag, lagen om utländska försäkringsbolag, lagen om pantlåneinrättningar och lagen om försäkringsmäklare. Bestämmelserna om identifierings-, omsorgs- och anmälningsplikt skall sammanföras i en enda lag om förhindrande och utredning av penningtvätt. I lagförslaget föreslås också andra bestämmelser som syftar till att bekämpa penningtvätt, bl.a. bestämmelser om en utredningscentral. Samtidigt skall de bestämmelser som syftar till att bekämpa penningtvätt kompletteras på det sätt som penningtvättdirektivet förutsätter så, att nya branscher bli anmälnings-

pliktiga och påföljder införs för dem som försummar sina skyldigheter.

Samtliga anmälningar om tvivelaktiga affärstransaktioner skall koncentreras till en central myndighet, en utredningscentral som inrättas vid centralkriminalpolisen. Centralen skall registrera, utreda och undersöka anmälningarna. I propositionen föreslås också en ändring av lagen om polisens personregister. Uppgifter som erhålls med stöd av lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt skall införas i det register över misstänka som förs med stöd av lagen om polisens personregister. Rätten att använda denna del av registret som innebär ovan nämnda uppgifter skall vara förbehållna de anställda hos polisen som har förordnats till uppgifter som gäller penningtvätt.

I propositionen föreslås också ändring av 32 kap. 1 § strafflagen. Avsikten är att förtydliga regleringen så att den sista meningen i 1 § 2 mom. 2 punkten, som gäller försummelse av anmälningsplikt, stryks och ersätts med en ny 3 punkt. Enligt denna nya 3 punkt skall såsom håleri också bestraffas underlåtelse att göra anmälan enligt 10 § i den föreslagna lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt samt brott mot det förbud att röja anmälan som föreskrivs i samma paragraf.

4. Propositionens verkningar

4.1. Ekonomiska verkningar

Ett centralt mål för reformen är att en utredningscentral skall inrättas vid centralkriminalpolisen. Till centralen skall koncentreras samtliga anmälningar om tvivelaktiga affärstransaktioner. Inrättandet av utredningscentralen kräver på nedan nämnda grunder följande årliga ökning av centralkriminalpolisens budget.

Sedan 1994 har årligen ca 200 anmälningar gjorts till handläggninggruppen för penningtvätt vid centralkriminalpolisens informationstjänst. När utredningscentralen inrättas slopas det nuvarande tvästegsförfarandet och alla anmälningar om tvivelaktiga affärstransaktioner skall därefter göras till utredningscentralen. Detta samt den omständigheten att också sammanslutningar som avses i lotterilagen samt fastighetsmäklarna enligt lagförslaget blir anmälningspliktiga kommer att öka antalet anmälningar. De anmälningar som efter att lagen har trätt i kraft årligen kommer att tillställas utredningscentralen uppskattas bli följande:

Anmälare	Anmälningar/år
Kreditinstitut	350
försäkringsbolag	50
finansiella institut	100
kasinon, m.fl.	150
fastighetsmäklare	300
pantlåneinrättningar	20
övriga polisenheter	150
tullverket	50
gränsbevakningsväsendet	100
skattemyndigheterna	50
utsökningsmyndigheterna	50
övriga myndigheter	50
övriga	50

Enligt denna bedömning kommer antalet anmälningar årligen att uppgå till sammanlagt 1 470.

Centralkriminalpolisen personalbehov ökar när utredningscentralen inrättas. Att anmälningar om tvivelaktiga affärstransaktioner utreds och undersöks utan dröjsmål är en absolut förutsättning för att penningtvätt skall förhindras. Därför är det nödvändigt att se till att centralen har tillräcklig personal. För undersökning av anmälningar om tvivelaktiga affärstransaktioner anställs 12 utredare. Registrering av anmälningar, översättning, analysering av penningtvättfenomenet samt annan assisterande verksamhet kräver en heltidsinsats av ytterligare sju anställda. Utredningscentralen skulle följaktligen ha en personal på 19 personer. Fem tjänster skulle överföras till utredningscentralen från handläggningsgruppen för penningtvätt vid centralkriminalpolisens informationstjänst. För att det skall vara möjligt att inrätta utredningscentralen måste också tilläggspersonalen utbildas för nya uppgifter. Behovet av tilläggspersonal innebär för centralkriminalpolisen en årlig utgift om fyra miljoner mark.

Till utgifterna för avlöning av tilläggspersonal kommer dessutom en årlig utgift på en miljon mark, som behövs för hyra av lokaler samt rese- och kontorsomkostnader. Den totala årsutgiften för utredningscentralen uppgår följaktligen till fem miljoner mark.

Anmälningar om tvivelaktiga affärstransaktioner registreras hos utredningscentralen i det register över misstänkta som förs enligt lagen om polisens personregister. Vid registreringen av dessa anmälningar gäller det att observera de särskilda begränsningar som kan gälla användningen av uppgifterna, de särskilda krav som internationellt samarbete kan medföra

samt att man också måste få uppgifter för operativ analys och analys av fenomenet penningtvätt. Av denna orsak medför ombildning av registret för att fylla utredningscentralens behov en utgift på en miljon mark.

Värdet av den egendom som myndigheterna och målsägandena har fått i sin besittning såsom resultat av anmälningar till handläggningsgruppen för penningtvätt vid centralkriminalpolisens informationstjänst har inte exakt specificerats, men beräknas årligen uppgå till ca 5 miljoner mark. Det ökade antalet anmälningar och den effektivare undersökningen av anmälningarna antas resultera i att värdet av denna egendom efter att lagen har trätt i kraft årligen kommer att uppgå till 15—30 miljoner mark.

4.2. Verkningar i fråga om organisation och personal

Anmälningar om tvivelaktiga transaktioner skall enligt propositionen tillställas utredningscentralen för penningtvätt. Utredningscentralen skall registrera samt utreda och undersöka anmälningarna. Dessutom skall centralen ha rätt att bestämma att en affärstransaktion skall avbrytas för minst fem vardagar om ett sådant avbrott behövs för utredning av penningtvätt. Efter att centralen har inrättats kan anmälningar om tvivelaktiga affärstransaktioner undersökas effektivare och snabbare.

Utredningscentralens personalbehov framgår ovan. Genom att centralen inrättas får centralkriminalpolisen 14 nya tjänster. Dessutom medför inrättandet av centralen att personalen måste utbildas för nya uppgifter.

Av de anmälningar som tillställs handläggningsgruppen för penningtvätt vid centralkriminalpolisens informationstjänst har 77 procent anknytning till utlandet. För att utredningscentralen skall kunna utreda tvivelaktiga affärstransaktioner måste personalen därför resa mycket i utlandet. Penningtvättens internationella natur har även medfört att flera internationella organisationer och sammanslutningar arbetar på att skapa ett system för bekämpning av penningtvätt. Representanter för centralkriminalpolisen har aktivt deltagit bl.a. i Interpols, FATF:s, EDU:s och Egmont-gruppens verksamhet. Att delta i internationell verksamhet och följa med denna är nödvändigt för en effektiv verksamhet. Största delen av det material som uppstår vid kontakter i anslutning till penningtvätt måste översättas.

4.3. Övriga verkningar

Identifierings- och anmälningssplikten, registrering av anmälningar samt utbildning och tillsyn i anslutning till att föreskrivna skyldigheter fullgörs medför utgifter för finansiella institut, utländska finansiella instituts filialer och representationer, sammanslutningar som inte är värdepappersföretag, men yrkesmässigt bedriver rörelse som avses i 16 § lagen om värdepappersföretag, sammanslutningar och näringsidkare som ordnar spel med pengar samt fastighetsmäklare.

Ett centraliserat anmälningssystem förbättrar individens datasekretess och tillsyn över datasekretess, eftersom antalet register över tvivelaktiga affärstransaktioner minskar. Datasekretessen tryggas även genom att lagförslaget i enlighet med 8 § 1 mom. regeringsformen innehåller en bestämmelse om att utredningscentralen inte får använda eller utlämna uppgifter som den fått genom utredning av penningtvätt för annat än förebyggande eller utredning av penningtvätt. Polisens möjligheter att bekämpa penningtvätt förbättras bl.a. genom de bestämmelser som föreslås om utredningscentralens rätt att få uppgifter.

5. Beredningen av propositionen

5.1. Beredningsskeden och -material

I det handlingsprogram som regeringen den 1 februari 1996 antog för att minska den ekonomiska brottsligheten och ekonomiska gråzonen förutsätts att de brister som observeras i systemet för övervakning av penningtvätt avhjälpas och systemet i enlighet med artikel 12 i penningtvättdirektivet utvidgas till att bl.a. omfatta valutaväxlingsföretag samt fastighetsmäklare och bostadsförmedlare.

Propositionen baserar sig på ett utredningsarbete av en finansinspektionsarbetsgrupp som finansministeriet tillsatte i januari 1996 samt en rapport av en inofficiell arbetsgrupp tillsatt av finansministeriet och inrikesministeriet.

5.2. Utlåtanden

Med anledning av propositionen begärdes utlåtanden av följande myndigheter och sammanslutningar: justitieministeriet, finansministeriet, handels- och industriministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, Finlands Bank, Finansinspektionen, centralkriminalpolisen,

tullstyrelsen, skattestyrelsen, gränsbevakningsväsendet, konkurrensverket, dataombudsmannen, Centralhandelskammaren, Bankföreningen i Finland rf, Finska Försäkringsbolagens Centralförbund rf, Försäkringsföreningarnas Centralförbund rf, Finlands Försäkringsmäklarförbund rf, Fondkommissionärsföreningen rf, Suomen Panttilainauslaitosten Yhdistys ry, Oy Veikkaus Ab, Finlands Hippos rf, Penningautomatföreningen och Finlands Fastighetsmäklareförbund rf.

Samtliga gav sitt utlåtande över propositionen. Dessutom gav exekutionsverket i Helsingfors härad sitt utlåtande. Synpunkterna i utlåtandena har i mån av möjlighet beaktats vid beredningen.

6. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

6.1. Samband med andra propositioner

Till propositionen ansluter sig ett förslag till ändring av lagen om polisens personregister. Ändringsförslag har gjorts till de gällande bestämmelserna. Vid inrikesministeriet bereds ett förslag till lag om ändring av lagen om polisens personregister. Meningen är att förslaget skall avlåtas till riksdagen under hösten 1997. I propositionen föreslås sådana ändringar i nämnda lag som följer av den ändring av 8 § 1 mom. regeringsformen som trädde i kraft den 1 augusti 1995. Enligt nämnda 8 § 1 mom. skall om skydd av personuppgifter stadgas närmare i lag. Dessutom föreslås att lagens 2 § skall ändras så, att registret över misstänka härefter skall heta datasystemet för misstänkta. Dessa förekommande ändringsförslag skall beaktas när denna proposition handläggs av riksdagen.

I propositionen föreslås också bestämmelser om utredningscentralens rätt att få uppgifter. Vid justitieministeriet bereds en totalreform av offentlighetslagstiftningen, som även omfattar ett förslag till lag om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Denna lag, som skall ersätta den gällande lagen om allmänna handlingars offentlighet, skall bl.a. innehålla bestämmelser om de allmännaste sekretessgrunderna samt de allmänna grunder på vilka uppgifter kan lämnas ur sekretessbelagda handlingar. Även detta ändringsförslag skall beaktas när denna proposition handläggs av riksdagen.

6.2. Samband med internationella avtal och förpliktelser

I propositionen har beaktats bestämmelserna i det penningtvättdirektiv som ingick i EES-avtalet. Egentligen gäller direktivet kreditinstitut och finansiella institut, men i artikel 12 föreskrivs att medlemsstaterna skall se till att bestämmelserna i direktivet utvidgas till att omfatta även andra yrkesgrupper och företagskategorier då den verksamhet som bedrivs är särskilt ägnad att utnyttjas för penningtvätt.

Finland undertecknade även i september 1991 Europarådets konventionen om penningtvätt, efterforskning, beslag och förverkande

av vinning av brott, som trädde i kraft i Finland den 1 juli 1994. Avtalet förpliktar avtalsparterna att vidta sådana lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder som kan vara nödvändiga för att kunna förverka hjälpmedel och vinning eller egendom vars värde motsvarar sådan vinning.

Finland har undertecknat Förenta nationernas konvention mot olaglig hantering av narkotika och psykotropa ämnen vilken ingicks i Wien 1988 (FördrS 44/1994). Konventionen syftar till att effektivisera det internationella samarbetet för stävande av olaglig narkotikahandel.

I förslaget har även beaktats FATF-arbetsgruppens rekommendationer.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslagen

1.1. Lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt

1 §. *Lagens syfte.* Enligt paragrafen är lagens mål att förhindra penningtvätt, bidra till att penningtvätt avslöjas och utreds samt åstadkomma att nyttan av sådana brott spåras och återvinns effektivare.

Ekonomisk nytta eftersträvas genom en avsevärd del av brotten. Genom penningtvätt försöker man dölja eller maskera egendom som härrör från brott så att den senare användningen av egendomen inte skall väcka misstankar. Syftet med att bekämpa penningtvätt är att förhindra omvandling av egendom med brottsligt ursprung så att den synbart blir laglig. Om bekämpningsåtgärderna lyckas, blir det svårare att utnyttja den nytta som brottet har medfört eller också omintetgör försök i denna riktning eventuellt helt. Bekämpningen av penningtvätt grundar sig på ett anmälningssystem; olika näringar och branscher anmäler tvivelaktiga åtgärder som de har observerat. I det första skedet är syftet med anmälnings- och utredningssystemet att förhindra och bekämpa penningtvätt genom att göra verksamheten inom olika branscher sådan att dessa branscher inte kan utnyttjas för penningtvätt. Det finansiella systemet kan också utveckla funktioner som syftar till att bekämpa penningtvätt och på detta sätt skapa möjligheter att skydda sig mot att systemet utnyttjas i brottsligt syfte och säkerställa att systemet är pålitligt. Skulle någon trots dessa bekämpningsåtgärder ha lyckats placera egendom med brottsligt ursprung i det finansiella systemet, ger det andra skedet av systemet möjligheter att avslöja fall av penningtvätt samt att identifiera, spåra och återfå egendomen.

Enligt paragrafen syftar lagen också till att nyttan av ett penningtvättbrott skall spåras och återvinnas effektivare. Detta uppnås genom att systemet för anmälning av tvivelaktiga affärstransaktioner förenhetligas på det sätt som föreslås i propositionen. Vid centralkriminalpolisen inrättas en central för utredning av penningtvätt som skall ta emot anmälningar. Dessutom ses till att centralen har tillräckliga resurser att fungera. Anmälningssystemet och en effektivare utredning av anmälningarna gör att nyttan av brottet effektivare kan spåras och

myndigheterna eller målsäganden bättre få tillbaka egendomen.

2 §. *Definitioner.* I 2 § föreslås bestämmelser om vad som avses med penningtvätt och utredning av penningtvätt samt vem som är anmälningspliktig.

I 1 punkten definieras vad som avses med penningtvätt. Penningtvätt är verksamhet som avses i 32 kap. 1 § 2 mom. strafflagen. Momentet kriminaliserar penningtvätt såsom en separat gärning, häleri. För häleri döms enligt momentet även den som 1) tar emot, omvandlar, överlåter eller överför tillgångar eller annan egendom som han vet att har förvärvats genom brott eller som kommit i stället för dessa tillgångar eller denna egendom, för att dölja eller maskera deras olagliga ursprung eller för att hjälpa gärningsmannen att undandra sig de rättsliga följderna av brottet eller 2) döljer eller maskerar i 1 punkten angiven egendoms rätta karaktär, ursprung eller belägenhet eller förfogandet över den eller de rättigheter som är knutna till den, eller hemlighåller sådana uppgifter om dessa omständigheter som han enligt lag är skyldig att lämna. Penningtvätt kan också bestraffas såsom grovt häleri enligt 32 kap. 2 §, yrkesmässigt häleri enligt 3 § eller häleriföreseelse enligt 5 §. I denna proposition ingår också ett förslag till ändring av 32 kap. 1 § 2 mom. I lagförslaget föreslås att 2 punkten skall ändras och att till momentet skall fogas en ny 3 punkt. I lagförslaget föreslås att punkterna skall lyda: 2) döljer eller maskerar i 1 punkten angiven egendoms rätta karaktär, ursprung eller belägenhet eller förfogandet över den eller de rättigheter som är knutna till den, eller 3) underlåter att göra anmälan enligt 10 § lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt eller i strid med förbudet i nämnda 10 § röjer att anmälan har gjorts.

Med penningtvätt avses (sken)rättshandlingar som den som är delaktig i ett förbrott eller häleraren vidtar beträffande egendom som har åtkommit genom brottet för att genom dessa rättshandlingar undgå förverkande av egendomen, straff för brottet eller skyldighet att betala skadestånd. Den som är skyldig till delaktighet i ett förbrott förlorar den ekonomiska nyttan av brottet genom att nyttan förklaras förbruten till staten med stöd av 2 kap. 16 § strafflagen eller bestämmelser i andra lagar. Den egendom som har varit föremål för penningtvätt förverkas i sin tur till staten med stöd av 32 kap.

6 a § strafflagen. Både den som gör sig skyldig till ett förbrott och den som gör sig skyldig till penningtvätt har därför intresse av att den egendom som härrör från brottet placeras utom räckhåll för förverkandepåföljder. Eftersom det straff som utdöms för förbrottet anses täcka även häleri som efterhandling, kan gärningsmannen i ett förbrott eller den som är delaktig i ett sådant brott enligt begränsningsstadgandet i 32 kap. 6 § strafflagen dock inte dömas för häleri. Enligt 32 kap. 1 § 2 mom. strafflagen omfattar penningtvätt inte endast de tillgångar eller den övriga egendom som härrör från brottet utan också surrogat för sådan egendom, dvs. egendom som har kommit i stället för sådan egendom. I praktiken gäller penningtvätt oftast pengar. Objektet kan dock också vara vilken som helst annan lös eller fast egendom som härrör från brott. Annan egendom än pengar blir det t.ex. frågan om när någon försöker "tvätta" egendom genom att anlita en pantlåneinrättning.

I paragrafens 2 punkt definieras begreppet utredning av penningtvätt. Med utredning av penningtvätt avses mottagande, registrering, utredning och undersökning av anmälningar som gäller tvivelaktiga affärstransaktioner. För utredning av penningtvätt inrättas vid central-kriminalpolisen en utredningscentral för penningtvätt, nedan utredningscentralen. Utredningscentralen tar emot anmälningar om tvivelaktiga affärstransaktioner av dem som är anmälningspliktiga enligt 3 §, av myndigheter som avses i 5 § samt av andra som har tillsatts för att utöva tillsyn. De anmälningar som utredningscentralen mottar registrerar centralen i det register över misstänkta som förs enligt lagen om polisens personregister. Dessutom utreder centralen anmälningar om tvivelaktiga affärstransaktioner samt inhämtar med anledning av anmälningarna upplysningar om misstänkta fall av häleri samt de brott från vilka den egendom som tvättas härrör. På basis av denna utredning avgör utredningscentralen därefter om det finns skäl att misstänka att ett brott har begåtts. Undersökningen utförs såsom polisundersökning enligt 37 § polislagen, om det inte finns skäl att misstänka att ett brott har begåtts, varvid ärendet undersöks enligt förundersökningslagen. Utredningscentralen utför i allmänhet inte förundersökning, utan överför ärendet till den förundersökningsmyndighet som är behörig. Centralen kan dock inleda förundersökning t.ex. när snabba beslut om användning av tvångsmedel behövs för att säkerställa att egendomen återfås.

I paragrafens 3 punkt anges vilka som är anmälningspliktiga. Anmälningsplikt har enligt denna punkt sammanslutningar och näringsidkare som nämns i 3 §.

3 §. *Anmälningspliktiga.* I paragrafen nämns vilka sammanslutningar och näringsidkare som skall vara anmälningspliktiga.

Anmälningspliktiga är enligt 3 § 1—11 punkten, 1) kreditinstitut och finansiella institut som avses i kreditinstitutslagen, 2) filialer och representationer till utländska kreditinstitut och finansiella institut som avses i lagen om utländska kreditinstituts och finansiella instituts verksamhet i Finland, 3) värdepappersföretag som avses i lagen om värdepappersföretag samt andra sammanslutningar som inte är värdepappersföretag men som yrkesmässigt bedriver rörelse enligt 16 § lagen om värdepappersföretag, 4) filialer och representationer till utländska värdepappersföretag som avses i lagen om utländska värdepappersföretags rätt att tillhandahålla investerings tjänster i Finland, 5) andelslag som bedriver sparkasseverksamhet enligt 3 kap. lagen om andelslag, 6) försäkringsbolag som avses i lagen om försäkringsbolag, 7) utländska försäkringsbolags representationer som avses i lagen om utländska försäkringsbolag, 8) försäkringsmäklare som avses i lagen om försäkringsmäklare, 9) pantlåneinrättningar som avses i lagen om pantlåneinrättningar, 10) sammanslutningar som avses i 3 § 2—4 mom. lotterilagen och som anordnar vadhållningsverksamhet, totospel eller kasinoverksamhet samt näringsidkare eller sammanslutningar som förmedlar anmälningar om deltagande eller avgifter för deltagande i tippningsspel i anslutning till resultatet av vadhållnings- eller hästtävlingar som avses i tippningsförordningen (241/1993) eller totospel som avses i förordningen om totospel (236/1995), samt 11) fastighetsmäklare som avses i förordningen om fastighetsmäklare (181/1993).

I penningtvättdirektivets första artikel anges vilka kreditinstitut och finansiella institut som direktivet gäller. Med kreditinstitut avses i direktivet ett företag vars verksamhet består i att från allmänheten ta emot insättningar eller andra återbetalbara medel och att bevilja krediter för egen räkning, omfattande även inom gemenskapen belägna filialer till kreditinstitut med hemort utanför gemenskapen. Med finansiellt institut avses ett företag som inte är ett kreditinstitut, men vars huvudsakliga verksamhet består i att utföra en eller flera av de verksamheter som anges i punkterna 2—12 och

14 i bilagan till rådets andra direktiv (89/646/EEG) om samordning av lagar och andra författningar om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut samt med ändring av direktiv 77/80/EEG, nedan det andra kreditinstitutdirektivet, eller ett försäkringsbolag auktoriserat enligt det första livförsäkringsdirektivet. De funktioner som nämns i bilagan till det andra kreditinstitutdirektivet är utlåning, finansiell leasing, betalningsförmedling, utställande och administration av betalningsmedel, garantiförbindelser och ställande av säkerhet, handel för egen och kunders räkning med följande instrument: penningmarknadsinstrument, utländsk valuta, finansiella terminer och optioner, valuta- och ränteinstrument samt överlåtbara värdepapper, medverkan i värdepappersemissioner och tillhandahållande av tjänster i samband därmed, rådgivning till företag angående kapitalstruktur, industriell strategi och liknande angelägenheter samt tjänster knutna till fusioner och företagsförvärv, penningmarknadsmäkling, portföljförvaltning och -rådgivning, förvaring och förvaltning av värdepapper och bankfacktjänster. Definitionerna omfattar också inom gemenskapen belägna filialer till kreditinstitut och finansiella institut med hemort utanför gemenskapen.

Enligt gällande lag är följande branscher skyldiga att göra anmälan om tvelaktiga affärstransaktioner: Kreditinstitut som avses i kreditinstitutslagen och finansiella institut som hör till dess konsolideringsgrupp samt finansiella institut som bedriver valutaväxling, filialer och representationer till kreditinstitut som avses i lagen om utländska kreditinstituts och finansiella instituts verksamhet i Finland, värdepappersföretag som avses i lagen om värdepappersföretag samt finansiella institut som hör till dess konsolideringsgrupp, filialer och representationer till utländska värdepappersföretag som avses i lagen om utländska värdepappersföretags rätt att tillhandahålla investeringstjänster i Finland, andelslag som bedriver sparkasseverksamhet enligt 3 kap lagen om andelslag, försäkringsbolag som avses i lagen om försäkringsbolag, utländska försäkringsbolag som avses i lagen om utländska försäkringsbolags verksamhet i Finland, representationer till utländska försäkringsbolag som avses i lagen om utländska försäkringsbolag, försäkringsmäklare som avses i lagen om försäkringsmäklare samt pantlåneinrättningar som avses i lagen om pantlåneinrättningar.

I propositionen föreslås några ändringar i denna förteckning över anmälningsskyldiga. En-

ligt 1 punkten skall anmälningsskyldigheten inte endast omfatta kreditinstitut och finansiella institut som hör till dess konsolideringsgrupp samt finansiella institut som bedriver valutaväxling, utan också andra finansiella institut som avses i kreditinstitutslagen. Finansiella institut är enligt 3 § kreditinstitutslagen med undantag för kreditinstitut sammanslutningar vilka såsom sin huvudsakliga affärsverksamhet tillhandahåller tjänster som avses i 20 § 2—10 punkten nämnda lag eller förvärvar ägarandelar. De tjänster som avses i 20 § är annan medelanskaffning, kreditgivning och finansieringsverksamhet samt andra finansieringsarrangemang, finansieringsleasing, betalningsrörelse, inkassering av betalningar, valutaväxling, notariatverksamhet inom de gränser som finansinspektionen fastställer, handel med värdepapper och annan värdepappersverksamhet samt garanti-verksamhet. Ett finansiellt institut behöver inte ansöka om koncession, men kan ändå tillhandahålla de tjänster som avses i 20 § 2—10 punkten. Anmälningsskyldiga enligt gällande lag är förutom kreditinstitut även finansiella institut som hör till kreditinstitutets konsolideringsgrupp samt finansiella institut som bedriver valutaväxling. Därför är t.ex. bankägda finansiella institut anmälningsskyldiga, medan finansiella institut som ägs av bilimportörer inte är det, även om institutet såsom sin huvudsakliga näring skulle tillhandahålla t.ex. leasingfinansiering. Om penningtvädddirektivet till alla delar skall försättas i kraft, måste anmälningsskyldigheten gälla också de finansiella instituten. Tillägget ökar inte nämnvärt antalet anmälningsskyldiga.

I 2 punkten föreslås dessutom att förteckningen över anmälningsskyldiga skall kompletteras så, att inte bara utländska kreditinstituts filialer och representationer utan också utländska finansiella instituts filialer och representationer blir anmälningsskyldiga. Enligt gällande lag är inhemska finansiella institut som bedriver valutaväxling skyldiga att anmäla tvelaktiga affärstransaktioner. Motsvarande utländska finansiella institut har däremot inte samma skyldighet. För att rätta till detta missförhållande och för att penningtvädddirektivet skall följas föreslås i propositionen att också ett utländskt finansiellt institut filialer och representationer skall vara anmälningsskyldiga sammanslutningar. Detta ökar inte nämnvärt antalet anmälningsskyldiga.

I 3 punkten föreslås att anmälningsskyldigheten inte bara skall gälla värdepappersföretag utan också andra sammanslutningar som inte är

värdepappersföretag, men som yrkesmässigt bedriver rörelse enligt 16 § lagen om värdepappersföretag. Enligt gällande lag är endast värdepappersföretag och finansiella institut som hör till samma konsolideringsgrupp som ett värdepappersföretag anmälningspliktiga. Rörelse som avses i 16 § lagen om värdepappersföretag får bedrivas också utan verksamhetstillstånd, dvs. om sammanslutningen inte tillhandahåller investeringstjänster som avses i 3 och som kräver verksamhetstillstånd utan endast sådana som avses i 16 §, behövs inte verksamhetstillstånd och sammanslutningen är följaktligen inte ett värdepappersföretag. Av de tjänster som nämns i 16 § är dock en del sådana som enligt penningtvättdirektivet borde omfattas av anmälningsplikten. Enligt 16 § lagen om värdepappersföretag får ett värdepappersföretag utöver att tillhandahålla investeringstjänster som avses i 3 § också under de förutsättningar som anges i verksamhetstillståndet ordna krediter och annan finansiering för kunder i anslutning till investeringstjänster, dock inte för egen räkning, tillhandahålla tjänster i samband med emission av värdepapper, ordna offentlig handel med investeringsobjekt så som värdepappersmarknadslagen (495/1989) föreskriver, föra värdeandelsregister så som lagen om värdeandelssystemet (826/1991) föreskriver, tillhandahålla andra förvarings- och förvaltningstjänster för investeringsobjekt än sådana som avses i 3 § 1 mom. 5 punkten samt kassavalvstjänster, tillhandahålla investerings- och finansieringsrådgivning som gäller investeringsobjekt, tillhandahålla valutatjänster i anslutning till investeringstjänster, verka som clearingmedlem enligt vad värdepappersmarknadslagen föreskriver samt sköta de uppgifter som enligt lagen om placeringsfonder (480/1987) hör till en förvaringsbank. Ovan nämnda preciseringar i förteckningen över anmälningspliktiga är nödvändiga för att penningtvättdirektivet fullt ut skall försättas i kraft. Tillägget ökar inte nämnvärt antalet anmälningspliktiga.

Lagen om upphävande av lagen om fritt tillhandahållande av försäkringstjänster och lagen om utländska försäkringsbolags verksamhet i Finland träder i kraft den 1 september 1997. Eftersom lagen om utländska försäkringsbolags verksamhet i Finland blev obehövlig när lagen om utländska försäkringsbolag stiftades, har man beslutat upphäva denna lag. Därför nämner denna lag inte särskilt de utländska försäkringsbolag som avses i lagen om utländska försäkringsbolags verksamhet i Fin-

land.

Penningtvättdirektivet gäller i första hand kreditinstitut och finansiella institut. Eftersom penningtvätt kan bedrivas också genom företag som bedriver annan typ av verksamhet, skall enligt artikel 12 i penningtvättdirektivet bestämmelserna i direktivet utvidgas till att helt eller delvis omfatta andra yrkesgrupper och företagskategorier än kreditinstitut och finansiella institut, då den verksamhet som bedrivs är särskilt ägnad att utnyttjas för penningtvätt. I artikel 13.1 d föreskrivs att den kontaktkommitté som bildas vid kommissionen skall ha i uppgift att undersöka om en viss yrkesgrupp eller företagskategori bör omfattas av artikel 12, när det har klarlagts att gruppen eller kategorin har utnyttjats i en medlemsstat för penningtvätt. Kontaktkommittén har i februari 1997 rekommenderat att direktivet utvidgas till att bl.a. gälla kasinon, andra spel med pengar och fastighetsmäklare (draft opinion issued by the Contact Committee on money laundering on the application of article 12 of Council Directive 91/308/EEC, XV/1102/95-rev. 4-En.). I regeringens handlingsprogram för bekämpning av ekonomisk brottslighet och den ekonomiska gråzonen förutsätts också att systemet för övervakning av penningtvätt skall utvidgas till att även omfatta bl.a. fastighetsmäklare och bostadsförmedlare. I 10 punkten av denna paragraf föreslås därför att anmälningsplikten skall utvidgas till att också omfatta sammanslutningar som avses i 3 § 2—4 mom. lotterilagen och som anordnar vadhållningsverksamhet, totospel eller kasinoverksamhet samt näringsidkare eller sammanslutningar som förmedlar anmälningar om deltagande eller avgifter för deltagande i tippningsspel i anslutning till resultatet av vadhållnings- eller hästtävlingar som avses i tippningsförordningen eller totospel som avses i förordningen om totospel (236/1995). Enligt paragrafens 11 punkt skall anmälningsplikten även omfatta de fastighetsmäklare som avses förordningen om fastighetsmäklare.

En sammanslutning som avses i 3 § 2 mom. lotterilagen är en inhemsk sammanslutning som har givits i uppdrag att 1) anordna penninglotteri, 2) på förhand anordna tippning som avser gissning angående resultaten vid idrotts- eller hästtävlingar samt angående nummer eller tecken samt 3) att på förhand anordna vadhållning som avser gissning av resultaten vid idrotts- och hästtävlingar samt av resultaten vid andra tävlingar. Statsrådet har med stöd av tippningsförordningen beviljat Oy Veikkaus Ab

tillstånd att anordna penninglotterier samt tippnings- och vadhållningsverksamhet. Den sammanslutning som avses i 3 § 3 mom. lotterilagen är centralorganisationen för travsport och hästförädling i Finland, vilken har beviljats tillstånd att anordna totospel i samband med hästtävlingar. Finlands Hippos rf har av statsrådet beviljats tillstånd att anordna vadhållningsverksamhet i samband med hästtävlingar. Den sammanslutning som avses i 3 § 4 mom. lotterilagen är en offentligrättslig förening som har grundats för att bedriva automatverksamhet och som har beviljats tillstånd att hålla spelautomater samt andra spelanordningar och spel till begagnande mot betalning samt bedriva kasinoverksamhet. Enligt 1 § 3 mom. penningautomatförordningen (676/1967) är den offentligrättsliga förening som lotterilagen avser Penningautomatföreningen.

Enligt tippningsförordningen avses med tippningsverksamhet verksamhet vid vilken allmänheten har möjlighet att utanför en trav- eller tävlingsbana mot på förhand bestämda avgifter genom gissning av resultaten vid idrotts- och hästtävlingar samt nummer- eller teckenlottning delta i fördelningen av de vinster som influtit genom dessa avgifter. Med vadhållningsverksamhet avses verksamhet vid vilken allmänheten har möjlighet att mot en avgift genom gissning av resultaten vid idrottstävlingar och andra tävlingar delta i fördelningen av de vinster som influtit genom avgifterna genom avkastningen av den koefficient som utvisar den penninginsats spelaren har placerat och sannolikheten av slutresultatet. Som föremål för vadhållning får endast sådana händelser väljas för vilka slutresultatet fastställs med stöd av lag, förordning eller regler som godkänts för tävlingsverksamhet. Anmälningar om deltagande samt avgifter för deltagande i vadhållning och tippningsspel som gäller gissning av resultatet vid hästtävlingar förmedlas av Oy Veikkaus Ab samt sammanslutningar och näringsidkare som är ombud för Oy Veikkaus Ab.

Med totospel avses i förordningen om totospel verksamhet genom vilken allmänheten har möjlighet att mot en avgift genom gissning av resultaten vid hästtävlingar delta i fördelningen av de vinster som spelavgifterna avkastat, i enlighet med produkten av en variabel koefficient som utvisar sannolikheten av slutresultatet och spelarens penninginsats. Anmälningar om deltagande och avgifter för deltagande i totospel förmedlas av Finlands Hippos rf samt

sammanslutningar och näringidkare som är ombud för nämnda förening.

Kommissionen för spel om pengar har också i sitt betänkande (1995:5) konstaterat att miss-tänkta fall av penningtvätt har observerats i anslutning till spel om pengar och har därför föreslagit att bestämmelserna i penningtvätt-direktivet skall utvidgas till att också gälla spel om pengar. Bl.a. Casino RAY har självmant informerat handläggningsgruppen för penningtvätt vid centralkriminalpolisens informations-tjänst om tvivelaktiga åtgärder.

En fastighetsmäklare är enligt 2 § förordningen om fastighetsmäklare en enskild person eller en registrerad sammanslutning som idkar fastighetsförmedlingsrörelse eller en utländsk sammanslutning eller stiftelse som registrerat filial i Finland och som idkar ovan nämnd verksamhet. Med fastighetsförmedlingsrörelse avses verksamhet där avtalsparter yrkesmässigt eller kontinuerligt mot arvode sammanförs för överlåtelse av i Finland eller utomlands belägen 1) fastighet, 2) fastighet eller lägenhet vars besittningsrätt baserar sig på ägande av aktier eller andelar, eller 3) viss del eller visst område av en fastighet, ett område som är gemensamt för flera fastigheter eller en del eller andel av ett dylikt. Såsom fastighetsförmedlingsrörelse avses dessutom sådan verksamhet där avsikten är att åstadkomma hyresavtal som gäller egendom enligt 1—3 punkten, dock inte hyresavtal som gäller bostadslägenheter. Handel med denna slags egendom har såväl i Finland som utomlands konstaterats vara ett sätt för tvättning av egendom som härrör från brott.

4 §. *Central för utredning av penningtvätt.* Enligt paragrafen skall utredningscentralen sköta uppgifter som berör utredning av penningtvätt. Utredningscentralen tar emot anmälningar som avses i 5 och 10 § samt registrerar, utreder och undersöker dessa. Dessutom skall centralen enligt paragrafen främja olika myndigheters samarbete för bekämpning av penningtvätt samt samarbete och utbyte av information med utländska myndigheter och internationella organisationer som har att utreda penningtvätt.

Utredningscentralen inrättas vid centralkriminalpolisen. Enligt 1 § polislagen är det polisens uppgift att trygga rätts- och samhällsordningen, upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt att förebygga brott och sörja för att brott blir föremål för åtalsprövning. Enligt 9 § polisförvaltningslagen skall centralkriminalpolisen bl.a. bekämpa internationell, orga-

niserad, yrkesmässig, ekonomisk och annan allvarlig brottslighet. Eftersom centralkriminalpolisen har i uppgift att bekämpa penningtvätt, är det ändamålsenligt att utredningscentralen blir en del av centralkriminalpolisen.

Att utredningscentralen placeras i anslutning till centralkriminalpolisen medför flera fördelar jämfört med det gällande systemet. Genom att inrätta denna utredningscentral frångår man det anmälningsförfarande i två steg som hittills har iakttagits i fråga om tvivelaktiga affärstransaktioner. Tvåstegsförfarandet har i praktiken konstaterats vara alltför decentraliserat, vilket har gjort det svårare att vidta snabba och effektiva åtgärder för att förebygga penningtvätt.

Utredningscentralen leds och övervakas av centralkriminalpolisen. Personalen vid utredningscentralen utses på samma sätt som annan personal vid centralkriminalpolisen. Utredningscentralen skall vid sidan av sina uppgifter för utredning av penningtvätt också främja myndigheternas samarbete för bekämpning av penningtvätt. Detta gör centralen bl.a. genom att ordna utbildning i frågor som gäller penningtvätt samt genom att underrätta de anmälningspliktiga om vilka åtgärder som kunde vidtas för att ytterligare förbättra anmälnings-systemet.

Penningtvätfallen har ofta anknytning till flera olika stater. Därför utgör också samarbetet mellan myndigheter i olika länder ett viktigt delområde inom den verksamhet som syftar till att bekämpa penningtvätt. Till utredningscentralens uppgifter hör enligt paragrafen samarbete och utbyte av information med utländska myndigheter och internationella organisationer som har att utreda penningtvätt. Internationellt utbyte av information mellan myndigheter som mottar anmälningar om penningtvätt kan ske på två nivåer. Om polisens internationella informationsutbyte finns det regler i avtalet om förundersöknings- och justitiemyndigheternas internationella samarbete. Sådana avtal är bl.a. den europeiska konventionen om utlämning för brott, den europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål samt Europarådets konvention om penningtvätt, efterforskning, beslag och förverkande av vinning av brott. Dessutom utväxlas information inom ramen för de internationella polissamarbetsorganisationerna, främst Interpol, Europol och EDU. Förvaltningsmyndigheternas utbyte av information om penningtvätt baserar sig främst på inbördes avtal. Förundersöknings- och förvaltningsmyndigheter kan i allmänhet inte fullständigt utväx-

la information med varandra. För att begränsningarna i rätten att utlämna uppgifter inte skall bli ett hinder för samarbetet mellan förundersökningsmyndigheterna i olika länder, måste utredningscentralen med hänsyn till ett effektivt och snabbt internationellt samarbete placeras vid centralkriminalpolisen.

En utredning om utredningscentralens verksamhet samt hur arbetet med att bekämpa penningtvätt allmänt fortskrider i Finland skall årligen ges till inrikesministeriet, som utövar tillsyn över centralkriminalpolisens verksamhet.

5 §. *Myndigheters och andra tillsynspliktigas tillsyns- och anmälningsplikt.* I paragrafens 1 mom. föreslås bestämmelser om att myndigheter som utövar tillsyn över de anmälningspliktiga samt andra som tillsatts för att utöva tillsyn skall vara skyldiga att se till att de skyldigheter som föreskrivs i lagen eller i bestämmelser som meddelas med stöd av den blir fullgjorda. Till dessa övriga tillsynspliktiga hör sparbanksinspektionen, som utövar tillsyn enligt sparbankslagen (1270/1990), centralinstitutet för sammanslutningen av andelsbanker, som utövar tillsyn enligt andelsbankslagen (1271/1990) samt sparkasseinspektörer som utövar tillsyn enligt lagen om andelslag.

Tillsynen över att de närmare bestämmelser iaktas som meddelas om identifierings-, om-sorgs- och anmälningsplikt samt skyldighet att avbryta en affärstransaktion eller vägra att utföra denna är en del av den allmänna tillsynen över en näringsgren eller bransch. Finansinspektionen samt social- och hälsovårdsministeriet har i enlighet med gällande lag inspekterat sina tillsynsobjekt och påtalat funktionella brister som de i samband med inspektionerna har observerat i anmälningsystemet för förhindrande av penningtvätt.

Enligt 4 § 1 punkten lagen om finansinspektionen (503/1993) skall finansinspektionen övervaka att tillsynsobjekten utövar sin verksamhet enligt lagar och förordningar samt myndigheternas föreskrifter och anvisningar. Finansinspektionens tillsynsobjekt är enligt 2 § lagen om finansinspektionen följande anmälningspliktiga: kreditinstitut som definieras i kreditinstitutslagen, utländska kreditinstituts filialer och representationskontor, värdepappersföretag, utländska värdepappersföretags filialer och representationskontor samt pantlånearrättningar. Dessutom utövar finansinspektionen tillsyn över finansiella institut som bedriver valutaväxling till den del som det är frågan om att se till att institutet fullgör sina plikter för förhindrande av penningtvätt. Enligt

14 kap. 1 § lagen om försäkringsbolag utövar social- och hälsovårdsministeriet tillsyn över försäkringsbolag. Motsvarande skyldighet har social- och hälsovårdsministeriet också i fråga om utländska försäkringsbolags representationskontor, utländska försäkringsbolag samt försäkringsmäklare, enligt de lagar som reglerar dessas verksamhet.

De sammanslutningar som avses i lotterilagen övervakas av flera olika tillsynspliktiga. Enligt 8 § tippningsförordningen övervakas anordnandet av penninglotteri samt tippnings- och vadhållningsverksamhet av inrikesministeriet. Enligt 34 § penningautomatförordningen tillhör den allmänna tillsynen över spel som penningautomatföreningen anordnar inrikesministeriet, som skall övervaka att stadgandena i lagar och andra författningar samt tillståndsvillkoren iakttas i den verksamhet som bedrivs med penningautomater och med andra spelanordningar och spel som avses i denna förordning. Enligt 8 § förordningen om totospel övervakar länsstyrelsen med polisens hjälp totospelverksamheten inom sitt område. Enligt 12 § förordningen om fastighetsmäklare övervakar länsstyrelsen fastighetsmäklarens verksamhet. Sparbanker som avses i sparbankslagen övervakas enligt lagens 84 § av sparbanksinspektionen, medan finansinspektionen i sin tur enligt 4 § 4 punkten lagen om finansinspektionen leder och övervakar sparbanksinspektionens verksamhet. Den sammanslutning av andelsbanker som avses i 7 a § andelsbankslagen övervakas av ett centralinstitut som regleras i samma paragraf. Enligt 2 § 19 punkten lagen om finansinspektionen övervakar finansinspektionen även sammanslutningen av andelsbanker och centralinstitutet. Sprakasseverksamheten granskas enligt 18 § lagen om andelslag av en sparkasseinspektör, som skall vara en av Centralhandelskammaren eller handelskammare godkänd revisor eller revisions-sammanslutning som andelslagets stämma utser.

För dem som på ovan nämnt sätt har tillsatts för att utöva tillsyn över en anmälningspliktig näringsgren eller bransch innebär förslaget att tillsynen utvidgas till att omfatta även de skyldigheter som följer av denna lag eller med stöd av den meddelade bestämmelser. Tillsynen kan utföras antingen såsom särskild tillsyn eller i anslutning till annan granskningsverksamhet. Myndigheter och andra tillsynspliktiga skall ingripa när de i samband med tillsynen observerar försummelser och missförhållanden.

I paragrafens 2 mom. föreslås att myndighe-

ter och andra tillsynspliktiga skall vara skyldiga att informera utredningscentralen om omständigheter som ger anledning att betvivla att medel eller annan egendom som används vid en affärstransaktion har ett lagligt ursprung. Avsevärda ekonomiska och samhällseliga intressen är förknippade med bekämpning av penningtvätt. För samhället är det av primär betydelse att penningtvätt förebyggs så effektivt som möjligt samt att eventuella tvivelaktiga transaktioner avslöjas. En myndighet eller någon annan som har tillsatts för att utöva tillsyn kan i samband med granskningen av ett tillsynsobjekt eller annars i anslutning till skötseln av sina uppgifter lägga märke till omständigheter som han prövar vara av den arten att det är skäl att misstänka att en affärstransaktion eller annan egendom har ett lagligt ursprung. Utredningscentralen skall i så fall informeras om misstanken.

Enligt artikel 10 i penningtvättdirektivet skall medlemsstaterna se till att behöriga myndigheter, om de vid inspektion av ett kreditinstitut eller finansiellt institut eller på något annat sätt har upptäckt omständigheter som skulle kunna utgöra bevis för penningtvätt, underrättar de myndigheter som har att bekämpa penningtvätt.

Enligt gällande lag skall finansinspektionen med stöd av 96 § kreditinstitutslagen underrätta förundersökningsmyndigheterna när den på basis av upplysningar som den erhållit eller som den annars har inhämtat anser att det finns motiverad anledning att misstänka att det är frågan om att dölja eller utplåna den verkliga arten, det verkliga ursprunget eller den verkliga förvaringsplatsen för medel som åtkommit genom brott eller dispositioner eller rättigheter som gäller medlen. Enligt 18 kap. 6 c § lagen om försäkringsbolag skall social- och hälsovårdsministeriet informera den förundersökningsmyndighet som saken gäller, om ministeriet på basis av ett försäkringsbolags anmälan eller de uppgifter som det har fått i samband med tillsynsverksamheten anser att det finns skäl att misstänka att försäkringsbolagets tjänster används eller planeras bli använda för att dölja eller utplåna den verkliga arten, det verkliga ursprunget eller den verkliga förvaringsplatsen för medel som åtkommit genom brott eller dispositioner eller rättigheter som gäller medlen. I praktiken har anmälningarna gjorts till handläggninggruppen för penningtvätt vid centralkriminalpolisens informationstjänst. Sparkasseinspektörerna är inte på motsvarande sätt anmälningspliktiga enligt gällande lag.

I momentet föreslås för det första att den som har tillsynsplikt över ifrågavarande verksamhet skall vara skyldig att informera utredningscentralen när han vid utövning av tillsyn som avses i 1 mom. finner omständigheter som ger anledning att betvivla att medel eller annan egendom som används vid en affärstransaktion har ett lagligt ursprung. En tillsynspliktig skall i sin granskningsverksamhet fästa särskild uppmärksamhet vid osedvanliga affärstransaktioner. Han skall härvid undersöka åtgärder som enligt normal erfarenhet inom ifrågavarande näringsgren eller bransch kan betecknas såsom osedvanliga. Om den tillsynspliktige anser att det finns anledning att betvivla att medel eller annan egendom som används vid en affärstransaktion har ett lagligt ursprung, skall han informera utredningscentralen om saken. Till den tillsynspliktiges uppgifter hör inte att ta ställning till om förundersökning borde inledas. Denna fråga avgör utredningscentralen på basis av anmälan.

För det andra föreskrivs i momentet att en tillsynspliktig skall vara skyldig att informera utredningscentralen när han annars i samband med skötseln av sina uppgifter finner omständigheter som ger anledning att betvivla att medel eller annan egendom som används vid en affärstransaktion har ett lagligt ursprung. Myndigheternas anmälningsplikt begränsar sig t.ex. till tvivelaktiga affärstransaktioner som myndigheten har fått kännedom om vid utförandet av tjänsteuppdrag som berör den anmälningspliktige. På motsvarande sätt är en sparkasseinspektörs anmälningsplikt begränsad så, att han endast är skyldig att informera utredningscentralen om tvivelaktiga affärstransaktioner som han har observerat vid skötseln av sina uppgifter såsom sparkasseinspektör.

6 §. *Identifieringsplikt.* I paragrafen föreslås bestämmelser om anmälningspliktigas skyldighet att identifiera kunder.

Enligt 1 mom. skall den anmälningspliktige alltid kontrollera kundens identitet om det finns skäl att betvivla att medel eller annan egendom som används vid en affärstransaktion har ett lagligt ursprung.

Enligt artikel 3.6 i penningtvättdirektivet skall kreditinstitut och finansiella institut oberoende av transaktionens värde genomföra identifiering av kunden alltid när det finns misstanke om penningtvätt. Den föreslagna bestämmelsen överensstämmer med gällande lag. Den plikt som momentet föreskriver gäller samtliga anmälningspliktiga oberoende av affärstransaktionens storlek. Om det finns skäl

att betvivla att medel eller annan egendom som används vid en affärstransaktion har ett lagligt ursprung, skall den anmälningspliktige alltid identifiera kunden.

I paragrafens 2 mom. anges innebörden av den identifieringsplikt som föreskrivs för dem som är anmälningspliktiga enligt 3 § 1—8 punkten.

Den identifieringsplikt som föreskrivs i momentet motsvarar bestämmelserna i penningtvättdirektivet. Enligt artikel 3.1 i penningtvättdirektivet skall medlemsstaterna se till att kreditinstitut och finansiella institut kräver av sina kunder att de styrker sin identitet när ett affärsförhållande inleds, särskilt då ett sparkonto eller annat konto öppnas och då bankfackstjänster erbjuds. Enligt 2 punkten i artikeln gäller kravet även transaktioner med andra kunder än sådana som avses i punkt 1, då transaktionen gäller ett belopp motsvarande 15 000 ecu eller mer, vare sig transaktionen genomförs på en gång eller i flera led som verkar ha samband. Om summan inte är känd då transaktionen utförs, skall det berörda institutet begära identifiering så snart det har fått kännedom om summan och konstaterat att gränsvärdet uppnåtts.

Den som är anmälningspliktig enligt 3 § 1—8 punkten skall enligt momentet kontrollera sina fasta kunders identitet. Med fasta kunder avses i detta sammanhang affärsförbindelser av bestående natur. En affärsförbindelse av bestående natur innebär t.ex. att kunden öppnar ett sparkonto eller sluter ett försäkringsavtal. Kunden skall identifieras innan förbindelsen ingås. Identifieringskravet gäller också andra än fasta kunder. Det kan följaktligen gälla enskilda uppdragsgivare, när affärstransaktionen ensam eller såsom en del av åtgärder som ansluter sig till varandra uppgår till ett markbelopp som motsvarar sammanlagt mer än 15 000 ecu, dock alltid minst 90 000 mark. Transaktioner som till sitt belopp understiger ett sådant belopp gäller kravet följaktligen inte, om inte gränsvärdet uppnås genom separata transaktioner som uppenbarligen ansluter sig till varandra. Genom denna bestämmelse försöker man förhindra att någon undviker identifiering genom att dela upp de medel som används för transaktionen i flera separata transaktioner. Om beloppet inte är känt då transaktionen inleds, skall den anmälningspliktige begära identifiering genast då han får veta beloppet och konstaterar att gränsvärdet har uppnåtts.

I paragrafens 3 mom. föreslås vissa undan-

tag från den identifieringsplikt som föreskrivs i 2 mom. Undantagen gäller dem som är anmälningsskyldiga enligt 3 § 6—8 mom. dvs. försäkringsbolag som avses i lagen om försäkringsbolag, representationer till utländska försäkringsbolag som avses i lagen om utländska försäkringsbolag och försäkringsmäklare som avses i lagen om försäkringsmäklare.

De föreslagna undantagen motsvarar de undantag som är tillåtna enligt penningtvättdirektivets artikel 3. Enligt den tredje punkten i denna artikel skall identifieringskravet trots vad som sägs i artikelns första och andra punkt inte tillämpas i fråga om försäkringar som sådana försäkringsföretag som avses i det första livförsäkringsdirektivet meddelar inom ramen för verksamhet som omfattas av det direktivet, ifall de periodiska premiebetalningarna eller premiebetalningar som skall ske ett visst år inte överstiger 1 000 ecu eller engångsbetalningen uppgår till högst 2 500 ecu. Om de periodiska premiebetalningarna eller premiebetalningar som skall ske ett visst år höjs så att de överstiger gränsvärdet 1 000 ecu, skall identifiering krävas. Enligt den fjärde punkten i artikeln får medlemsstaterna föreskriva att identifieringskravet inte skall vara obligatoriskt i fråga om pensionsförsäkring som grundar sig på ett anställningskontrakt eller den försäkrades yrkesverksamhet, detta förutsatt att försäkringsbrevet inte innehåller någon återköpsklausul och inte får användas som säkerhet för lån. Enligt den åttonde punkten får medlemsstaterna likaså föreskriva att identifieringskravet, såvitt gäller transaktioner som avses i punkterna 3 och 4 skall anses tillgodosett när det har klarlagts att betalningen skall ske från ett konto som i enlighet med föreskrifterna i punkt 1 har öppnats i kundens namn hos ett kreditinstitut.

Försäkringsbolag och försäkringsmäklare är enligt gällande lag skyldiga att identifiera sina kunder i kundförhållanden om vilka social- och hälsovårdsministeriet meddelar närmare föreskrifter. Om det är sannolikt att kunden handlar för någon annans räkning, skall identifieringen med de resurser försäkringsbolaget förfogar över utsträckas också till denne. Social- och hälsovårdsministeriet har den 31 december 1993 utfärdat föreskrifter angående penningtvätt för de försäkringsbolag och försäkringsmäklare som ministeriet övervakar. Enligt dessa föreskrifter skall uppdragsgivaren identifieras. I föreskrifterna har försäkringsbolagens och försäkringsmäklarnas identifieringsskyldighet begränsats så, att identifiering dock inte

behöver verkställas om uppdragsavtalet gäller en försäkring enligt vilken premien för en försäkringsperiod är högst 6 000 mark (1 000 ecu) eller engångspremien är högst 15 000 mark (2 500 ecu). Oberoende av dessa gränsvärden skall kunden dock alltid identifieras om försök till penningtvätt kan misstänkas. Enligt föreskrifterna är identifieringskravet inte heller obligatoriskt i fråga om lagstadgad arbetspensionsförsäkring, företagarpensionsförsäkring eller pensionsförsäkring utan återköpsklausul som inte kan användas såsom säkerhet för lån. Identifiering behöver inte heller verkställas när försäkringen har tagits enbart för dödsfall, sjukdom eller olycksfall (ren riskförsäkring) eller när kunden är ett annat försäkringsbolag eller en bank. Om försäkringsbolaget och försäkringstagaren har kommit överens om att försäkringspremien skall debiteras direkt från försäkringstagarens bankkonto, anses identifieringsskyldigheten vara fullgjord genom denna åtgärd.

Enligt momentet behöver identifiering inte ske om uppdragsavtalet gäller en försäkring för vilken premien för försäkringsperioden är ett markbelopp som motsvarar högst 1 000 ecu, dock alltid minst 6 000 mark, eller om engångspremien är ett markbelopp som motsvarar högst 2 500 ecu, dock alltid minst 15 000 mark, inte heller om uppdragsavtalet gäller en lagstadgad arbetspensionsförsäkring eller företagarpensionsförsäkring utan återköpsklausul som inte kan användas såsom säkerhet för lån. Slutligen anses identifieringsplikten också fullgjord om försäkringspremien betalas från ett konto i ett kreditinstitut eller finansiellt institut som har fått koncession i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller ett konto i en inom detta område belägen filial till ett kreditinstitut eller finansiellt institut som har fått koncession i en stat som inte hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Momentet ökar i viss mån försäkringsbolagens och försäkringsmäklarnas identifieringsplikt. Direktivet om penningtvätt tillåter inte undantag från identifieringsplikten med den motiveringen att det är frågan om en försäkring som har tagits enbart för dödsfall, sjukdom eller olycksfall. På grund av detta frångår man detta undantag. Likaså frångår man den bestämmelse som föreskriver att kunden inte behöver identifieras om avtalet gäller annan sådan pensionsförsäkring utan återköpsklausul som inte kan användas såsom säkerhet för lån. Eftersom frivilliga pensionsförsäkringar i vissa

situationer kan användas för penningtvätt, måste även dessa omfattas av identifieringsplikten. Enligt momentet behöver identiteten inte herefter kontrolleras om uppdragsavtalet gäller en lagstadgad arbetspensionsförsäkring eller företagarpensionsförsäkring utan återköpsklausul som inte kan användas såsom säkerhet för lån.

Enligt momentet behöver kunden inte identifieras om försäkringspremien betalas från ett konto i ett kreditinstitut eller finansiellt institut som har fått koncession i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller ett konto i en inom detta område belägen filial till ett kreditinstitut eller finansiellt institut som har fått koncession i en stat som inte hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Undantag från identifieringsplikten kan göras i dessa fall, eftersom kundens identitet enligt penningtvättdirektivet skall ha kontrollerats när kontot öppnades eller affärstransaktionen utfördes och det inte finns behov av dubbel identifiering. I praktiken ökar denna komplettering av identifieringsplikten inte nämnvärt försäkringsbolagens eller försäkringsmäklarnas skyldigheter.

I paragrafens 4 mom föreslås en bestämmelse om att de sammanslutningar och näringsidkare som avses i 3 § 10 punkten är pliktiga att identifiera sina kunder. Penningtvättdirektivet gäller i första hand kreditinstitut och finansiella institut. Eftersom penningtvätt kan utövas också genom andra typer av företag, skall medlemsstaterna enligt artikel 12 se till att direktivets bestämmelser utvidgas till att helt eller delvis omfatta andra yrkesgrupper och företagskategorier än kreditinstitut och finansiella institut, då den verksamhet som bedrivs är särskilt ägnad att utnyttjas för penningtvätt. Gruppen anmälningspliktiga har enligt 3 § jämfört med gällande lag utökats med de sammanslutningar som avses i 3 § 2—4 mom. lotterilagen och som anordnar vadhållningsverksamhet, totospel eller kasinoverksamhet samt näringsidkare eller sammanslutningar som förmedlar anmälningar om deltagande och avgifter för deltagande i tippningsspel i anslutning till resultatet av vadhållnings- eller hästtävlingar som avses i tippningsförordningen eller totospel som avses i förordningen om totospel.

Identifieringsplikten får inte bli onödigt betungande för den anmälningspliktige. I fråga om spel med pengar kan man föreställa sig att penningtvätt kan förekomma i kasino-, vadhållnings- och totospelverksamhet. Enligt momen-

tet skall kundens identitet alltid konstateras i kasinoverksamhet. Casion RAY, som bedriver kasinoverksamhet identifierar numera sina kunder och registerar uppgifter om dem med stöd av ett undantagslov av datasekretessnämnden (Dnr 19/72/96). Att kontrollera kunderna identitet har ansetts behövt bl.a. för förhindrande av penningtvätt. Gällande praxis behöver inte ändras, utan när en kund infinner sig på ett kasino är det fortfarande skäl att kontrollera hans identitet för att penningtvätt skall förebyggas.

Dessutom föreslås att kundens identitet skall konstateras i vadhållningsverksamhet och totospel, om det penningbelopp som spelaren satsar på en gång eller tillsammans med andra till varandra kopplade satsningar överstiger ett markbelopp som motsvarar mer än 3000 ecu, dock alltid minst 18 000 mark. Penningbelopp som är större än så är ovanliga i vadhållningsverksamhet och totospel, varför identitetskontrollen inte blir oskäligt betungande. Om penninginsatsen understiger nämnda gränsvärde, är det med undantag av de fall som avses i 1 mom. med tanke på förhindrande av penningtvätt dock inte behövt att kontrollera kundens identitet.

I paragrafens 5 mom. föreslås en bestämmelse om att när fastighetsmäklare som avses i lagens 3 § 11 punkt är skyldiga att identifiera sina kunder.

Penningtvättdirektivet gäller i främsta rummet kreditinstitut och finansiella institut. Eftersom penningtvätt kan utövas också genom andra typer av företag, skall dess bestämmelser enligt artikel 12 i penningtvättdirektivet utvidgas till att helt eller delvis omfatta andra yrkesgrupper och företagskategorier än kreditinstitut och finansiella institut, då den verksamhet som bedrivs är särskilt ägnad att utnyttjas för penningtvätt. Jämfört med gällande lag har gruppen anmälningspliktiga enligt 3 § utvidgats till att också omfatta fastighetsmäklare. Förslaget har också anknytning till regeringens handlingsprogram för bekämpning av ekonomisk brottslighet och den ekonomiska gråzonen. Att identifieringsplikten fullgörs har primärt viktig betydelse för förebyggandet av penningtvätt.

Det markbelopp som 2 mom. föreskriver för kreditinstitut och finansiella institut, dvs. ett markbelopp som motsvarar 15 000 ecu, lämpar sig till följd av fastighetsförmedlingens karaktär inte för denna bransch, eftersom värdet av affärstransaktioner inom fastighets- och bostadshandeln endast undantagsvis stannar under

detta belopp. I momentet föreslås att en fastighetsmäklare skall vara skyldig att kontrollera sin klients identitet innan en affärstransaktion slutförs som fristående eller tillsammans med andra till varandra kopplade prestationer överstiger ett markbelopp som motsvarar sammanlagt över 150 000 ecu, dock alltid minst 900 000 mark. Kundens identitet behöver dock inte kontrolleras om betalningen för affärstransaktionen sker från ett konto i ett kreditinstitut eller finansiellt institut som har fått koncession i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller ett konto i en inom detta område belägen filial till ett kreditinstitut eller finansiellt institut som har fått koncession i en stat som inte hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Ett undantag från identifieringsplikten är i dessa fall motiverat för undvikande av dubbel identifiering. Ifrågavarande kreditinstitut och finansiella institut skall ha kontrollerat kundens identitet redan när kontot öppnades eller affärstransaktionen utfördes. Identifieringsplikten är i dessa fall fullgjord när fastighetsmäklaren har förvärvat sig om att betalningen för affärstransaktionen har skett på ovan nämnt sätt. Genom undantaget kan fastighetsmäklarnas skyldighet att kontrollera sina kunders identitet på ett ändamålsenligt sätt begränsas till fall i vilka kunden annars kunde undgå att styrka sin identitet t.ex. genom kontant betalning.

Enligt paragrafens 6 mom. behöver kundens identitet inte kontrolleras när kunden är ett kreditinstitut, finansiellt institut, värdepappersföretag eller livförsäkringsbolag som har fått koncession i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller en inom detta område belägen filial till ett kreditinstitut, finansiellt institut, värdepappersföretag eller livförsäkringsbolag som har fått koncession i en stat som inte hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Enligt artikel 3.7. i penningtvättdirektivet skall kreditinstitut och finansiella institut inte vara skyldiga att genomföra identifikation om också kunden är ett kreditinstitut eller finansiellt institut som omfattas av direktivet. I penningtvättdirektivets första artikel anges vilka kreditinstitut och finansiella institut som direktivet gäller.

Gällande lag innehåller inga bestämmelser om sådana undantag som är tillåtna enligt momentet. Enligt de föreskrifter som social- och hälsovårdsministeriet har meddelat de försäkringsbolag och försäkringsmäklare som ministeriet övervakar, behöver kunden inte identifieras om kunden är ett annat försäkrings-

bolag eller en bank. Penningtvättdirektivet tillåter emellertid inte ett allmänt undantag för banker och försäkringsbolag. Undantag från identifieringsplikten är tillåtna endast när kunden är ett kreditinstitut eller finansiellt institut som avses i penningtvättdirektivet, eftersom en sådan kund är skyldig att iaktta bestämmelserna i direktivet, varför hans identitet följaktligen inte behöver kontrolleras.

7 §. *Identifieringsplikt när man handlar för någon annans räkning.* Paragrafen gäller samtliga anmälningspliktiga. Enligt momentets första mening skall identifieringen med till buds stående medel utsträckas till att gälla också de personer för vilkas räkning kunden handlar t.ex. med stöd av fullmakt eller såsom mellanhand eller vilkas angelägenheter han annars sköter. Enligt artikel 3.5 i penningtvättdirektivet skall kreditinstitut och finansiella institut vidta lämpliga åtgärder för att skaffa sig upplysningar om den verkliga identiteten hos personer för vilkas räkning kunden handlar, ifall det råder osäkerhet huruvida kunden handlar för egen del eller då det står klart att kunden inte handlar för egen del. Förslaget motsvarar den skyldighet som anmälningspliktiga sammanslutningar och näringsidkare enligt gällande lag har att försöka utröna vem som drar fördel av en affärstransaktion. Det är förenligt med samhällets intresse att också brottslighet som utövas genom bulvaner förebyggs och avslöjas. Ifall det inte är möjligt att på ett tillförlitligt sätt kontrollera identiteten hos en kund eller den för vars räkning han handlar, har den anmälningspliktige skäl att avhålla sig från affärstransaktioner med honom.

8 §. *Förvarande av identifieringsuppgifter.* I paragrafen föreslås bestämmelser om förvarande av identifieringsuppgifter.

Enligt artikel 4 i penningtvättdirektivet skall medlemsstaterna se till att kreditinstitut och finansiella institut när det gäller identifiering behåller en kopia av eller uppgifter om den bevisning som krävts i minst fem år efter det att affärsförhållandet med kunden har upphört. I fråga om affärstransaktioner skall kreditinstitut och finansiella institut förvara originaldokumentet eller sådana kopior som kan företes såsom bevismaterial i minst fem år efter att transaktionen har utförts. Gällande lag föreskriver en motsvarande skyldighet för de anmälningspliktiga att förvara kundens identifieringsuppgifter.

Kundens identifieringsuppgifter skall enligt paragrafen förvaras på ett tillförlitligt sätt minst fem år efter att affärstransaktionen eller kund-

förhållandet har upphört. Uppgifterna skall sparas för att det också senare skall vara möjligt att utreda fall av penningtvätt. Uppgifterna skall förvaras på ett pålitligt sätt skyddade så, att inga andra än den anmälningsskyldige själv har möjlighet att komma åt dem. Förvaringstiden bestäms antingen enligt tidpunkten när ett kundförhållande av bestående karaktär har upphört eller en enskild affärstransaktion har avslutats, beroende på vilken av tidpunkterna som är den senare. Verifikat och annat bokföringsmaterial är den anmälningsskyldige skyldig att förvara enligt gällande bokförings- och beskattningslagar.

9 §. *Omsorgsplikt.* Enligt paragrafen skall den anmälningsskyldige med vederbörlig omsorg reda ut grunderna för och syftet med att hans tjänster anlitas, om han observerar att dessa till sin struktur och omfattning avviker från det sedvanliga med hänsyn till den anmälningsskyldiges storlek eller förrättningsställets läge, att de inte har något uppenbart ekonomiskt syfte eller att de inte är förenliga med kundens ekonomiska situation eller affärstransaktioner.

Regleringen baserar sig på artikel 5 i penningtvättdirektivet, enligt vilken medlemsstaterna skall se till att kreditinstitut och finansiella institut med särskild uppmärksamhet granska alla transaktioner som de, med hänsyn till transaktionernas natur bedömer med särskilt stor sannolikhet kunna ha samband med penningtvätt. Motsvarande bestämmelser om omsorgsplikt finns i gällande lag. Bestämmelsen ändrar därför inte avsevärt innehållet i den anmälningsskyldiges omsorgsplikt.

I syfte att fullgöra sin omsorgsplikt skall den anmälningsskyldige undersöka samtliga åtgärder som han enligt normal erfarenhet inom ifrågasvarande näringsgren eller bransch har orsak att betrakta såsom osedvanliga. Eftersom en anmälningsskyldig vare sig har möjlighet eller orsak att systematiskt undersöka alla åtgärder som hans kunder vidtar, omfattas åtgärder med ett klart ekonomiskt eller juridiskt syfte inte av omsorgsplikten. Eftersom den anmälningsskyldige har begränsade möjligheter att bedöma det ekonomiska syftet med åtgärder som hans kunder vidtar eller lagligheten hos dessa åtgärder, är omsorgsplikten uppfylld om den anmälningsskyldige med tillgängliga medel har försökt försäkra sig om åtgärdens bakgrund.

Avsikten med omsorgsplikten är att förvissa sig om att den anmälningsskyldige känner sina kunder och på basis av denna kunskap kan bedöma om de uppdrag som han får är osed-

vanliga. En sådan kunskap kan inte förutsättas beträffande tillfälliga kunder, varför särskild vikt skall läggas vid bedömningen av åtgärder som dessa vidtar.

Inrikesministeriet meddelar med stöd av 14 § närmare bestämmelser om vilka exceptionella åtgärder den anmälningsskyldige skall vara särskild uppmärksam på. Finansinspektionen samt social- och hälsovårdsministeriet har meddelat sina tillsynsobjekt föreskrifter om den omsorg som skall iaktas. I dessa kan närmare bestämmas i vilka situationer och hur den anmälningsskyldige skall fullgöra sin omsorgsplikt.

10 §. *Anmälningssplikt.* I paragrafen bestäms om anmälningssplikt. Paragrafen gäller penningtvätt och andra tvivelaktiga affärstransaktioner. Regleringen baserar sig på artiklarna 6 och 7 i penningtvättdirektivet.

Enligt 1 mom. skall en anmälningsskyldig efter att ha fullgjort sin omsorgsplikt enligt 9 § eller annars har anledning att betvivla att medel eller övrig egendom som används vid en affärstransaktion har ett lagligt ursprung, ofördröjligen anmäla saken för utredningscentralen och på begäran lämna denna alla de upplysningar och handlingar som kan vara av betydelse för utredningen av misstanken.

Enligt artikel 6 i penningtvättdirektivet skall medlemsstaterna se till att kreditinstitut och finansiella institut samt dessas styrelseledamöter och anställda samarbetar fullt ut med de myndigheter som har att bekämpa penningtvätt genom att självmant lämna dessa myndigheter upplysningar om alla förhållanden som kan tyda på penningtvätt och genom att på begäran av dessa myndigheter förse dem, i enlighet med vad som gäller enligt tillämplig lag, med alla uppgift som behövs. I gällande lag finns motsvarande bestämmelser om anmälningssplikt. Bestämmelsen ändrar därför inte avsevärt anmälningsspliktens innehåll.

Enligt gällande lag skall kreditinstitutet, finansiella institut som bedriver valutaväxling, värdepappersföretag samt pantlåneinrättningar anmäla tvivelaktiga affärstransaktioner till finansinspektionen. Finansinspektionen skall anmäla saken vidare till förundersökningsmyndigheterna om inspektionen anser att det finns motiverad anledning att misstänka att det är frågan om att dölja eller utplåna den verkliga arten, det verkliga ursprunget eller den verkliga förvaringsplatsen för medel som åtkommit genom brott eller dispositioner eller rättigheter som gäller medlen. I praktiken har finansinspektionen gjort dessa anmälningar till

handläggningsgruppen för penningtvätt vid centralkriminalpolisens informationstjänst. Försäkringsbolagen och försäkringsmäklarna gör enligt gällande lag sina anmälningar om tvivelaktiga affärstransaktioner till social- och hälsovårdsministeriet. Ministeriet skall anmäla saken vidare till förundersökningsmyndigheterna om ministeriet anser att det finns skäl att misstänka att försäkringsbolagets tjänster används eller planeras bli använda för att dölja eller utplåna den verkliga arten, det verkliga ursprunget eller den verkliga förvaringsplatsen för medel som åtkommit genom brott eller dispositioner eller rättigheter som gäller medlen. Också social- och hälsovårdsministeriet har i praktiken gjort dessa anmälningar till handläggningsgruppen för penningtvätt vid centralkriminalpolisens informationstjänst. Övriga anmälningsskyldiga gör enligt gällande lag sina anmälningar direkt till förundersökningsmyndigheterna, i praktiken till handläggningsgruppen för penningtvätt vid centralkriminalpolisens informationstjänst. Enligt lagförslaget skall det nuvarande förfarandet med anmälan i två steg slopas när utredningscentralen inrättas, varför alla anmälningsskyldiga härfter skall anmäla sina tvivelaktiga affärstransaktioner direkt till utredningscentralen.

En anmälningsskyldig skall göra anmälan till utredningscentralen om tvivelaktiga affärstransaktioner när han har anledning att betvivla att medel eller övrig egendom som används vid en affärstransaktion har ett lagligt ursprung. Till den tillsynsskyldiga uppgifter hör alltså inte att ta ställning till om egentlig förundersökning borde inledas. Denna fråga avgör utredningscentralen på basis av anmälan. Dessutom kan utredningscentralen efter att den har undersökt den tvivelaktiga affärstransaktionen avgöra, att förundersökning inte bör inledas. Enligt lagförslaget 15 § är den som har handlat i god tro inte skyldig att ersätta ekonomisk skada som eventuellt uppstår därför att åtgärder som avses i momentet har vidtagits.

Det sätt på vilket anmälan skall göras och dess innehåll regleras ändamålsenligast genom att bestämmelser meddelas med stöd av lagens 14 §, eftersom de talrika detaljer som blir aktuella inte behöver regleras på lagnivå. När bestämmelserna meddelas gäller det att komma ihåg att tvivelaktiga affärstransaktioner ofördröjligen skall anmälas till utredningscentralen.

Enligt momentet kan utredningscentralen också begära att till anmälan skall fogas alla de upplysningar och handlingar som kan vara av betydelse för utredningen av misstanken.

Enligt gällande lag skall de anmälningsskyldiga ge motsvarande, för utredningen behövliga uppgifter till finansinspektionen, social- och hälsovårdsministeriet eller förundersökningsmyndigheten, beroende på till vilken myndighet de är skyldiga att göra anmälan om en tvivelaktig affärstransaktion. Eftersom anmälan enligt förslaget skall göras direkt till utredningscentralen, bör också rätten att få tilläggsutredning överföras från dessa myndigheter till utredningscentralen.

Enligt paragrafens 2 mom. skall den som är anmälningsskyldig enligt 3 § 9 mom. göra en anmälan enligt 1 mom. om saken gäller en pant av betydande ekonomiskt värde. Momentet gäller pantlåneinrättnings anmälningsskyldighet.

Enligt 28 a § lagen om pantlåneinrättningar skall en pantlåneinrättning göra anmälan om tvivelaktiga affärstransaktioner oberoende av pantens ekonomiska värde. Bestämmelserna om penningtvätt fogades till lagen om pantlåneinrättningar genom en lagändring som trädde i kraft den 1 september 1997. I regeringens proposition angående denna ändring (Reg. prop 16/1996) föreslogs att skyldigheten att anmäla tvivelaktiga affärstransaktioner till finansinspektionen enligt 28 a § lagen om pantlåneinrättningar skulle gälla panter av betydande ekonomiskt värde. Riksdagens ekonomiskskott ändrade dock paragrafens ordalydelse i enlighet med motsvarande bestämmelse i kreditinstitutslagen. Sedan 28 a § fogades till lagen om pantlåneinrättningar innehåller lagen två bestämmelser om anmälningsskyldighet. Enligt 28 § skall en pantlåneinrättning omedelbart göra anmälan till förundersökningsmyndigheterna om inrättningen har grundad anledning att misstänka att en sak som erbjudits som pant har stulits eller att pantsättaren annars olovligt har fått saken i sin besittning. På samma sätt skall pantlåneinrättningen förfara om den har grundad anledning att anta att pantkvittots innehavare eller den som enligt 27 § anmäler att kvittot har förkommit svikligt och utan laglig rätt kräver att få lösa panten. Enligt 28 a § 2 mom. skall pantlåneinrättningen göra anmälan till finansinspektionen om inrättningen efter att ha uppfyllt sin omsorgsskyldighet eller annars har anledning att betvivla att panten som används vid en affärstransaktion har ett lagligt ursprung. Försummelse att fullgöra de skyldigheter som föreskrivs i 28 och 28 a § sanktioneras dessutom med straff. En pantlåneinrättning har följaktligen dubbel anmälningsskyldighet.

Enligt detta moment skall en pantlåneinrätt-

ning göra en anmälan enligt 1 mom. om panten har ett betydande ekonomiskt värde. Panten av betydande ekonomiskt värde är t.ex. bostadsaktier och andra värdepapper. För att pantlåneinrättningarnas anmälningsplikt inte skall bli oskäligt betungande och utredningscentralen belastas med talrika anmälningar om panten av ringa värde, är det skäl att begränsa pantlåneinrättningarnas anmälningsplikt till att endast gälla panten av betydande ekonomiskt värde. I propositionen ingår också ett förslag till ändring av lagen om pantlåneinrättningar, i vilket det föreslås att lagens bestämmelser om penningtvätt skall upphävas.

I paragrafens 3 mom. bestäms att det är förbjudet att för den som misstanken gäller eller för andra röja att en anmälan om tvivelaktig affärstransaktion har gjorts till utredningscentralen. Enligt artikel 8 i penningtvättdirektivet får kreditinstitut och finansiella institut samt deras styrelseledamöter och anställda inte för kunden i fråga eller för någon tredje person röja att upplysningar har lämnats till myndigheterna enligt artiklarna 6 eller 7 eller att en undersökning om penningtvätt genomförs. Gällande lag har ett motsvarande förbud. Om det avslöjas att anmälan har gjorts kan utredningen av penningtvätfallet äventyras.

I propositionen ingår också ett förslag till ändring av strafflagen. Enligt den nya punkt som föreslås fogas till 32 kap. 1 § 2 mom. skall för häleri dömas också den som i strid med förbudet i 10 § i den föreslagna lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt röjer att anmälan har gjorts.

11 §. *Avbrytande av affärstransaktion och vägran att utföra sådan.* Enligt paragrafens 1 mom. skall en anmälningspliktig som har anledning att betvivla att medel eller annan egendom som används vid en affärstransaktion har ett lagligt ursprung avbryta affärstransaktionen för tilläggsutredningar eller vägra utföra den. Enligt artikel 7 i penningtvättdirektivet skall medlemsstaterna se till att kreditinstitut och finansiella institut till dess att de underrättar de myndigheter som har att bekämpa penningtvätt avstå från att utföra sådana transaktioner som de vet har eller misstänker ha samband med penningtvätt. Momentet motsvarar gällande lag.

När tvivelaktiga åtgärder förekommer måste den anmälningspliktige ta ställning till hur starka hans misstankar är och ta hänsyn till att en kund kan vållas skada om misstankarna är oggrundade. Den anmälningspliktiges misstankar

kan anses befogade om han anser att åtgärden enligt de allmänna erfarenheter som erhållits vid tillhandahållande av tjänster inom ifrågavarande bransch tydligt avviker från det sedvanliga. De handlingsalternativ som står till den anmälningspliktiges förfogande varierar beroende på hur stark misstanken är. Kan t.ex. identiteten hos kunden eller den som handlar för hans räkning inte enligt den anmälningspliktiges åsikt utredas med tillräcklig säkerhet, skall den anmälningspliktige i allmänhet vägra ta emot uppdraget. Tidigare avtal mellan den anmälningspliktige och kunden kan dock medföra att en sådan vägran inte alltid är möjlig. Härvid har den anmälningspliktige möjlighet att avbryta affärstransaktionen för tilläggsutredningar. Har han ännu efter att dessa utredningar har gjorts anledning att misstänka att medel eller övrig egendom som används vid transaktionen inte har ett lagligt ursprung, skall han enligt 10 § anmäla detta till utredningscentralen.

Enligt paragrafens 2 mom. kan en affärstransaktion trots bestämmelserna i 1 mom. utföras om den inte kan lämnas utförd eller om det sannolikt blir svårare att utröna vem som drar nytta av affärstransaktionen om den förvägras eller avbryts. I så fall skall den anmälningspliktige göra en anmälan enligt 10 § omedelbart efter att affärstransaktionen har utförts.

Enligt artikel 7 i penningtvättdirektivet skall medlemsstaterna se till att kreditinstitut och finansiella institut till dess att de underrättar de myndigheter som har att bekämpa penningtvätt avstå från att utföra sådana transaktioner som de vet har eller misstänker ha samband med penningtvätt. Om det inte är möjligt att underlåta att utföra transaktionen eller underlåtenheten är ägnad att motverka försök att efterforska dem som gynnas av ett misstänkt förfarande för penningtvätt, skall det berörda institutet i efterhand omedelbart underrätta myndigheterna. Förslaget motsvarar gällande lag.

I paragrafens 3 mom. bestäms att en polisman i befälsställning som är anställd vid utredningscentralen efter att ha mottagit en anmälan om en tvivelaktig affärstransaktion för högst fem vardagar kan utfärda ett förbud att utföra affärstransaktionen, om en sådan åtgärd behövs för utredning av penningtvätt.

Enligt artikel 7 i penningtvättdirektivet kan myndigheter som har att bekämpa penningtvätt enligt de förutsättningar som gäller enligt deras respektive nationella lagar ge föreläggande om att transaktionen inte skall utföras. Enligt

gällande lag har finansinspektionen rätt att med anledning av en anmälan från ett tillsynsobjekt bestämma att tillsynsobjektet under högst fem bankdagar skall avstå från att utföra transaktionen. Social- och hälsovårdsministeriet kan meddela motsvarande bestämmelse för högst sju dagar. En sådan bestämmelse får finansinspektionen eller social- och hälsovårdsministeriet meddela endast om den behövs för förundersökningsåtgärderna. I praktiken förutsätts därför en begäran av förundersökningsmyndigheterna.

Enligt momentet skall härefter utredningscentralen vara den myndighet som bestämmer att en affärstransaktion inte skall utföras. Eftersom anmälningar om tvivelaktiga affärstransaktioner enligt 5 och 10 § skall göras direkt till utredningscentralen, är det ändamålsenligt att rätten att avgöra om den anmälningspliktige skall avstå från att utföra transaktionen också skall överföras till denna central. Annars medför förslaget inte nämnvärda ändringar i gällande lag. För att ett ovan nämnt förbud skall få utfärdas förutsätts det att åtgärden behövs för utredning av penningtvätt. Av annan orsak får ett sådant förbud inte utfärdas. Efter att utredningscentralen har meddelat förbudet skall centralen undersöka den anmälan som har gjorts om transaktionen och ta ställning till om förundersökning bör göras. För att trygga möjligheten att tillgripa beslag och andra säkerhetsåtgärder bör utredningscentralen ha rätt att bestämma att den anmälningspliktige inte skall utföra affärstransaktionen. Annars kan de medel som transaktionen gäller t.ex. utföras ur landet utom räckhåll för förverkandepåföljder. Utredningscentralen kan bestämma att affärstransaktionen skall avbrytas för högst fem vardagar. Beslutet om att en sådan åtgärd skall vidtas fattas av en polisman i befälsställning som är anställd vid utredningscentralen.

12 §. *Rätt att få uppgifter samt registrering, användning och utlämnande av uppgifter.* I paragrafens 1 mom. föreslås bestämmelser om utredningscentralens rätt att av myndigheter och sammanslutningar som tillsatts för att handha en offentlig uppgift få sådana uppgifter och handlingar som behövs för utredning av penningtvätt.

Enligt lagförslagets 10 § 1 mom. har utredningscentralen med anledning av en anmälan om en tvivelaktig affärstransaktion rätt att begära att den anmälningspliktige ger centralen alla de upplysningar och handlingar som kan vara av betydelse för utredningen av misstanken. Detta moment gäller i sin tur rätten att få

uppgifter av andra än den anmälningspliktige som har gjort anmälan. Momentet motsvarar huvudsakligen rätten att få upplysningar enligt 35 § 1 mom. polislagen. Bestämmelsen ger polisen rätt att utan hinder av tystnadsplikt för ett tjänsteuppdrag avgiftsfritt få behövliga uppgifter och handlingar av myndigheten och av en sammanslutning som tillsatts för att handha en offentlig uppgift, om inte lämnande av uppgiften eller handlingen till polisen eller användning av uppgiften såsom bevis förbjudits eller begränsats i lag. Principen är att polisen har rätt att av andra myndigheter få de uppgifter som dessa förfogar över och som polisen behöver för utförandet av ett uppdrag. Rätten att få uppgifter gäller polisens samtliga myndighetsuppgifter, oberoende av om dessa regleras i polislagen, förundersökningslagen eller annan lagstiftning. Därför har också utredningscentralen samma rätt att få uppgifter som polisen i allmänhet.

Enligt momentet har utredningscentralen oberoende av vad som föreskrivs om affärs- eller yrkeshemlighet eller hemlighållande av en enskild persons, sammanslutnings eller stiftelses ekonomiska förhållanden eller ekonomiska ställning rätt att av myndigheter och en sammanslutning som tillsatts för att handha en offentlig uppgift avgiftsfritt få sådana upplysningar och handlingar som behövs för utredning av penningtvätt. Momentet följer principerna för totalreformen av offentlighetslagstiftningen. I denna totalreform föreslås att en ny lag skall stiftas om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Lagen, som skall ersätta den gällande lagen om allmänna handlingars offentlighet, skall bl.a. innehålla bestämmelser om de allmännaste sekretessgrunderna samt de allmänna grunder på vilka uppgifter kan utlämnas ur sekretessbelagda handlingar. Såsom en sådan grund nämns i lagförslaget att en sekretessbelagd uppgift får utlämnas om så föreskrivs i lag. I momentet föreslås bestämmelser om utredningscentralens rätt att få sekretessbelagda uppgifter för utredning av penningtvätt. Rätten att få uppgifterna skulle följaktligen vara mera begränsad än motsvarande bestämmelse i 35 § 1 mom. polislagen.

Enligt momentet skall utredningscentralen ha rätt att få uppgifter som behövs för utredning av penningtvätt oberoende av de sekretessbestämmelser som gäller affärs- och yrkeshemlighet eller en enskild persons, sammanslutnings eller stiftelses ekonomiska förhållanden eller ekonomiska ställning.

I paragrafens 2 mom. finns bestämmelser om inhämtande av sekretessbelagda uppgifter. Beslut om inhämtande av sekretessbelagda uppgifter fattas enligt momentet av en polisman i befälsställning som är anställd vid utredningscentralen. Momentet motsvarar 35 § 3 mom. polislagen. En begäran om utlämnande av uppgifter och handlingar till polisen framställs i allmänhet av en sådan person i polisens tjänst som handlägger det ärende för vilket uppgifterna behövs. Innan uppgifter med stöd av denna undantagsbestämmelse kan utlämnas till polisen måste man dock först grundligt undersöka om den som begär uppgifterna har rätt att få dem, för vilket ändamål uppgifterna enligt lagen får användas och huruvida uppgifterna behövs. Därför föreslås att sekretessbelagda uppgifter enligt 1 mom. skall få inhämtas endast med stöd av ett beslut av en polisman i befälsställning som är anställd vid utredningscentralen.

I paragrafens 3 mom. finns bestämmelser om utredningscentralens rätt att få uppgifter av enskilda sammanslutningar eller personer. Medan 10 § 1 mom. reglerar utredningscentralens rätt att med anledning av en anmälan om en tvivelaktig affärstransaktion begära att den anmälningspliktige skall ge centralen alla de upplysningar och handlingar som kan vara av betydelse för utredningen av misstanken, reglerar detta moment rätten att få uppgifter av andra än den anmälningspliktige som har gjort anmälan.

Enligt 36 § 1 mom. polislagen har polisen utan hinder av företags-, bank- eller försäkringshemlighet som gäller en sammanslutnings medlemmar, revisorer, styrelsemedlemmar eller arbetstagare rätt att få uppgifter som behövs för avvärijande eller utredning av brott. Samma rätt att få behövliga uppgifter har polisen vid polisundersökning, ifall viktig allmän eller enskild fördel det kräver.

I momentet föreslås att utredningscentralen skall ha motsvarande rätt att få uppgifter som polisen har enligt 36 § polislagen. Penningtvätt är en form av yrkesmässig och organiserad brottslighet. Allmän fördel kräver att anmälningar om tvivelaktiga affärstransaktioner utreds för att penningtvätt på detta sätt skall bekämpas. Enligt bl.a. artikel 3 i Europarådets konvention om penningtvätt, efterforskning, beslag och förverkande av vinning av brott skall varje part vidta sådana lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder som är nödvändiga för att kunna identifiera och spåra egendom som kan förverkas och för att förhindra handel med, överlåtel-

se eller undanskaffande av sådan egendom. Enligt artikel 4 i samma konvention skall domstolar och andra behöriga myndigheter bemyndigas att förordna att bank- eller affärshandlingar eller andra handlingar rörande ekonomiska förhållanden skall göras tillgängliga eller beslagtogs för att möjliggöra förverkande, identifiering eller spårning av egendomen. I det andra stycket av samma artikel föreskrivs dessutom att parterna skall överväga att vidta sådana lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder som är nödvändiga för att kunna använda sådana särskilda metoder för efterspaning som underlättar identifiering och spårning av vinning och insamlade av bevis som har anknytning därtill.

För att utredningscentralen effektivt skall kunna undersöka anmälningar om tvivelaktiga affärstransaktioner måste den ha en omfattande rätt att få upplysningar. Om fallet ger anledning att misstänka att ett brott har begåtts, överförs ärendet till förundersökning, varvid uppgifterna inhämtas enligt bestämmelserna om utredning av brott. När utredningscentralen mottar en anmälan om en tvivelaktig affärstransaktion, är det i allmänhet i första skedet omöjligt för centralen att utgående från de uppgifter som den har erhållit ta ställning till om det är sannolikt att ett brott har förövats. För att ha möjlighet att utreda en anmälan om tvivelaktiga affärstransaktioner måste utredningscentralen få uppgifter såväl av den anmälningspliktige som av andra, t.ex. finansiella institut. Utredningscentralens rätt att få uppgifter begränsas i momentet till uppgifter som behövs för utredning av penningtvätt. Eftersom ett beslut att begära uppgifter av enskilda sammanslutningar eller enskilda personer kräver att man särskilt noga överväger om uppgifterna behövs för utredningen, föreslås i momentet att beslutet om inhämtande av uppgifterna skall fattas av en polisman i befälsställning som är anställd vid utredningscentralen. Dessutom föreslås att begäran skall vara skriftlig. Att också sparkasseinspektörerna nämns i förteckningen över dem som har rätt att lämna ut uppgifter beror på att man vill säkerställa att bestämmelser om tystnadsplikt inte hindrar sparkasseinspektörer att för utredning av penningtvätt lämna ut uppgifter som de förfogar över.

I paragrafens 4 mom. finns bestämmelser om utredningscentralens rätt att använda, utlämna och registrera uppgifter som centralen har fått med stöd av 5 eller 10 § eller 1 och 3 mom.

Enligt artikel 6 i penningtvättdirektivet får

uppgifter som lämnas till myndigheter som har att bekämpa penningtvätt användas endast i samband med bekämpning av penningtvätt. Enligt direktivet får dock medlemsstaterna föreskriva att uppgifterna får användas även för andra ändamål. Enligt Europarådets ministerkommittés rekommendation om polisens användning av personuppgifter får uppgifter som polisen har inhämtat och registrerat för polisändamål enbart användas för detta ändamål. En motsvarande begränsning i rätten att använda, utlämna och registrera uppgifter råder enligt gällande lag för finansinspektionen och social- och hälsovårdsministeriet i fråga om anmälningar som de har mottagit om tvivelaktiga affärstransaktioner. Även handläggningsgruppen för penningtvätt vid centralkriminalpolisens informationstjänst har vid handläggning av anmälningar som gruppen har mottagit av finansinspektionen eller social- och hälsovårdsministeriet ansett att ändamålsbundenheten fortfarande begränsar rätten att använda, utlämna och registrera uppgifterna.

Eftersom det kan vara frågan om känsliga uppgifter, kräver datasekretessynpunkter att rätten att använda uppgifterna regleras i lag. Även kravet i 8 § 1 mom. regeringsformen att om skydd av personuppgifter skall stadgas närmare i lag förutsätter att de ändamål för vilka uppgifterna får användas regleras på lagnivå. Uppgifter som utlämningscentralen har erhållit med stöd av 5 och 10 § samt 1 och 3 mom. får centralen enligt momentet inte registrera, använda eller utlämna för annat än förhinderande och utredning av penningtvätt. Anmälningarna om tvivelaktiga affärstransaktioner registreras i det register över misstänkta som förs enligt 2 § lagen om polisens personregister. I registret samlas uppgifter av tipskaraktär både om brott som någon redan har begått och brott som någon misstänks begå. Uppgifterna om tvivelaktiga affärstransaktioner är i första hand avsedda för utredningscentralen, dvs. endast de som hör till utredningscentralens personal har rätt att använda denna del av registret över misstänkta.

De uppgifter som avses i momentet skall utredningscentralen få lämna ut endast för ändamål som gäller förhinderande och utredning av penningtvätt. För dessa ändamål kan uppgifterna utlämnas t.ex. till förundersöknings- och åklagarmyndigheter samt myndigheter och andra som tillsatts för att utöva tillsyn och som avses i 5 §. Dessutom skall det vara möjligt att lämna ut uppgifterna till främmande staters myndigheter. Det ändamål för vilket uppgifter-

na kommer att användas skall härvid utredas noggrant. Enligt bl.a. artikel 32 i Europarådets konvention om penningtvätt, efterforskning, beslag och förverkande av vinning av brott kan den part som utlämnar uppgifter ställa som villkor att mottagaren inte utan utlämnarens förhandssamtycke använder eller vidarebefordrar information eller bevismaterial för andra brottsutredningar eller rättsliga förfaranden än sådana som angetts i framställningen om utlämnande.

13 §. *Hänvisning till vissa lagar.* Enligt paragrafens 1 mom. skall vid utredning av penningtvätt dessutom gälla vad polislagen föreskriver om polisundersökning, om inte förundersökningslagen tillämpas i ärendet. Enligt 37 § polislagen avses med polisundersökning annan polisen ålagd undersökning än förundersökning med anledning av brott. Utredning av penningtvätt, som utredningscentralen enligt denna lag skall sköta, är enligt 37 § polislagen polisundersökning, som skall utföras med iakttagande såväl av denna lag som polislagens bestämmelser om utförande av polisundersökning. När det finns skäl att misstänka att ett brott har begåtts, utförs förundersökning, varvid förundersökningslagen tillämpas. Utredningscentralen utför i allmänhet inte förundersökning, utan överför ärendet på den förundersökningsmyndighet som är behörig. Centralen kan dock inleda förundersökning t.ex. när snabba beslut om användning av tvångsmedel behövs för att säkerställa att egendomen återfås.

Enligt paragrafens 2 mom. i fråga om registringen, användning och utlämnandet av uppgifterna skall utöver bestämmelserna i denna lag dessutom gälla vad lagen om polisens personregister föreskriver om registret över misstänkta. Det är ändamålsenligt att det register som inrättas vid utredningscentralen blir en del av registret över misstänkta, som förs enligt 2 § lagen om polisens personregister. Följaktligen skall t.ex. beträffande den registrerades rätt till insyn och utplånande av uppgifter gälla vad lagen om polisens personregister föreskriver. Vid inrikesministeriet bereds ett förslag till lag om ändring av lagen om polisens personregister. I propositionen föreslås bl.a. sådana ändringar i nämnda lag som 8 § Regeringsformen för Finland förutsätter. Genom en lag som trädde i kraft den 1 augusti 1995 ändrades paragrafen så, att det föreskrivs att om skydd för personuppgifter närmare skall stadgas genom lag. Dessutom föreslås i propositionen att samtliga bestäm-

meler på lägre nivå om förvaringstiderna för uppgifterna i polisens register skall ingå i lagen om polisens personregister. Denna ändring berör bl.a. registret över misstänkta.

14 §. *Närmare bestämmelser.* I paragrafen föreslås bestämmelser om närmare bestämmelser. Enligt gällande lag skall finansinspektionen för kreditinstitut, finansiella institut som bedriver valutaväxling samt värdepappersföretag meddela närmare föreskrifter om omsorgsplik, anmälningsskyldighet samt hur dessa plikter skall fullgöras. Finansinspektionen har den 14 februari 1994 meddelat sina tillsynsobjekt föreskrifter om omsorg i kreditinstitutets verksamhet och om skyddsåtgärder mot brottslig användning av det finansiella systemet. Också enligt lagen om pantlåneinrättningar är det finansinspektionen som skall meddela närmare föreskrifter för förhindrande av penningtvätt. Social- och hälsovårdsministeriet har den 31 december 1993 med stöd av lagen om försäkringsbolag och lagen om försäkringsmäklare meddelat föreskrifter angående penningtvätt.

Eftersom verkställigheten av penningtvättdirektivets bestämmelser förutsätter detaljerade bestämmelser om bl.a. identifiering av kunder, förvaring av identifieringshandlingar och andra handlingar samt om andra tillvägagångssätt som det inte är ändamålsenligt att reglera i lagen, skall inrikesministeriet enligt lagförslaget meddela de anmälningsskyldiga närmare föreskrifter om de skyldigheter som lagen föreskriver. När dessa närmare bestämmelser meddelas kan ministeriet på ett ändamålsenligt sätt ta hänsyn till omständigheter som behöver beaktas till följd av varje näringsgrenens eller branschens karaktär.

Rätten att meddela närmare föreskrifter överförs i sin helhet på inrikesministeriet. Eftersom ansvaret för förhindrande och utredning av penningtvätt vilar på inrikesministeriet vid sidan av utredningscentralen, är det ändamålsenligt att även rätten att meddela närmare bestämmelser om penningtvätt överförs på inrikesministeriet. På detta sätt är det också möjligt att se till att de närmare bestämmelserna får ett enhetligt innehåll. Närmare bestämmelser om förvarande av identifieringsuppgifter, identifierings-, omsorgs- och anmälningsskyldighet samt avbrytande av affärstransaktion och vägran att utföra en sådan samt om fullgörandet av dessa plikter meddelas av inrikesministeriet. Enligt lagens 5 § skall ansvaret för tillsynen över att lagen och med stöd av den meddelade bestämmelser iakttas fortfarande vila på de myndigheter som utövar tillsyn över

ifrågavarande näringsgren eller bransch eller som annars har tillsatts för att utöva tillsyn.

Innan inrikesministeriet meddelar närmare bestämmelser skall den höra andra vederbörande ministerier och finansinspektionen. Andra vederbörande ministerier är handels- och industriministeriet, som meddelar föreskrifter för fastighetsmäklare samt finansministeriet, som meddelar föreskrifter för sparkassorna. Dessutom skall inrikesministeriet höra social- och hälsovårdsministeriet när ministeriet meddelar närmare föreskrifter för försäkringsbolag, försäkringsmäklare samt utländska försäkringsbolags representationer. Slutligen skall också finansinspektionen höras innan närmare bestämmelser meddelas för kreditinstitut eller finansiella institut, värdepappersföretag eller pantlåneinrättningar.

För att en anmälningsskyldig skall kunna fullgöra sina lagstadgade skyldigheter måste han se till att ha tillräckliga gransknings- och informationsrutiner. För att den anmälningsskyldige skall kunna fullgöra sina skyldigheter måste dessutom arbetstagarna utbildas till att känna lagens innehåll och de tillvägagångssätt som måste iakttas för att skyldigheterna skall bli fullgjorda. Utbildningen skall var kontinuerlig och särskild uppmärksamhet bör fästas vid att arbetstagarna får lära sig att känna igen affärstransaktioner som tyder på penningtvätt. I artikel 11 i penningtvättdirektivet föreskrivs att medlemsstaterna skall se till att kreditinstitut och finansiella institut inför tillfredsställande rutiner för internkontroll och samordning för att förekomma och hindra förfaranden som har samband med penningtvätt samt vidtar lämpliga åtgärder för att bringa bestämmelserna i direktivet till de anställdas kännedom. Det är inte ändamålsenligt att bestämmelser härom tas in i lagen. I finansinspektionens föreskrifter om omsorg i kreditinstitutets verksamhet och om skyddsåtgärder mot brottslig användning av det finansiella systemet finns också en bestämmelse om kreditinstitutets egna reglementen och kontrollsystem. Kreditinstituten skall lägga upp betryggande och kontinuerliga kontroll- och utbildningsprogram för de olika delområdena av kreditinstitutets verksamheten samt utveckla sina interna reglementen. De anvisningar om penningtvätt som social- och hälsovårdsministeriet har meddelat försäkringsbolag och försäkringsmäklare som ministeriet övervakar förutsätter också att övervakningen och utbildningen av arbetstagarna ordnas. Inrikesministeriet skall efter att ha hört ifrågavarande ministerier och finansinspektionen med-

dela bestämmelser även om dessa skyldigheter.

15 §. *Skadeståndsansvar*. Enligt paragrafen befrias den anmälningsskyldige, den som är anställd hos honom eller som handlar för hans räkning från skyldighet att ersätta skada som eventuellt har uppstått genom att en affärstransaktion har utretts, anmälan har gjorts om en tvivelaktig affärstransaktion, en affärstransaktion har avbrutits eller någon har vägrat utföra transaktionen, om han när dessa åtgärder vidtogs var i god tro.

I artikel 9 i penningtvättdirektivet föreskrivs att om en anställd eller en styrelseledamot i ett kreditinstitut eller finansiellt institut i god tro har röjt upplysningar för de myndigheter som har att bekämpa penningtvätt, innebär detta inte överträdelse av någon sekretessregel som följer av ett avtal eller av någon föreskrift i lag eller annan författning och föranleder inte ansvar i någon form för kreditinstitutet, det finansiella institutet eller deras styrelseledamöter eller anställda. Gällande lag befriar likaså de anmälningsskyldiga, finansinspektionen samt social- och hälsovårdsministeriet från skyldighet att ersätta den ekonomiska skada som fullgörandet av omsorgs- och anmälningsskyldigheten eventuellt medför.

Enligt 32 kap. 1 § 2 mom. strafflagen bestraffas penningtvätt såsom självständig gärning, dvs. häleri, om gärningsmannen är en annan än den som har gjort sig skyldig till förbrottet. För häleri bestraffas enligt gällande lag också den som hemlighåller uppgifter som han enligt lag är skyldig att lämna. I propositionen ingår också ett förslag till lag om ändring av 32 kap. 1 § 2 mom. strafflagen. I propositionen föreslås att 2 punkten skall ändras och att till momentet skall fogas en ny 3 punkt. Enligt denna 3 punkt skall för häleri dömas också den som underlåter att göra sådan anmälan som föreskrivs i 10 § lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt eller i strid med förbudet i nämnda 10 § röjer att anmälan har gjorts. Genom att göra en anmälan enligt 10 § om en tvivelaktig affärstransaktion till utredningscentralen undgår den anmälningsskyldige den påföljd för försummelse av anmälningsskyldighet som föreskrivs i strafflagen. När någon i lag förpliktas att göra en anmälan, kan han inte senare ställas till svars för att anmälan efter närmare undersökning inte leder till förundersökning, varför kunden lider ekonomisk förlust med anledning därav.

Enligt personregisterlagen (471/1987) är den registeransvarige skyldig att ersätta den ekonomiska skada som tillfogas en registrerad

genom att en oriktig uppgift har använts eller lämnats ut eller genom att användning eller utlämnande av en uppgift har skett i strid med lag. Därför har i paragrafen för tydlighetens skull tagits in en bestämmelse om att den som har varit i god tro inte är skyldig att ersätta skada som eventuellt har uppstått genom att en affärstransaktion har utretts, anmälan har gjorts om en tvivelaktig affärstransaktion, affärstransaktionen har avbrutits eller någon har vägrat utföra transaktionen. Bestämmelsen är nödvändig för att avlägsna den konflikt som kan uppstå om en skyldighet att ersätta ekonomisk skada hindrar den anmälningsskyldige att vidta sådana motiverade åtgärder som lagen förutsätter.

För utredning av penningtvätt kan utredningscentralen med stöd av 11 § 3 mom. för högst fem vardagar bestämma att en tvivelaktig affärstransaktion inte skall utföras. Åtgärden kan medföra ränteförluster eller andra förluster för dem som är parter i den affärstransaktion som på detta sätt fördröjs. Enligt gällande lag utfärdas motsvarande förordnande av finansinspektionen eller social- och hälsovårdsministeriet. Befrielse från skadeståndsskyldighet föreskrivs dessutom för bägge dessa myndigheter. För utredningscentralen, dem som är anställda vid denna samt myndigheter och andra som har tillsatts för att utöva tillsyn och som avses i 5 § bestäms skadeståndsskyldigheten enligt bestämmelserna om offentliga samfunds skadeståndsskyldighet vid myndighetsutövning samt enligt skadeståndslagens (412/1974) bestämmelser om en tjänstemans skadeståndsansvar.

16 §. *Straffbestämmelse*. Enligt paragrafen skall den som bryter mot skyldigheten att identifiera kunder enligt 6 eller 7 § eller förvara identifieringsuppgifter enligt 8 § för brott mot identifieringsskyldigheten dömas till böter eller fängelse i högst sex månader, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs på något annat ställe i lag.

I artikel 14 i penningtvättdirektivet förutsätts att varje medlemsstat föreskriver vilka påföljder som skall gälla vid överträdelse av regler som har antagits på grund av direktivet. För att fullgöra sina skyldigheter enligt artikeln måste en stat följaktligen införa sanktioner för brott mot identifieringsskyldigheten.

Gällande lag sanktionerar brott mot identifieringsskyldigheten på ett bristfälligt och oenhetligt sätt. Brott mot denna plikt bestraffas endast enligt kreditinstitutslagen, lagen om värdepappersföretag samt lagen om pantlåneinrättningar.

Enligt kreditinstitutslagen och lagen om pantlåneinrättningar är straffet för brott mot identifieringsplikten böter, om inte strängare straff föreskrivs i någon annan lag. Enligt lagen om värdepappersföretag är straffet böter eller fängelse i högst sex månader, om inte gärningen är ringa eller strängare straff för den föreskrivs på något annat ställe i lag. För andra anmälningsskyldiga existerar inga särskilda bestämmelser om straff för brott mot identifieringsplikten.

För att de skyldigheter som artikel 14 i penningtvättdirektivet föreskriver skall fullgöras, måste brott mot identifieringsplikten vara en straffbar gärning för samtliga anmälningsskyldiga. Enligt detta moment skall därför en anmälningsskyldig som bryter mot identifieringsplikten eller plikten att förvara identifieringsuppgifter dömas till böter eller fängelse i högst sex månader, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs på något annat ställe i lag. Att identifieringsplikten fullgörs är den grund som hela regelverket för förhindrande av penningtvätt är beroende av för att fungera. Eftersom identifiering av kunden är en absolut förutsättning för att omsorgs- och anmälningsskyldigheten skall bli fullgjord, föreslås i propositionen att brott mot identifieringsplikten skall sanktioneras med böter eller fängelse i högst sex månader.

I propositionen ingår också ett förslag till lag om ändring av 32 kap. strafflagen. Enligt lagförslaget skall till 32 kap. 1 § 2 mom. strafflagen fogas en ny 3 punkt, samtidigt som en ändring föreslås av 2 punkten. Enligt dessa punkter skall för häleribrott dömas också den som 2) döljer eller maskerar i 1 punkten angiven egendoms rätta karaktär, ursprung eller belägenhet eller förfogandet över den eller de rättigheter som är knutna till den, eller 3) underlåter att göra anmälan enligt 10 § lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt eller i strid med förbudet i nämnda 10 § röjer att anmälan har gjorts.

17 §. *Ikraftträdande.* Paragrafen innehåller en sedvanlig ikraftträdelsebestämmelse.

18 §. *Övergångsbestämmelser.* Enligt paragrafens 1 mom. skall när lagen träder i kraft de ärenden som är anhängiga hos finansinspektionen samt social- och hälsovårdsministeriet och som enligt denna lag skall handhas av utredningscentralen överföras till centralen för att handläggas av denna. Systemet för anmälan av tvivelaktiga affärstransaktioner är i Finland organiserat så, att anmälningarna beroende på anmälaren mottas av antingen

finansinspektionen eller social- och hälsovårdsministeriet. De anmälningar om tvivelaktiga affärstransaktioner som behandlas av nämnda myndigheter när denna lag träder i kraft överförs till att behandlas och avgöras av utredningscentralen. På detta sätt tryggas en enhetlig behandling av dessa tvivelaktiga affärstransaktioner omedelbart efter att lagen har trätt i kraft. Att dessa anhängiga ärenden överförs på utredningscentralen är ändamålsenligt även av den anledningen att ett förbud mot att utföra en affärstransaktion efter att lagen har trätt i kraft enligt 11 § endast får utfärdas utredningscentralen.

Enligt 18 § 2 mom. skall när lagen träder i kraft de uppgifter som finansinspektionen eller social- och hälsovårdsministeriet har registrerat om tvivelaktiga affärstransaktioner överföras till utredningscentralen. Enligt gällande lag har finansinspektionen samt social- och hälsovårdsministeriet rätt att registrera de anmälningar de har fått angående tvivelaktiga affärstransaktioner. Det finns inget gemensamt centralregister för nämnda anmälningar.

Till utredningscentralen överförs när lagen träder i kraft den uppgift som ankommer på finansinspektionen samt social- och hälsovårdsministeriet att utreda anmälningar av tvivelaktiga affärstransaktioner. Nämnda myndigheter finner därför när lagen träder i kraft ingen användning när det gäller anmälningar om tvivelaktiga affärstransaktioner. Dessutom förutsätter en effektiv utredning och undersökning av anmälningar om tvivelaktiga affärstransaktioner att uppgifter om tidigare fall överförs till utredningscentralen. Med hjälp av dessa uppgifter kan utredningscentralen jämföra de anmälningar som centralen har mottagit med tidigare fall. På detta sätt kan man finna gemensamma anknytningspunkter. För att utredningscentralen omedelbart efter att lagen har trätt i kraft skall ha möjlighet att bedriva sin verksamhet på ett effektivt sätt, är det nödvändigt att tillräcklig bakgrundsinformation finns att få om de anmälningar som finansinspektionen eller social- och hälsovårdsministeriet tidigare har undersökt. Om registrering, användning och utlämnande av nämnda uppgifter gäller vad som bestäms i 12 § 4 mom.

1.2. Kreditinstitutslagen

95 §. *Identifiering av kunder.* Ur paragrafen skall strykas de bestämmelser som syftar till att förebygga penningtvätt, om vilka det enligt förslaget skall bestämmas i den föreslagna

lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt. I paragrafen bestäms om den allmänna skyldigheten av ett kreditinstitut och ett finansiellt institut som hör till kreditinstitutets konsolideringsgrupp att identifiera en kund.

I enlighet med paragrafens 1 mom. skall ett kreditinstitut och ett finansiellt institut som hör till kreditinstitutets konsolideringsgrupp konstatera sina regelbundna kunders identitet och känna till arten av kundens affärsverksamhet samt grunderna för att denne använder kreditinstitutets tjänster. Om de är sannolikt att kunden handlar för någon annan persons räkning, skall identifieringen med tillbudsstående medel utsträckas också till denne. Grundprincipen för en god banksed är att ett kreditinstitut skall känna sina kunder (know your customer). Att känna en kund innebär att man förutom kundens identitet känner också arten och omfattningen av kundens affärsverksamhet samt grunderna för att denne använder kreditinstitutets tjänster.

Om identifiering av en kund gäller dessutom, i enlighet med paragrafens 2 mom., vad som bestäms i den föreslagna lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt. I nämnda lag finns bl.a. bestämmelser om identifiering av andra än fasta kunder samt om förvaring av identifieringsuppgifter.

God banksed är en allmän affärs- och marknadssed, vars detaljerade innehåll inte kan definieras i lagen. Därför föreslås det i 3 mom. att finansinspektionen kan meddela närmare föreskrifter om de tillvägagångssätt som skall iaktas vid identifiering av en kund som avses i 1 mom.

96 §. *Omsorgsplikt och tvivelaktiga affärstransaktioner.* I lagförslaget föreslås att paragrafen skall upphävas såsom obehövlig, eftersom en bestämmelse om omsorgsplikt ingår i 9 § och en bestämmelse om anmälningsplikt i 10 § förslaget till lag om förhindrande och utredning av penningtvätt. Närmare bestämmelser får också meddelas enligt 14 § nämnda lag. Finansinspektionens rätt att bestämma att en affärstransaktion skall avbrytas skall dessutom enligt 11 § 3 mom. förslaget till lag om förhindrande och utredning av penningtvätt överföras till utredningscentralen genast när denna inrättas.

97 §. *Skadeståndsansvar.* I lagförslaget föreslås att paragrafen skall upphävas såsom obehövlig, eftersom skadeståndsansvaret regleras i 15 § förslaget till lag om förhindrande och utredning av penningtvätt.

97 a §. *Finansiella institut som bedriver*

valutaväxling. I lagförslaget föreslås att paragrafen skall upphävas. Enligt 3 § förslaget till lag om förhindrande och utredning av penningtvätt är finansiella institut anmälningspliktiga, även de institut som bedriver valutaväxling. Valutaväxlingsställen är inte finansinspektionens tillsynsobjekt enligt lagen om finansinspektionen. Finansinspektionen kan därför inte befatta sig med deras verksamhet. Eftersom tvivelaktiga affärstransaktioner enligt 10 § förslaget till lag om förhindrande och utredning av penningtvätt härfter skall göras till utredningscentralen, är det inte längre motiverat att anmälan om inledande av valutaväxling görs till finansinspektionen.

100 §. *Brott mot tystnadsplikten.* I paragrafen hänvisas till bestämmelsen om brott mot tystnadsplikten i 38 kap. strafflagen. I lagförslaget föreslås att bestämmelsen om röjande av anmälan skall strykas ur bestämmelsen, eftersom i ett annat lagförslag i propositionen föreslås att en motsvarande bestämmelse skall fogas till 32 kap. 1 § 2 mom.

100 a §. *Brott mot identifieringsplikten.* I lagförslaget föreslås att paragrafen skall upphävas såsom obehövlig, eftersom en bestämmelse om brott mot identifieringsplikten ingår i 16 § förslaget till lag om förhindrande och utredning av penningtvätt.

100 b §. *Brott mot anmälningsplikten.* I lagförslaget föreslås att paragrafen skall upphävas, eftersom den är obehövlig efter att 97 a § har upphävts.

1.3. Lagen om utländska kreditinstituts och finansiella instituts verksamhet i Finland

24 §. *Tystnadsplikt.* I lagförslaget föreslås att hänvisningsbestämmelsen i 1 mom. tekniskt skall justeras med anledning av förslaget till lag om ändring av kreditinstitutslagen.

1.4. Lagen om värdepappersföretag

49 §. *Identifiering av kunder.* Ur paragrafen skall styrkas de bestämmelser som syftar till förhindrande av penningtvätt och som enligt lagförslaget skall ingå i lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt. I paragrafen bestäms om den allmänna skyldigheten av ett värdepappersföretag och ett finansiellt institut som hör till värdepappersföretagets konsolideringsgrupp att identifiera en kund.

Enligt 1 mom. skall ett värdepappersföretag och ett finansiellt institut som hör till värde-

pappersföretagets konsolideringsgrupp konstatera sina regelbundna kunders identitet och känna till arten av kundens affärsverksamhet samt grunderna för att denne använder företagets tjänster. Om det är sannolikt att kunden handlar för någon annan person räkning, skall identifieringen med tillbudsstående medel utsträckas också till denne. Grundprincipen för en god banksed är att ett värdepappersföretag och ett finansiellt institut som hör till värdepappersföretagets konsolideringsgrupp skall känna sina kunder (know your customer). Att känna en kund innebär att man förutom kundens identitet känner också arten och omfattningen av kundens affärsverksamhet samt grunderna för att denne använder företagets tjänster.

Om identifiering av en kund gäller dessutom, enligt 2 mom., vad som bestäms i den föreslagna lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt. I nämnda lag bestäms bl.a. om identifiering av en fast kund och om förvaring av identifieringsuppgifter.

God affärssed som iakttas vid tillhandahållande av investeringstjänster är en allmän affärs- och marknadsed, vars detaljerade innehåll inte kan definieras i lagen. Därför föreslås det i 3 mom. att finansinspektionen kan meddela närmare föreskrifter om de tillvägagångssätt som skall iakttas vid identifiering av en kund som avses i 1 mom.

50 §. *Omsorgsplikt och tvivelaktiga affärstransaktioner.* I lagförslaget föreslås att paragrafen skall upphävas såsom obehövlig, eftersom en bestämmelse om omsorgsplikt ingår i 9 § och en bestämmelse om anmälningsplikt i 10 § förslaget till lag om förhindrande och utredning av penningtvätt. Närmare bestämmelser får också meddelas enligt 14 § nämnda lag. Finansinspektionens rätt att bestämma att en affärstransaktion skall avbrytas skall dessutom enligt 11 § 3 mom. förslaget till lag om förhindrande och utredning av penningtvätt överföras till utredningscentralen genast när denna inrättas.

51 §. *Skadestånd.* I lagförslaget föreslås att paragrafen skall upphävas såsom obehövlig, eftersom skadeståndsansvaret regleras i 15 § förslaget till lag om förhindrande och utredning av penningtvätt.

56 §. *Brott mot identifieringsplikten.* I lagförslaget föreslås att paragrafen skall upphävas såsom obehövlig, eftersom en bestämmelse om brott mot identifieringsplikten ingår i 16 § förslaget till lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt.

1.5. Lagen om utländska värdepappersföretags rätt att tillhandahålla investeringstjänster i Finland

16 §. *Tystnadsplikt.* I lagförslaget föreslås att hänvisningsbestämmelsen i 1 mom. tekniskt skall justeras med anledning av förslaget till lag om ändring av lagen om värdepappersföretag.

1.6. Lagen om andelslag

16 i §. I lagförslaget föreslås att paragrafen skall upphävas såsom obehövlig, eftersom en bestämmelse om identifiering av kunder ingår i 6 och 7 §, en bestämmelse om omsorgsplikt i 9 § och en bestämmelse om anmälningsplikt i 10 § förslaget till lag om förhindrande och utredning av penningtvätt. Närmare bestämmelser får också meddelas enligt 14 § nämnda lag. Dessutom innehåller 15 § en bestämmelse om skadeståndsansvar.

201 §. Med anledning av förslaget till lag om förhindrande och utredning av penningtvätt föreslås att möjligheten att använda vite skall utvidgas så, att vite också kan föreläggas för att effektivera tillsynen över skyldigheter som föreskrivs i lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt eller bestämmelser som utfärdas med stöd av lagen.

1.7. Lagen om försäkringsbolag

14 kap. Tillsynen över försäkringsbolag

5 §. Med anledning av förslaget till lag om förhindrande och utredning av penningtvätt föreslås i paragrafen att tillämpningsområdet för anmärkning och förbud skall utvidgas så, att man genom dessa åtgärder också kan effektivera tillsynen över skyldigheter som föreskrivs i lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt eller bestämmelser som utfärdas med stöd av lagen.

18 kap. Särskilda stadganden

6 b §. I lagförslaget föreslås att paragrafen skall upphävas såsom obehövlig, eftersom en bestämmelse om identifiering av kunder ingår i 6 och 7 § förslaget till lag om förhindrande och utredning av penningtvätt.

6 c §. I lagförslaget föreslås att paragrafen skall upphävas såsom obehövlig, eftersom en bestämmelse om omsorgsplikt ingår i 9 § och en bestämmelse om anmälningsplikt i 10 §

förslaget till lag om förhindrande och utredning av penningtvätt. Dessutom innehåller 15 § en bestämmelse om skadeståndsansvar. Social- och hälsovårdsministeriets rätt att bestämma att en affärstransaktion skall avbrytas skall dessutom enligt 11 § 3 mom. förslaget till lag om förhindrande och utredning av penningtvätt överföras till utredningscentralen genast när denna inrättas.

6 d §. I lagförslaget föreslås att paragrafen skall upphävas såsom obehövlig, eftersom närmade bestämmelser regleras i 14 § förslaget till lag om förhindrande och utredning av penningtvätt.

1.8. Lagen om utländska försäkringsbolag

17 §. *Tvångsmedel.* Med anledning av förslaget till lag om förhindrande och utredning av penningtvätt föreslås i paragrafen att tillämpningsområdet för anmärkning och förbud skall utvidgas så, att man genom dessa åtgärder också kan effektivisera tillsynen över skyldigheter som föreskrivs i lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt eller bestämmelser som utfärdas med stöd av lagen.

81 §. *Konstaterande av identitet.* I lagförslaget föreslås att paragrafen skall upphävas såsom obehövlig, eftersom en bestämmelse om identifiering av kunder ingår i 6 och 7 § förslaget till lag om förhindrande och utredning av penningtvätt.

82 §. *Förhindrande av penningtvätt.* I lagförslaget föreslås att paragrafen skall upphävas såsom obehövlig, eftersom en bestämmelse om omsorgsplikt ingår i 9 § och en bestämmelse om anmälningsplikt i 10 § förslaget till lag om förhindrande och utredning av penningtvätt. En bestämmelse om skadeståndsansvar ingår också i samma lagförslags 15 §. Social- och hälsovårdsministeriets rätt att bestämma att en affärstransaktion skall avbrytas skall dessutom enligt 11 § 3 mom. förslaget till lag om förhindrande och utredning av penningtvätt överföras till utredningscentralen genast när denna inrättas.

83 §. *Närmare föreskrifter om förhindrande av penningtvätt.* I lagförslaget föreslås att paragrafen skall upphävas såsom obehövlig, eftersom 14 § förslaget till lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt innehåller en bestämmelse om rätt att meddela närmare bestämmelser.

1.9. Lagen om försäkringsmäklare

17 §. *Tvångsmedel.* Med anledning av förslaget till lag om förhindrande och utredning av penningtvätt föreslås i paragrafen att tillämpningsområdet för anmärkning och förbud skall utvidgas så, att man genom dessa åtgärder också kan effektivisera tillsynen över skyldigheter som föreskrivs i lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt eller bestämmelser som utfärdas med stöd av lagen.

20 a §. *Identifiering av kunder.* I lagförslaget föreslås att paragrafen skall upphävas såsom obehövlig, eftersom en bestämmelse om identifiering av kunder ingår i 6 och 7 § förslaget till lag om förhindrande och utredning av penningtvätt.

21 §. *Tvivelaktiga affärstransaktioner.* I lagförslaget föreslås att paragrafen skall upphävas såsom obehövlig, eftersom en bestämmelse om omsorgsplikt ingår i 9 § och en bestämmelse om anmälningsplikt i 10 § förslaget till lag om förhindrande och utredning av penningtvätt. Närmare bestämmelser meddelas enligt 14 §, och en bestämmelse om skadeståndsansvar ingår i 15 §. Social- och hälsovårdsministeriets rätt att bestämma att en affärstransaktion skall avbrytas skall dessutom enligt 11 § 3 mom. förslaget till lag om förhindrande och utredning av penningtvätt överföras till utredningscentralen genast när denna inrättas.

1.10. Lagen om pantlåneinrättningar

15 §. I lagförslaget föreslås att paragrafen skall ändras så att skyldigheten att förvara identifieringsuppgifter slopas eftersom 8 § lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt har en bestämmelse om förvarande av identifieringsuppgifter.

28 §. I lagförslaget föreslås att till paragrafen skall fogas ett nytt 2 mom., enligt vilket angående panter av betydande ekonomiskt värde med avvikelse från 1 mom. skall gälla vad som föreskrivs i lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt. Enligt 28 § skall en pantlåneinrättning omedelbart göra anmälan till förundersökningsmyndigheterna om inrättningen har grundad anledning att misstänka att en sak som erbjudits som pant har stulits eller att pantsättaren annars olovligen har fått saken i sin besittning. På samma sätt skall pantlånein-

rättningen förfara om den har grundad anledning att anta att pantkvittots innehavare eller den som enligt 27 § anmäler att kvittot har förkommit svikligen och utan laglig rätt kräver att få lösa panten. Enligt 28 a § 2 mom. skall pantlåneinrättningen göra anmälan till finansinspektionen om inrättningen efter att ha uppfyllt sin omsorgsplikt eller annars har anledning att betvivla att panter som används vid en affärstransaktion har ett lagligt ursprung. Detta innebär att pantlåneinrättningen har en dubbel anmälningsplikt. Det nya 2 mom. som föreslås fogas till paragrafen avhjälpes denna överlappning. Om en tvivelaktig affärstransaktion gäller en pant av betydande ekonomiskt värde, skall anmälan härefter göras till utredningscentralen. Angående anmälan om andra panter iakttas 28 § 1 mom. lagen om pantlåneinrättningar.

28 a §. I lagförslaget föreslås att paragrafen skall upphävas såsom obehövlig, eftersom en bestämmelse om omsorgsplikt ingår i 9 § och en bestämmelse om anmälningsplikt i 10 § förslaget till lag om förhindrande och utredning av penningtvätt. Närmare bestämmelser får också meddelas enligt 14 § nämnda lag. Finansinspektionens rätt att bestämma att en affärstransaktion skall avbrytas skall dessutom enligt 11 § 3 mom. förslaget till lag om förhindrande och utredning av penningtvätt överföras till utredningscentralen genast när denna inrättas.

28 b §. I lagförslaget föreslås att paragrafen skall upphävas såsom obehövlig, eftersom eftersom skadeståndsansvaret regleras i 15 § förslaget till lag om förhindrande och utredning av penningtvätt.

37 §. I paragrafens 2 mom. hänvisas till bestämmelsen om brott mot tystnadsplikten i 38 kap. strafflagen. I lagförslaget föreslås att 2 mom. skall ändras så, att hänvisningen till 28 a § 2 mom. stryks, eftersom i ett annat lagförslag i propositionen föreslås att en motsvarande bestämmelse skall fogas till 32 kap. 1 § 2 mom. strafflagen.

38 a §. I lagförslaget föreslås att paragrafen skall upphävas såsom obehövlig, eftersom en bestämmelse om brott mot identifieringsplikten ingår i 16 § förslaget till lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt.

40 §. Med anledning av förslaget till lag om förhindrande och utredning av penningtvätt föreslås att möjligheten att använda vite skall utvidgas så, att vite också kan föreläggas för att effektivisera tillsynen över skyldigheter som föreskrivs i lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt eller bestämmelser som

utfärdas med stöd av lagen.

1.11. Lagen om polisens personregister

2 §. *Registret över misstänkta*. Paragrafen gäller registret över misstänkta. I lagförslaget föreslås att till paragrafen skall fogas ett nytt 3 mom., enligt vilket för registret över misstänkta även får inhämtas och i registret införas uppgifter som erhållits med stöd av 5, 10 och 12 § lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt. Detta innebär att paragrafens nuvarande 3 mom. blir 4 mom. Dessutom föreslås att till paragrafen skall fogas ett nytt 5 mom., enligt vilket den del av registret som innehåller uppgifter som har erhållits med stöd av lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt får användas av anställda inom polisens personal vilka har förordnats till uppgifter som gäller utredning av penningtvätt. Vid inrikesministeriet bereds ett förslag till lag om ändring av lagen om polisens personregister. I propositionen föreslås sådana ändringar som behövs med anledning av att riksdagen godkänner en konvention om upprättandet av en europeisk polisbyrå, som ingicks i Bryssel den 26 juli 1995, samt ett till konventionen fogat protokoll, som upprättades den 24 juli 1996 och som gäller behörigheten för Europeiska gemenskapernas domstol. I propositionen föreslås också sådana ändringar i lagen om polisens personregister som bestämmelsen i 8 § regeringsformen för Finland förutsätter. Genom en lag som trädde i kraft den 1 augusti 1995 ändrades paragrafen så, att det föreskrivs att om skydd för personuppgifter närmare skall stadgas genom lag.

13 §. *Polisens rätt till uppgifter ur vissa register*. Enligt paragrafens 5 punkt har polisen rätt att ur Finlands Banks finansinspektions datasystem få uppgifter som behövs för förebyggande och utredning av penningtvätt. Eftersom enligt 18 2 mom. den föreslagna lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt överförs dessutom när lagen träder i kraft finansinspektionens registeruppgifter om tvivelaktiga affärstransaktioner till utredningscentralen, föreslås att punkten skall upphävas såsom obehövlig.

1.12. Strafflagen

32 kap. Om häleribrott

1 §. I lagförslaget föreslås att till 2 mom. skall fogas en ny 3 punkt, vilket medför att en

ändring föreslås också av 2 punkten. Den sista meningen i 2 punkten, som gäller försummelse av anmälningsskyldighet, skall strykas och ersättas med en ny 3 punkt, enligt vilken för häleri skall dömas också den som underlåter att göra anmälan enligt 10 § lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt eller i strid med förbudet i nämnda 10 § röjer att anmälan har gjorts.

Enligt artikel 14 i penningtvättdirektivet skall varje medlemsstat föreskriva vilka påföljder som skall gälla vid överträdelse av de regler som antagits på grund av direktivet.

Enligt det nämnda momentet i 10 § skall en anmälningsskyldighet som har anledning att beivras av de medel eller den övriga egendom som används vid en affärstransaktion har ett lagligt ursprung ofördröjligen anmäla saken för utredningscentralen. En pantlåneinrättning skall enligt 2 mom. göra motsvarande anmälan om saken gäller en pant av betydande ekonomiskt värde. Följaktligen kan endast den som är anmälningsskyldig enligt 3 § förslaget till lag om förhindrande och utredning av penningtvätt göra sig skyldig till den gärning som beskrivs i 32 kap. 1 § 2 mom. 3 punkten. Eftersom i propositionen föreslås att gruppen anmälningsskyldiga skall utökas, får också straffbestämelsen i 32 kap. i detta avseende ett bredare tillämpningsområde.

I 5 § förslaget till lag om förhindrande och utredning av penningtvätt föreslås anmälningsskyldighet för myndigheter och andra tillsynsskyldiga som i samband med tillsynen eller annars i samband med skötseln av sina uppgifter finner omständigheter som tyder på tvivelaktiga affärstransaktioner. Enligt lagförslaget utövas tillsynen antingen av tjänstemän eller andra myndighetsutövare, vilkas försummelse av anmälningsskyldighet sanktioneras enligt bestämmelserna om tjänstebrott i 40 kap. strafflagen, varför det inte är motiverat att utsträcka straffbestämelsen i 3 punkten till myndigheter eller andra som har tillsatts för att utöva tillsyn.

Enligt den 3 punkt som föreslås fogas till 32 kap. 1 § 2 mom. strafflagen skall för häleri-brott också dömas den som i strid med förbudet i nämnda 10 § lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt röjer att anmälan har gjorts. Enligt 10 § 3 mom. nämnda lag får den omständigheten att anmälan görs nämligen inte röjas för den som misstanken gäller eller för andra. Även i gällande lag har ett förbud uppställts för den anmälningsskyldige.

1.13. Lagen om finansinspektionen

20 §. *Tillsynsavgift*. Enligt gällande lag tillämpas på ett finansiellt institut som bedriver valutaväxling kreditinstitutslagens bestämmelser som syftar till att bekämpa penningtvätt, bl.a. bestämmelse om skyldighet att anmäla tvivelaktiga affärstransaktioner. Dessutom skall ett finansiellt institut göra anmälan till finansinspektionen innan den får börja bedriva valutaväxling. För täckande av kostnaderna för finansinspektionens verksamhet skall också de finansiella institut som bedriver valutaväxling betala en tillsynsavgift. I 3 § förslaget till lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt föreslås att lagen skall omfatta de finansiella institut som bedriver valutaväxling. Dessutom är de inte finansinspektionens tillsynsobjekt. Med anledning att det inte finns grund för tillsynsavgift föreslås att paragrafen skall ändras så, att skyldigheten av de finansiella institut som bedriver valutaväxling att betala avgift, slopas.

2. Ikraftträdande

I propositionen föreslås att reformen av lagstiftningen om förhindrande och utredning av penningtvätt skall träda i kraft den 1 januari 1998.

3. Lagstiftningsordning

Enligt 8 § 1 mom. regeringsformen är envars privatliv, heder och hemfrid tryggade. Närmare bestämmelser om skyddandet av personuppgifterna meddelas genom lag. Därutöver har var och en enligt 15 § 1 mom. regeringsformen rätt enligt lag att skaffa sin utkomst genom arbete, yrke eller näring som han fritt valt.

Enligt vedertagen tolkningspraxis i grundlagsutskottet kan grundläggande rättigheter begränsas genom lagar som antagits i vanlig lagstiftningsordning, om ordalydelsen i stadgandena om de grundläggande rättigheterna tillåter det och begränsningarna är påkallade av ett viktigt allmänt intresse. Dessutom, enligt allmänna teorier angående begränsningar av de grundläggande rättigheterna, skall begränsningen alltid ha godtagbara grunder. För det andra skall begränsningen motsvara relativitetskravet d.v.s. den skall vara nödvändig för uppnåendet av ett godtagbart mål. För det tredje skall begränsningarna vara skarpt avgränsade och tillräckligt exakt definierade.

Enligt gällande lag har finansinspektionen samt social- och hälsovårdsministeriet rätt att ta emot, utreda och registrera de anmälningar de har fått angående tvivelaktiga affärstransaktioner. Enligt den föreslagna lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt skall ovan nämnda myndigheters uppgifter som är förknippade med förhindrande och utredning av penningtvätt överföras till utredningscentralen. Enligt gällande lag har finansinspektionen samt social- och hälsovårdsministeriet rätt att använda och lämna ut den information de har fått endast i syfte att bekämpa penningtvätt. Bestämmelserna i den föreslagna lagen definierar utredningscentralens befogenheter så exakt som möjligt och så att registrering, användning och utlämnande av information får ske endast i syfte att förhindra eller utreda penningtvätt. Dessutom får uppgifter om tvivelaktiga affärstransaktioner enligt förslaget endast användas av de personer i polispersonalen som har ålagts uppgifter angående utredning av penningtvätt.

Enligt gällande lag har anmälningspliktiga samfund och näringsidkare pålagts förpliktelser som syftar till förhindrande av penningtvätt. De nämnda förpliktelserna överensstämmer med kraven i penningtvättdirektivet. I den

föreslagna lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt har det föreslagits att kretsen av anmälningspliktiga skall utvidgas till att omfatta nya näringsgrenar på sätt som förutsätts av regeringens handlingsprogram för att minska den ekonomiska brottsligheten och ekonomiska gråzonen samt av penningtvättdirektivet. I lagens bestämmelser om befogenheter har hänsyn på ett ändamålsenligt sätt tagits till särdragen av varje näringsgren och bransch.

Gällande bestämmelser om förhindrande av penningtvätt har stiftats i vanlig lagstiftningsordning.

De övriga lagförslagen i denna proposition innehåller inte sådana bestämmelser att det skulle vara nödvändigt att överväga frågan om lagstiftningsordningen.

Regeringen anser därför att de lagförslag som ingår i propositionen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning enligt 66 § riksdagsordningen. Trots detta är det med tanke på tillämpningen av lagen önskvärt att också riksdagens grundlagsutskott bereds tillfälle att avge sitt utlåtande.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om förhindrande och utredning av penningtvätt**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Lagens syfte

Syftet med denna lag är att förhindra penningtvätt, att bidra till att penningtvätt avslöjas och utreds samt att effektivisera spårandet och återtagandet av vinningen av brottet.

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

- 1) penningtvätt verksamhet som avses i 32 kap. 1 § 2 mom. strafflagen (39/1889),
- 2) utredning av penningtvätt mottagande, registrering, utredning och undersökning av sådana anmälningar om tvivelaktiga affärstransaktioner som avses i 5 och 10 §, samt
- 3) anmälningspliktig sådana sammanslutningar och näringsidkare som nämns i 3 §.

3 §

Anmälningspliktiga

Anmälningspliktiga enligt denna lag är

- 1) kreditinstitut och finansiella institut som avses i kreditinstitutslagen (1607/1993),
- 2) sådana filialer och representationer för utländska kreditinstitut och finansiella institut som avses i lagen om utländska kreditinstituts och finansiella instituts verksamhet i Finland (1608/1993),
- 3) värdepappersföretag som avses i lagen om värdepappersföretag (579/1996) samt andra sammanslutningar som inte är värdepappersföretag men som yrkesmässigt bedriver sådan rörelse som anges i 16 § lagen om värdepappersföretag,
- 4) filialer och representationer för utländska

värdepappersföretag som avses i lagen om utländska värdepappersföretags rätt att tillhandahålla investeringstjänster i Finland (580/1996),

5) andelslag som bedriver sparkasseverksamhet och som avses i 3 kap. lagen om andelslag (247/1954),

6) försäkringsbolag som avses i lagen om försäkringsbolag (1062/1979),

7) utländska försäkringsbolags representationer som avses i lagen om utländska försäkringsbolag (398/1995),

8) försäkringsmäklare som avses i lagen om försäkringsmäklare (251/1993),

9) pantlåneinrättningar som avses i lagen om pantlåneinrättningar (1353/1992),

10) sammanslutningar som avses i 3 § 2—4 mom. lotterilagen (491/1965) och som anordnar vadhållningsverksamhet, totospel eller kasinoverksamhet samt näringsidkare eller sammanslutningar som förmedlar anmälningar om deltagande och avgifter för deltagande i vadhållnings- och tippningsspel som avses i tippningsförordningen (241/1993) eller totospel som avses i förordningen om totospel (236/1995), samt

11) fastighetsmäklare som avses i förordningen om fastighetsmäklare (181/1993).

4 §

Central för utredning av penningtvätt

För uppdrag som gäller utredning av penningtvätt finns vid centralkriminalpolisen en central för utredning av penningtvätt, nedan utredningscentralen. Utredningscentralen skall också främja olika myndigheters samarbete för bekämpning av penningtvätt samt samarbete och utbyte av information med myndigheter i en främmande stat och internationella organisationer som utreder penningtvätt. Central-

kriminalpolisen skall årligen ge det ministerium som svarar för polisväsendet en utredning om utredningscentralens verksamhet samt om den allmänna utvecklingen av arbetet med att bekämpa penningtvätt i Finland.

5 §

Myndigheters och andra tillsynspliktigas tillsyns- och anmälningssplikt

Myndigheter som utövar tillsyn över anmälningsspliktiga, sparbanksinspektionen, som utövar tillsyn enligt sparbankslagen (1270/1990), centralinstitutet för sammanslutningen av andelsbanker, som utövar tillsyn enligt andelsbankslagen (1271/1990) samt spar-kasseinspektörer som utövar tillsyn enligt lagen om andelslag skall utöva tillsyn över att de skyldigheter som föreskrivs i denna lag eller i bestämmelser som meddelas med stöd av den blir fullgjorda.

Om en myndighet som avses i 1 mom. eller någon annan som har tillsatts för att utöva tillsyn, på basis av omständigheter som kommer fram i samband med tillsynen eller annars i samband med skötseln av sina uppgifter, anser att det finns skäl att betvivla att medel eller annan egendom som används vid en affärstransaktion har ett lagligt ursprung, skall utredningscentralen informeras om saken.

6 §

Identifieringssplikt

En anmälningsspliktig skall konstatera kundens identitet enligt vad som bestäms nedan och dessutom alltid när det finns skäl att betvivla att medel eller annan egendom som används vid en affärstransaktion har ett lagligt ursprung.

Den som är anmälningsspliktig enligt 3 § 1—8 punkten skall konstatera sina regelbundna kunders identitet. Samma krav gäller också andra än regelbundna kunder, när omfattningen av en enskild affärstransaktion eller av flera sinsemellan sammanhängande transaktioner uppgår till sammanlagt ett markbelopp som motsvarar mer än 15 000 ecu, dock alltid minst 90 000 mark.

Den som är anmälningsspliktig enligt 3 § 6—8 punkten behöver inte konstatera kundens identitet om

1) uppdragsavtalet gäller en försäkring vars premie för försäkringsperioden är ett markbe-

lopp som motsvarar högst 1 000 ecu, dock alltid minst 6 000 mark, eller vars engångspremie är ett markbelopp som motsvarar högst 2 500 ecu, dock alltid minst 15 000 mark,

2) uppdragsavtalet gäller en lagstadgad arbetspensionsförsäkring eller företagarpensionsförsäkring som saknar en återköpsklausul och inte kan användas såsom säkerhet för lån, eller

3) försäkringspremien betalas från försäkringstagarens konto i ett kreditinstitut eller finansiellt institut som har fått koncession i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller försäkringstagarens konto i en inom detta område belägen filial till ett kreditinstitut eller finansiellt institut som har fått koncession i en stat som inte hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Den som är anmälningsspliktig enligt 3 § 10 punkten skall konstatera sina kunders identitet i samband med

1) kasinoverksamhet samt

2) vadhållningsverksamhet och totospel, om det penningbelopp som spelaren satsar per gång eller i anslutning till andra till varandra kopplade satsingar, sammanlagt överstiger ett markbelopp som motsvarar mer än 3 000 ecu, dock alltid minst 18 000 mark.

Den som är anmälningsspliktig enligt 3 § 11 punkten skall konstatera kundens identitet innan en affärstransaktion slutförs när omfattningen av en enskild transaktion eller flera sinsemellan sammanhängande transaktioner överstiger ett markbelopp som motsvarar sammanlagt mer än 150 000 ecu, dock alltid minst 900 000 mark. Identiteten behöver inte konstateras om betalningen för affärstransaktionen sker från kundens konto i ett kreditinstitut eller finansiellt institut som har fått koncession i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller kundens konto i en inom detta område belägen filial till ett kreditinstitut eller finansiellt institut som har fått koncession i en stat som inte hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Identiteten behöver inte konstateras när kunden är ett kreditinstitut, finansiellt institut, värdepappersföretag eller livförsäkringsbolag som har fått koncession i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller en inom detta område belägen filial till ett kreditinstitut, finansiellt institut, värdepappersföretag eller livförsäkringsbolag som har fått koncession i en stat som inte hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

7 §

Identifieringsplikt när man handlar för någon annans räkning

Om det är sannolikt att kunden handlar för någon annans räkning, skall identifieringen med till buds stående medel utsträckas också till denne.

8 §

Förvarande av identifieringsuppgifter

Identifieringsuppgifterna skall förvaras på ett tillförlitligt sätt minst fem år efter att affärstransaktionen eller kundförhållandet har upphört.

9 §

Omsorgsplikt

Den anmälningspliktige skall med vederbörlig omsorg reda ut grunderna för och syftet med att dess tjänster anlitas, om det observeras att tjänsterna till sin struktur och omfattning eller i fråga om den anmälningspliktiges storlek eller förrättningsställets läge avviker från det sedvanliga eller att de inte har något uppenbart ekonomiskt syfte eller att de inte är förenliga med kundens ekonomiska situation eller affärstransaktioner.

10 §

Anmälningsplikt

Om den anmälningspliktige efter att ha uppfyllt den omsorgsplikt som avses i 9 § eller annars har anledning att betvivla att medel eller övrig egendom som används vid en affärstransaktion har ett lagligt ursprung, skall den ofördröjligen anmäla saken för utredningscentralen och på begäran lämna denna alla de upplysningar och handlingar som kan vara av betydelse för utredningen av misstanken.

Om saken gäller en pant av betydande ekonomiskt värde, skall den som är anmälningspliktig enligt 3 § 9 punkten göra en sådan anmälan som avses i 1 mom.

Att anmälan görs får inte röjas för den som misstanken gäller eller för någon annan.

11 §

Avbrytande av affärstransaktion och vägran att utföra sådan

Om den anmälningspliktige har anledning att betvivla att medel eller annan egendom som används vid en affärstransaktion har ett lagligt ursprung, skall han avbryta affärstransaktionen för tilläggsutredningar eller vägra utföra den.

Om affärstransaktionen inte kan inställas eller om det sannolikt blir svårare att utröna vem som drar nytta av affärstransaktionen om den förvägras eller avbryts, kan den likväl utföras, varefter en anmälan enligt 10 § ofördröjligen skall göras.

En polisman som tillhör befälet och är anställd vid utredningscentralen kan när han mottar en anmälan om en tvivelaktig affärstransaktion meddela ett förordnande att under högst fem vardagar avstå från att utföra affärstransaktionen, om en sådan åtgärd behövs för utredning av penningtvätt.

12 §

Rätt att få uppgifter samt registrering, användning och utlämnande av uppgifter

Utän hinder av vad som föreskrivs om hemlighållande av uppgifter om affärs- och yrkeshemlighet eller uppgifter om en enskild persons, sammanslutnings eller stiftelses ekonomiska förhållanden eller ekonomiska ställning, har utredningscentralen rätt att av myndigheter och av sammanslutningar som har tillsatts för att handha en offentlig uppgift avgiftsfritt få uppgifter och handlingar som behövs för utredning av penningtvätt.

Beslut om inhämtande av sekretessbelagda uppgifter i det fall som avses i 1 mom. fattas av en polisman som tillhör befälet och som är anställd vid utredningscentralen.

Utän hinder av tystnadsplikt för en medlem, en revisor, sparkasseinspektör, styrelsemedlem eller anställd i en sammanslutning, har utredningscentralen på skriftlig begäran av en polisman som tillhör befälet och är anställd vid utredningscentralen rätt att av en enskild sammanslutning eller person få uppgifter som behövs för utredning av penningtvätt.

Utredningscentralen har rätt att registrera de uppgifter som den får med stöd av 5 och 10 § samt 1 och 3 mom. Uppgifterna får användas

eller utlämnas endast i syfte att förhindra och utreda penningtvätt.

13 §

Hänvisning till vissa lagar

Utöver bestämmelserna om penningtvätt i denna lag gäller dessutom vad som bestäms om polisundersökning i polislagen (493/1995) om inte förundersökningslagen (449/1987) tillämpas i ärendet.

Angående registrering, användning och utlämnande av uppgifter om tvivelaktiga affärstransaktioner gäller utöver bestämmelserna i denna lag vad som bestäms om registret över misstänkta i lagen om polisens personregister (509/1995).

14 §

Närmare bestämmelser

Det ministerium som svarar för polisväsendet skall efter att det har hört andra vederbörande ministerier och finansinspektionen meddela närmare bestämmelser om skyldigheterna enligt 6—11 § samt om hur dessa skall fullgöras.

15 §

Skadeståndsansvar

En anmälningspliktig eller någon som är anställd hos denna eller verkar för dess räkning är inte skyldig att ersätta skada som eventuellt har uppstått när en affärstransaktion har utretts, anmälan har gjorts om en tvivelaktig affärstransaktion, en affärstransaktion har avbrutits

eller någon har vägrat utföra transaktionen, om dessa åtgärder vidtagits i god tro.

16 §

Straffbestämmelse

Den som bryter mot skyldigheten att identifiera kunder enligt 6 eller 7 § eller förvara identifieringsuppgifter enligt 8 § skall för *brott mot identifieringsplikten* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs på något annat ställe i lag.

17 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 199 .
Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

18 §

Övergångsbestämmelser

När denna lag träder i kraft överförs de ärenden som är anhängiga hos finansinspektionen samt social- och hälsovårdsministeriet och som enligt denna lag handhas av utredningscentralen till denna central för att handläggas av den.

När lagen träder i kraft skall de uppgifter som finansinspektionen eller social- och hälsovårdsministeriet har registrerat om tvivelaktiga affärstransaktioner överföras till utredningscentralen. Om registrering, användning och utlämnande av uppgifter gäller vad som bestäms i 12 § 4 mom.

2.

Lag

om ändring av kreditinstitutslagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i kreditinstitutslagen av den 30 december 1993 (1607/1993) 96, 97, 97 a, 100 a och 100 b §,
 av dessa 97 a, 100 a och 100 b § sådana de lyder i lag 570/1996, samt
ändras 95 och 100 §,
 av dessa 100 § sådan den lyder i nämnda lag 570/1996, som följer:

95 §

Identifiering av kunder

Ett kreditinstitut och ett finansiellt institut som hör till kreditinstitutets konsolideringsgrupp skall konstatera sina regelbundna kunders identitet och känna till arten av kundens affärsverksamhet samt grunderna för att denne använder kreditinstitutets tjänster. Om det är sannolikt att kunden handlar för någon annan persons räkning, skall identifieringen med tillbudsstående medel utsträckas också till denne.

Om identifiering av en kund gäller dessutom vad som bestäms i lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt (/).

Finansinspektionen kan meddela närmare föreskrifter om de tillvägagångssätt som skall iakttas vid identifiering av en kund som avses i 1 mom.

100 §

Brott mot tystnadsplikten

Till straff för brott mot tystnadsplikten enligt 94 § döms enligt 38 kap. 1 och 2 §§ strafflagen, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs på något annat ställe i lag.

Denna lag träder i kraft den 199 .

3.

Lag**om ändring av 24 § lagen om utländska kreditinstituts och finansiella instituts verksamhet i Finland**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 30 december 1993 om utländska kreditinstituts och finansiella instituts verksamhet i Finland (1608/1993) 24 § 1 mom. som följer:

24 §

Tystnadsplikt

I fråga om tystnadsplikten för en anställd vid en filial eller representation, hans rätt att lämna upplysningar och om brott mot tystnadsplikten

samt om utövande av en representations kreditupplysningsverksamhet gäller i tillämpliga delar 94, 94 a, 95 och 100 §§ kreditinstitutslagen.

Denna lag träder i kraft den 199 .

4.

Lag**om ändring av lagen om värdepappersföretag**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 26 juli 1996 om värdepappersföretag (579/1996) 50 §, 51 § 3 mom. och 56 §,
ändras 49 §, som följer:

49 §

Identifiering av kunder

Ett värdepappersföretag samt ett finansiellt institut som hör till värdepappersföretagets konsolideringsgrupp skall konstatera sina regelbundna kunders identitet och känna arten av kundens affärsverksamhet samt grunderna för att denne använder institutets tjänster. Om det är sannolikt att kunden handlar för någon annan persons räkning, skall identifieringen med till-

budsstående medel utsträckas också till denne.

Om identifiering av en kund gäller dessutom vad som bestäms i lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt (/).

Finansinspektionen kan meddela närmare föreskrifter om de tillvägagångssätt som skall iaktas vid identifiering av en kund som avses i 1 mom.

Denna lag träder i kraft den 199 .

5.

Lag**om ändring av 16 § lagen om utländska värdepappersföretags rätt att tillhandahålla investeringstjänster i Finland**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 26 juli 1996 om utländska värdepappersföretags rätt att tillhandahålla investeringstjänster i Finland (580/1996) 16 § 1 mom. som följer:

16 §

Tystnadsplikt

och deras rätt att lämna upplysningar samt i fråga om brott mot tystnadsplikten gäller 48 och 49 §§ lagen om värdepappersföretag.

I fråga om tystnadsplikt för dem som är anställda vid en filial eller en representation

_____

Denna lag träder i kraft den 199 .

6.

Lag**om ändring av lagen om andelslag**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 28 maj 1954 om andelslag (247/1954) 16 i §, sådan den lyder i lag 415/1996, samt
ändras 201 § 1 mom., sådant det lyder i nämnda lag 415/1996, som följer:

201 §

Har en medlem eller suppleant i förvaltningsrådet eller styrelsen för ett andelslag som bedriver sparkasseverksamhet, en tjänsteman i ett sådant andelslag eller en sparkasseinspektör i sin verksamhet inte följt 3 kap. eller bestämmelserna i lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt (/), bestämmelserna i andelslagets stadgar eller stadgarna om

sparkasseverksamheten eller av myndigheterna på behörigt sätt meddelade bestämmelser eller föreskrifter, kan länsstyrelsen på framställning av sparkasseinspektören eller en medlem av andelslaget vid vite ålägga personen i fråga att fullgöra sin skyldighet.

_____

Denna lag träder i kraft den 199 .

7.

Lag**om ändring av lagen om försäkringsbolag**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 28 december 1979 om försäkringsbolag (1062/1979) 18 kap. 6 b—6 d §, dessa lagrum sådana de lyder, 6 b och 6 d § i lag 752/1993 och 6 c § i nämnda lag 752/1993 och i lag 389/1995, samt
ändras 14 kap. 5 § 1 mom., sådant det lyder i nämnda lag 389/1995, som följer:

5 §

Om försäkringsbolaget underlåter att iakttä
 lag, bolaget beviljad koncession, bolagsordning
 eller föreskrifter som social- och hälsovårdsmi-
 nisteriet har meddelat med stöd av
 denna lag eller föreskrifter som det ministere-
 rium som svarar för polisväsendet har meddelat
 med stöd av lagen om förhindrande och utred-
 ning av penningtvätt (/), eller om bolaget
 har förfarit i strid med god försäkringssed eller

om det i bolagets verksamhet har uppdagats
 missbruk, kan social- och hälsovårdsministeriet
 ge försäkringsbolaget en anmärkning, uppmana
 bolaget att rätta till saken inom utsatt tid eller
 förbjuda bolaget att fortsätta med det förfaran-
 de som ministeriet anser vara felaktigt.

 Denna lag träder i kraft den 199 .

8.

Lag**om ändring av lagen om utländska försäkringsbolag**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 17 mars 1995 om utländska försäkringsbolag (398/1995) 81-83 §, samt
ändras 17 § 1 mom. som följer:

17 §

Tvångsmedel

Social- och hälsovårdsministeriet kan tilldela
 ett utländskt EES-försäkringsbolag en anmärk-
 ning, uppmana bolaget att inom en viss tid
 rätta till saken eller förbjuda bolaget att fort-
 sätta med det förfarande som ministeriet anser
 vara felaktigt, om bolaget inte iakttar lag eller
 de föreskrifter som social- och hälsovårdsmi-

nisteriet har meddelat med stöd av denna lag
 eller som det ministerium som svarar för
 polisväsendet har meddelat med stöd av lagen
 om förhindrande och utredning av penningtvätt
 (/), om bolaget har förfarit i strid med
 god försäkringssed eller om det har uppdagats
 missbruk i bolagets verksamhet.

 Denna lag träder i kraft den 199 .

9.

Lag**om ändring av lagen om försäkringsmäklare**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 19 februari 1993 om försäkringsmäklare (251/1993), 20 a och 21 §,
 dessa lagrum sådana de lyder, 20 a § i lag 397/1995 och 21 § delvis ändrad i nämnda lag,
 samt
ändras 17 § 1 mom., som följer:

17 §

Tvångsmedel

Om en försäkringsmäklare inte följer lag
 eller föreskrifter som har meddelats med stöd
 av denna lag eller lagen om förhindrande och
 utredning av penningtvätt (/), eller om
 det har framkommit missbruk i försäkrings-

mäklarens verksamhet, kan social- och hälso-
 värdsministeriet ge försäkringsmäklaren an-
 märkning, uppmana mäklaren att inom en viss
 tid rätta till saken eller förbjuda honom att
 fortsätta ett förfarande som ministeriet anser
 vara felaktigt.

 Denna lag träder i kraft den 199 .

10.

Lag**om ändring av lagen om pantlåneinrättningar**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 18 december 1992 om pantlåneinrättningar (1353/1992) 28 a, 28 b och
 38 a §, sådana de lyder i lag 769/1997,
ändras 15 §, 37 § 2 mom. och 40 §, sådana de lyder i nämnda lag 769/1997, samt
fogas till 28 § ett nytt 2 mom., som följer:

15 §

En pantlåneinrättning får inte ta emot en sak
 som pant, om inte pantsättaren styrker sin
 identitet och är myndig eller om det finns skäl
 att misstänka att pantsättaren saknar rätt att
 pantsätta saken.

å döms enligt 38 kap. 1 och 2 § strafflagen,
 om inte strängare straff för gärningen föres-
 krivs i någon annan lag.

40 §

Har en pantlåneinrättning i sin verksamhet
 inte iakttagit denna lag eller lagen om förhind-
 rande och utredning av penningtvätt (/),
 bestämmelser som har meddelats med stöd av
 dessa lagar eller inrättningens bolagsordning,
 kan finansinspektionen vid vite förplikta inrät-
 tningen att fullgöra sin skyldighet.

28 §

 Angående panter av betydande ekonomiskt
 värde gäller med avvikelse från 1 mom. vad
 som bestäms i lagen om förhindrande och
 utredning av penningtvätt (/).

37 §

 Denna lag träder i kraft den 199 .

 Straff för brott mot tystnadsplikt enligt 33 §

11.**Lag****om ändring av lagen om polisens personregister**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 7 april 1995 om polisens personregister (509/1995) 13 § 2 mom. 5
 punkten, samt
fogas till 2 § nya 3 och 5 mom., varvid det nuvarande 3 mom. blir 4 mom., som följer:

2 §

Registret över misstänkta

 För registret över misstänkta får även inhämtas och i registret införas uppgifter som erhållits med stöd av 5, 10 och 12 § lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt (/).

 Den del av registret som innehåller uppgifter som har erhållits med stöd av lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt får användas av de anställda inom polisen som har förordnats till uppgifter som gäller utredning av penningtvätt.

 Denna lag träder i kraft den 199 .

12.**Lag****om ändring av 32 kap. 1 § strafflagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i strafflagen av den 19 december 1889 (39/1889) 32 kap. 1 § 2 mom. 2 punkten, sådan den lyder i lag 1304/1993, samt
fogas till 32 kap. 1 § 2 mom., sådant det lyder i sist nämnda lag, en ny 3 punkt som följer:

32 kap.

Om häleribrott

1 §

Häleri

 För häleri döms också den som

2) döljer eller maskerar i 1 punkten angiven egendoms rätta karaktär, ursprung eller belägenhet eller förfogandet över den eller de rättigheter som är knutna till den, eller

3) underlåter att göra anmälan enligt 10 § lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt (/) eller i strid med förbudet i 10 § röjer att anmälan har gjorts.

 Denna lag träder i kraft den 199 .

13.

Lag**om ändring av 20 § lagen om finansinspektionen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 11 juni 1993 om finansinspektionen (503/1993) 20 § 1 mom., sådant det
 lyder i nämnda lag 572/1996, som följer:

20 § <i>Tillsynsavgift</i>	tillsyn stående emittenterna av värdepapper som är föremål för offentlig handel betala en tillsynsavgift.
-----------------------------------	---

För täckande av kostnaderna för finansins-
 pektionens verksamhet skall de under dess

_____

Denna lag träder i kraft den 199 .

Helsingfors den 9 oktober 1997

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Minister Jouni Backman

2.

Lag**om ändring av kreditinstitutslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i kreditinstitutslagen av den 30 december 1993 (1607/1993) 96, 97, 97 a, 100 a och 100 b §,
 av dessa 97 a, 100 a och 100 b § sådana de lyder i lag 570/1996, samt
ändras 95 och 100 §,
 av dessa 100 § sådan den lyder i nämnda lag 570/1996, som följer:

Gällande lydelse

95 §

Indefiering av kunder

Ett kreditinstitut och ett finansiellt institut som hör till kreditinstitutets konsolideringsgrupp skall konstatera *en fast kunds* identitet. Om det är sannolikt att kunden handlar för någon annan persons räkning, skall identifieringen *om* med till buds stående medel utsträckas också till denne. *Identifieringssuppgifterna skall förvaras på ett tillförlitligt sätt under minst fem år från det affärstransaktionen eller kundförhållandet upphörde.*

De krav som stadgas i 1 mom. gäller också andra än kunder som regelbundet anlitar institutet, när omfattningen av affärstransaktionen ensam eller som en del av åtgärder som ansluter sig till varandra är minst ett markbelopp som motsvarar 15 000 ecu, dock alltid minst 85 000 mark eller om det har anledning att betvivla att de medel som används vid en affärstransaktion har ett lagligt ursprung.

96 §

Omsorgsplikt och tvivelaktiga affärstransaktioner

Ett kreditinstitut och ett i 95 § avsett finansiellt institut skall med vederbörlig omsorg reda ut grunderna för och syftet med att dess tjänster anlitas, om det observerar att tjänsterna till sin struktur och omfattning avviker från det sedvanliga i fråga om institutets storlek eller

Föreslagen lydelse

95 §

Identifiering av kunder

Ett kreditinstitut och ett finansiellt institut som hör till kreditinstitutets konsolideringsgrupp skall konstatera *sina regelbundna kunders* identitet *och känna till arten av kundens affärsverksamhet samt grunderna för att denne använder kreditinstitutets tjänster.* Om det är sannolikt att kunden handlar för någon annan persons räkning, skall identifieringen med tillbudsstående medel utsträckas också till denne.

Om identifiering av en kund gäller dessutom vad som bestäms i lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt (/).

Finansinspektionen kan meddela närmare föreskrifter om de tillvägagångssätt som skall iakttas vid identifiering av en kund som avses i 1 mom.

96 §

Omsorgsplikt och tvivelaktiga affärstransaktioner

(upphävs)

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

förrättningsställets läge, att de inte har något uppenbart ekonomiskt syfte eller att de inte är förenliga med kundens ekonomiska situation eller affärstransaktioner.

Om ett kreditinstitut eller finansiellt institut efter att ha uppfyllt sin ovan avsedda omsorgsplikt eller annars har anledning att betvivla att de medel som används vid en affärstransaktion har ett lagligt ursprung skall det avbryta affärstransaktionen för tilläggsutredningar eller vägra utföra den samt alltid ofördröjligen göra en anmälan till finansinspektionen om saken och på begäran lämna den alla de upplysningar och handlingar som kan vara av betydelse för utredningen av misstanken. Om det sannolikt blir svårare att utröna vem som drar förmån av affärstransaktionen, om affärstransaktionen förvägras eller avbryts kan den likväl utföras, varefter en anmälan om saken ofördröjligen skall göras till finansinspektionen. Att anmälan görs får inte röjas för den som misstanken gäller. Finansinspektionen får registrera, använda och lämna de upplysningar den erhållit endast för bekämpning av sådan brottslig verksamhet som avses i 4 mom. i denna paragraf.

Finansinspektionen meddelar närmare föreskrifter om omsorgsplikt och skyldighet att göra anmälan enligt denna paragraf samt om hur dessa skall fullgöras.

Om finansinspektionen på basis av upplysningar som den erhållit eller som den annars har inhämtat anser att det finns motiverad anledning att misstänka att det är fråga om att dölja eller utplåna den verkliga arten, det verkliga ursprunget eller den verkliga förvaringsplatsen för medel som åtkommit genom brott eller dispositioner eller rättigheter som gäller medlen skall den underrätta förundersökningsmyndigheterna om saken för undersökning. Finansinspektionen kan samtidigt meddela kreditinstitutet eller det finansiella institutet ett förordnande att under högst fem bankdagar avstå från att utföra transaktionen, om en sådan åtgärd behövs för förundersökningsåtgärderna.

97 §

Skadeståndsansvar

För finansinspektionen och kreditinstitutet eller för det i 95 § avsedda finansiella institutet

97 §

Skadeståndsansvar

(upphävs)

Gällande lydelse

eller för de personer som i god tro har vidtagit åtgärder på deras vägnar uppstår inte ansvar för ekonomiska skador som möjligen vållas av någon åtgärd enligt 96 §.

97 a §

Finansiella institut som bedriver valutaväxling

På ett finansiellt institut som bedriver valutaväxling skall tillämpas vad 95—97 §§ stadgar om kreditinstitut.

Ett finansiellt institut får inte börja bedriva valutaväxling förrän det till finansinspektionen har lämnat uppgifter om

- 1) sin ledning,
- 2) sina ägare samt
- 3) sina verksamhetsställen.

Till anmälan skall också fogas institutets verksamhetsplan samt ett fullständigt utdrag ur handelsregistret, inklusive bolagsordning eller stadgar.

Om det sker förändringar i de uppgifter som avses i 2 och 3 mom. skall det finansiella institutet omedelbart underrätta finansinspektionen om saken.

100 §

Brott mot tystnadsplikten

Till straff för brott mot tystnadsplikten enligt 94 § samt för röjande av anmälan i strid med 96 § 2 mom. döms enligt 38 kap. 1 och 2 §§ strafflagen, om inte strängare straff för gärningen stadgas på något annat ställe i lag.

100 a §

Brott mot identifieringsplikten

Den som bryter mot den skyldighet att identifiera kunder som stadgas i 95 och 97 a §§ eller mot skyldigheten att förvara identifieringsuppgifter, skall för brott mot identifieringsplikten dömas till böter, om inte strängare straff för gärningen stadgas på något annat ställe i lag.

Föreslagen lydelse

97 a §

Finansiella institut som bedriver valutaväxling

(upphävs)

100 §

Brott mot tystnadsplikten

Till straff för brott mot tystnadsplikten enligt 94 § döms enligt 38 kap. 1 och 2 §§ strafflagen, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs på något annat ställe i lag.

100 a §

Brott mot identifieringsplikten

(upphävs)

Gällande lydelse

100 b §

Brott mot anmälningssplikten

Den som bryter mot den anmälningssplikten som stadgas i 97 a § skall för brott mot anmälningssplikten dömas till böter, om inte strängare straff för gärningen stadgas på något annat ställe i lag.

Föreslagen lydelse

100 b §

Brott mot anmälningssplikten

(upphävs)

Denna lag träder i kraft den   *199* .

3.

Lag**om ändring av 24 § lagen om utländska kreditinstituts och finansiella instituts verksamhet i Finland**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 30 december 1993 om utländska kreditinstituts och finansiella instituts verksamhet i Finland (1608/1993) 24 § 1 mom. som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

24 §

24 §

*Tystnadsplikt**Tystnadsplikt*

I fråga om tystnadsplikten för en anställd vid en filial eller en representation, hans rätt att lämna upplysningar och om brott mot tystnadsplikten samt utövande av en representations kreditupplysningsverksamhet gäller i tillämpliga delar 94—97 och 100 §§ kreditinstitutslagen.

I fråga om tystnadsplikten för en anställd vid en filial eller representation, hans rätt att lämna upplysningar och om brott mot tystnadsplikten samt *om* utövande av en representations kreditupplysningsverksamhet gäller i tillämpliga delar 94, 94 a, 95 och 100 §§ kreditinstitutslagen.

Denna lag träder i kraft den 199 .

4.

Lag**om ändring av lagen om värdepappersföretag**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 26 juli 1996 om värdepappersföretag (579/1996) 50 §, 51 § 3 mom. och 56 §,
ändras 49 §, som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

49 §

49 §

*Identifiering av kunder**Identifiering av kunder*

Ett värdepappersföretag och finansiellt institut som hör till *dess* konsolideringsgrupp skall *kontrollera kundernas* identitet. Om det är sannolikt att *en kund* utför uppdrag för någon annan person, skall identifieringen med tillbudsstående medel utsträcka[s] också till denne. *Identifieringsuppgifterna skall förvaras på ett tillförlitligt sätt i mins fem år efter att*

Ett värdepappersföretag *samt* ett finansiellt institut som hör till *värdepappersföretagets* konsolideringsgrupp skall *konstatera sina regelbundna kunders* identitet och *känna arten av kundens affärsverksamhet samt grunderna för att denne använder institutets tjänster*. Om det är sannolikt att *kunden* handlar för någon annan persons räkning, skall identifieringen

Gällande lydelse

affärstransaktionen har avslutas eller kundförhållandet har upphört.

De krav som 1 mom. stadgar gäller också andra än kunder, när värdet av en enskild affärstransaktion eller flera sinsemellan sarnmanhängande transaktioner uppgår till minst 85 000 mark eller det finns anledning att betvivla att de tillgångar som som används vid en affärstransaktion har ett lagligt ursprung.

50 §

Omsorgsplikt och tvivelaktiga affärstransaktioner

Ett värdepappersföretag och ett finansiellt institut som hör till dess konsolideringsgrupp skall med vederbörlig omsorg reda ut orsakerna till och syftet med att dess tjänster anlitas, om det observerar att tjänsternas struktur och omfattning, ett företags storlek eller ett driftställes läge avviker från det sedvanliga eller inte har något uppenbart ekonomiskt syfte eller inte överrensstämmer med en kunds ekonomiska situation eller affärstransaktioner.

Om ett värdepappersföretag eller ett finansiellt institut som hör till dess konsolideringsgrupp efter att ha uppfyllt sin omsorgsplikt enligt 1 mom. eller annars har anledning att betvivla att egendom som används vid en affärstransaktionen har ett lagligt ursprung, skall det avbryta transaktionen för tilläggsutredningar eller vägra utföra den samt alltid ofördröjligen anmäla om saken till finansinspektionen och på dennas begäran lämna alla upplysningar och handlingar som kan vara av betydelse för utredning av misstanken. Om vägran att utföra affärstransaktionen eller avbrytandet av den sannolikt skulle göra det svårare att utröna vem förmånstagaren är, kan transaktionen likväl fullföljas och omedelbart anmälas till finansinspektionen. Anmälan får inte röjas för den som misstanken riktar sig mot. Finansinspektionen får registrera, använda och lämna ut upplysningar som anmälts till den endast för bekämpning av sådan brottslig verksamhet som avses i 4 mom.

Finansinspektionen meddelar närmare föreskrifter om omsorgsplikten och anmäl-

Föreslagen lydelse

med till- budsstående medel utsträckas också till denne.

Om identifiering av en kund gäller dessutom vad som bestäms i lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt (/).

Finansinspektionen kan meddela närmare föreskrifter om de tillvägagångssätt som skall iaktas vid identifiering av en kund som avses i 1 mom.

50 §

Omsorgsplikt och tvivelaktiga affärstransaktioner

(upphävs)

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

ningsskyldigheten samt om hur de skall fullgöras.

Om finansinspektionen på basis av upplysningar som den erhållit eller annars inhämtat anser att det finnas anledning att misstänka att någon försöker dölja eller maskera vissa tillgångars rätta beskaffenhet, ursprung, belägenhet eller förfogandet över tillgångarna eller de rättigheter som är knutna till dem, skall finansinspektionen underrätta förundersökningsmyndigheten om saken. Finansinspektionen kan samtidigt bestämma att värdepappersföretaget eller ett finansiellt institut som hör till dess konsolideringsgrupp under högst fem bankdagar skall avhålla sig från att fullgöra transaktionen, om detta är nödvändigt för förundersökningen.

51 §

Skadestånd

51 §

Skadestånd

Finansinspektionen, värdepappersföretaget eller ett finansiellt institut som hör till värdepappersföretagets konsolideringsgrupp samt personer som på dessas vägnar har handlat i god tro ansvarar inte för ekonomisk skada som eventuellt orsakas genom åtgärder som avses i 50 §.

(3 mom. upphävs)

56 §

Brott mot identifieringsplikten

Den som bryter mot den i 49 § stadgade skyldigheten att identifiera kunder eller mot skyldigheten att förvara identifieringsuppgifter skall för brott mot identifieringsplikten dömas till böter eller fängelse i högst sex månader, om inte gärningen är ringa eller strängare straff för den stadgas på något annat ställe i lag.

56 §

Brott mot identifieringsplikten

(upphävs)

Denna lag träder i kraft den 199 .

5.

Lag**om ändring av 16 § lagen om utländska värdepappersföretags rätt att tillhandahålla investeringstjänster i Finland**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 26 juli 1996 om utländska värdepappersföretags rätt att tillhandahålla investeringstjänster i Finland (580/1996) 16 § 1 mom. som följer:

Gällande lydelse

16 §

Tystnadsplikt

I fråga om tystnadsplikt för dem som är anställda vid en filial eller en representation och deras rätt att lämna upplysningar samt i fråga om brott mot tystnadsplikten, *identifiering av kunder, omsorgsplikt och tvivelaktiga affärstransaktioner* gäller 48—50 §§ lagen om värdepappersföretag.

Föreslagen lydelse

16 §

Tystnadsplikt

I fråga om tystnadsplikt för dem som är anställda vid en filial eller en representation och deras rätt att lämna upplysningar samt i fråga om brott mot tystnadsplikten gäller 48 och 49 §§ lagen om värdepappersföretag.

Denna lag träder i kraft den 199 .

6.

Lag**om ändring av lagen om andelslag**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 28 maj 1954 om andelslag (247/1954) 16 i §, sådan den lyder i lag 415/1996, samt
ändras 201 § 1 mom., sådant det lyder i nämnda lag 415/1996, som följer:

Gällande lydelse

16 i §

Andelslaget skall konstatera medlemsplacerarens identitet. Om det är sannolikt att medlemsplaceraren handlar för någon annans räkning, skall identifieringen utsträckas också till denne. Identifieringsuppgifterna skall förvaras på ett tillförlitligt sätt under minst fem år från det medlemsplaceringsförhållandet upphörde.

De krav som stadgas i 1 mom. gäller också andra än medlemsplacerare som regelbundet anlitar andelslaget, om medlemsplaceringen

Föreslagen lydelse

16 i §

(upphävs)

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

ensam eller som en del av åtgärder som ansluter sig till varandra är minst ett markbelopp som motsvarar 15 000 ecu, dock alltid minst 85 000 mark eller om det finns anledning att betvivla att de medel som används vid en medlemsplacering har lagligt ursprung.

Andelslaget skall med tillbörlig omsorg reda ut grunderna för och syftet med att sparkas- setjänsterna anlitas, om det observerar att tjänsterna till sin struktur och omfattning avviker från det sedvanliga med hänsyn till andelslagets storlek eller läget i fråga om det verksamhetsställe som tar emot medlemsplaceringar, att de inte har något uppenbart ekonomiskt syfte eller något syfte som hänför sig till medlemskapet i andelslaget eller att de inte är förenliga med medlemsplacerarens ekonomiska situation eller affärstransaktioner.

Om ett andelslag efter att ha uppfyllt sin omsorgsplikt enligt 3 mom. eller annars har anledning att betvivla att de medel som används vid en medlemsplacering har lagligt ursprung, skall det avbryta mottagandet av medlemsplaceringen för tilläggsutredningar eller vägra ta emot den samt alltid utan dröjsmål göra en anmälan om saken till förundersökningsmyndigheten för undersökning. Andelslaget skall på begäran lämna förundersökningsmyndigheten alla de upplysningar och handlingar som kan vara av betydelse för utredningen av misstanken. Om det sannolikt gör det svårare att reda ut vem som drar förmån av medlemsplaceringen, om medlemsplaceringen förvägras eller mottagandet avbryts, kan medlemsplaceringen likväl tas emot, varefter en anmälan om saken ofördröjligen skall göras till förundersökningsmyndigheten. Att anmälan görs får inte röjas för den som misstanken gäller.

Ministeriet meddelar närmare föreskrifter om omsorgsplikten och skyldigheten att göra anmälan enligt denna paragraf samt om hur dessa skall fullgöras.

För andelslaget eller den som i god tro har vidtagit åtgärder på dess vägnar uppstår inte ansvar för ekonomiska skador som eventuellt vållas av någon åtgärd enligt denna paragraf.

201 §

Har en medlem eller suppleant i förvaltningsrådet eller styrelsen för ett andelslag som

201 §

Har en medlem eller suppleant i förvaltningsrådet eller styrelsen för ett andelslag som

Gällande lydelse

bedriver sparkasseverksamhet, en tjänsteman i ett sådant andelslag eller en sparkasseinspektör i sin verksamhet inte följt 3 kap., bestämmelserna i andelslagets stadgar eller stadgarna om sparkasseverksamheten eller av myndigheterna på behörigt sätt meddelade föreskrifter, kan länsstyrelsen på framställning av sparkasseinspektören eller en medlem i andelslaget vid vite ålägga personen i fråga att fullgöra sin skyldighet.

Föreslagen lydelse

bedriver sparkasseverksamhet, en tjänsteman i ett sådant andelslag eller en sparkasseinspektör i sin verksamhet inte följt 3 kap. eller bestämmelserna i lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt (/), bestämmelserna i andelslagets stadgar eller stadgarna om sparkasseverksamheten eller av myndigheterna på behörigt sätt meddelade bestämmelser eller föreskrifter, kan länsstyrelsen på framställning av sparkasseinspektören eller en medlem av andelslaget vid vite ålägga personen i fråga att fullgöra sin skyldighet.

Denna lag träder i kraft den 199 .

7.

Lag**om ändring av lagen om försäkringsbolag**

I enlighet med riksdagens beslut upphävs i lagen den 28 december 1979 om försäkringsbolag (1062/1979) 18 kap. 6 b—6 d §, dessa lagrum sådana de lyder, 6 b och 6 d § i lag 752/1993 och 6 c § i nämnda lag 752/1993 och i lag 389/1995, samt ändras 14 kap. 5 § 1 mom., sådant det lyder i nämnda lag 389/1995, som följer:

Gällande lydelse

14 kap.

Tillsynen över försäkringsbolag

5 §

Om försäkringsbolaget underlåter att iakttaga lag, bolaget beviljad koncession, bolagsordningen eller föreskrifter som social- och hälsovårdsministeriet har meddelat med stöd av denna lag, eller om bolaget förfarit i strid med god försäkringssed eller om det i bolagets verksamhet har uppdagats missbruk kan social- och hälsovårdsministeriet ge försäkringsbolaget en anmärkning, uppmana bolaget att rätta till saken inom utsatt tid eller förbjuda bolaget att fortsätta med det förfarande som ministeriet anser vara felaktigt.

Föreslagen lydelse

14 kap.

Tillsynen över försäkringsbolag

5 §

Om försäkringsbolaget underlåter att iakttaga lag, bolaget beviljad koncession, bolagsordningen eller föreskrifter som social- och hälsovårdsministeriet har meddelat med stöd av denna lag eller föreskrifter som det ministerium som svarar för polisväsendet har meddelat med stöd av lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt (/), eller om bolaget har förfarit i strid med god försäkringssed eller om det i bolagets verksamhet har uppdagats missbruk, kan social- och hälsovårdsministeriet ge försäkringsbolaget en anmärkning, uppmana bolaget att rätta till saken inom utsatt tid eller förbjuda bolaget att fortsätta med det förfarande som ministeriet anser vara felaktigt.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

18 kap.

18 kap.

Särskilda stadganden

Särskilda stadganden

6b §

6b §

Ett försäkringsbolag skall konstatera kundens identitet i kundförhållanden, om vilka social- och hälsovårdsministeriet utfärdar närmare föreskrifter. Om det är sannolikt att kunden handlar för någon annans räkning, skall identifieringen med de resurser försäkringsbolaget förfogar över utsträckas också till denne. Identifieringsuppgifterna eller uppgifter om identifikationshandlingarna skall förvaras på ett tillförlitligt sätt under minst fem år från det kundförhållandet upphörde.

(upphävs)

6c §

6c §

Utan hinder av 6 § skall ett försäkringsbolag innan det slutför en affärstransaktion eller, om förhandsanmälan skulle medföra oskäligt besvär, utan dröjsmål efter det att affärstransaktioner slutförts göra anmälan till social- och hälsovårdsministeriet, om det har anledning att betvivla det lagliga ursprunget hos de medel som används till de tjänster som försäkringsbolaget betts om. Den som anmälan gäller får inte underrättas om saken. Ministeriet har rätt att registrera anmälningarna och de uppgifter som framgår av dem. Uppgifterna får användas och överlåtas endast för att motarbeta sådan brottslighet som avses i 3 mom. i denna paragraf.

(upphävs)

Försäkringsbolaget skall dessutom uppbevara och på begäran till ministeriet överlämna alla de tillgängliga uppgifter och handlingar som kan vara av betydelse då saken utreds.

Ministeriet skall informera den förundersökningsmyndighet som saken gäller, om ministeriet på basis av försäkringsbolagets anmälan eller de uppgifter som det fått i samband med tillsynsverksamheten anser att det finns skäl att misstänka att försäkringsbolagets tjänster används eller planeras bli använda för att dölja eller utplåna den verkliga arten, det verkliga ursprunget eller den verkliga förvaringsplatsen för medel som åtkommit genom brott eller dispositioner eller rättigheter som gäller medlen.

Ministeriet har i det fall som avses i 3 mom. rätt att meddela försäkringsbolaget ett förord-

Gällande lydelse

nande att under högst sju dagar avstå från att utföra transaktionen, om en sådan åtgärd behövs för förundersökningsåtgärderna.

För ministeriet, försäkringsbolaget eller för de personer som i god tro har vidtagit åtgärder på deras vägnar uppstår inte ansvar för den ekonomiska skada som eventuellt föranleds av åtgärderna enligt denna paragraf.

6d §

Social- och hälsovårdsministeriet meddelar närmare föreskrifter som behövs för genomförande av EG-rådets direktiv om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för tvättning av pengar (91/308/EEG).

Föreslagen lydelse

6d §

(upphävs)

Denna lag träder i kraft den 199 .

8.

Lag**om ändring av lagen om utländska försäkringsbolag**

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen den 17 mars 1995 om utländska försäkringsbolag (398/1995) 81-83 §, samt ändras 17 § 1 mom. som följer:

Gällande lydelse

17 §

Tvångsmedel

Social- och hälsovårdsministeriet kan tilldela ett utländskt EES-försäkringsbolag en anmärkning, uppmana bolaget att inom en viss tid rätta till saken eller förbjuda bolaget att fortsätta med det förfarande som ministeriet anser vara felaktigt, om bolaget inte iakttar lag eller de föreskrifter som ministeriet har meddelat med stöd av denna lag, om bolaget har förfarit i strid med god försäkringssed eller om det har uppdragats missbruk i bolagets verksamhet.

Föreslagen lydelse

17 §

Tvångsmedel

Social- och hälsovårdsministeriet kan tilldela ett utländskt EES-försäkringsbolag en anmärkning, uppmana bolaget att inom en viss tid rätta till saken eller förbjuda bolaget att fortsätta med det förfarande som ministeriet anser vara felaktigt, om bolaget inte iakttar lag eller de föreskrifter som social- och hälsovårdsministeriet har meddelat med stöd av denna lag eller som det ministerium som svarar för polisväsendet har meddelat med stöd av lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt (/), om bolaget har förfarit i strid med god försäkringssed eller om det har uppdragats missbruk i bolagets verksamhet.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

81 §

81 §

*Konstaterande av identitet**Konstaterande av identitet*

Ett utländskt försäkringsbolags representation skall konstatera kundens identitet i sådana kundförhållanden om vilka social- och hälsovårdsministeriet meddelar närmare föreskrifter. Om det är sannolikt att kunden handlar för någon annans räkning, skall identifieringen med de resurser som försäkringsbolaget förfogar över utsträckas också till denne. Identifieringsuppgifterna eller uppgifter om identifikationshandlingarna skall förvaras på ett tillförlitligt sätt under minst fem år från det kundförhållandet upphörde.

(upphävs)

82 §

82 §

*Förhinderande av penningtvätt**Förhinderande av penningtvätt*

Utän hinder av 79 § 1 mom. skall ett utländskt försäkringsbolags representation innan den slutför en affärstransaktion eller, om förhandsanmälan skulle medföra oskäligen besvär, utan dröjsmål efter det att en affärstransaktion har slutförts göra anmälan till social- och hälsovårdsministeriet, om den har anledning att betvivla det lagliga ursprunget hos de medel som har använts till de tjänster som det utländska försäkringsbolaget har betts om. Den som anmälan gäller får inte underättas om saken.

(upphävs)

Ministeriet har rätt att registrera anmälningarna och de uppgifter som framgår av dem. Uppgifterna får användas och överlämnas endast för bekämpande av brottslig verksamhet som avses i 4 mom. i denna paragraf.

Ett utländskt försäkringsbolag skall dessutom bevara och på begäran till ministeriet överlämna alla de tillgängliga uppgifter och handlingar som kan vara av betydelse då saken utreds.

Ministeriet skall informera den förundersökningsmyndighet som saken gäller, om ministeriet på basis av det utländska försäkringsbolagets anmälan eller de uppgifter som det har fått i samband med tillsynsverksamheten anser att det finns skäl att misstänka att försäkringsbolagets tjänster används eller planeras bli använda för att dölja eller utplåna den verkliga arten, det verkliga ursprunget eller

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

den verkliga förvaringsplatsen för medel som åtkommits genom brott eller dispositioner eller rättigheter som gäller medlen.

Ministeriet har i de fall som avses i 4 mom. rätt att meddela det utländska försäkringsbolaget ett förordnande att under högst sju dagar avstå från att utföra transaktionen, om en sådan åtgärd behövs för förundersökningsåtgärderna.

För ministeriet, det utländska försäkringsbolaget eller för de personer som i god tro har vidtagit åtgärder på deras vägnar uppstår inte ansvar för den ekonomiska skada som eventuellt föranleds av åtgärderna enligt denna paragraf.

83 §

Närmare föreskrifter om förhindrande av penningtvätt

Social- och hälsovårdsministeriet meddelar närmare föreskrifter som behövs för genomförande av rådets direktiv (91/308/EEG) om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för tvättning av pengar.

83 §

Närmare föreskrifter om förhindrande av penningtvätt

(upphävs)

Denna lag träder i kraft den 199 .

9.

Lag

om ändring av lagen om försäkringsmäklare

I enlighet med riksdagens beslut upphävs i lagen den 19 februari 1993 om försäkringsmäklare (251/1993), 20 a och 21 §, dessa lagrum sådana de lyder, 20 a § i lag 397/1995 och 21 § delvis ändrad i nämnda lag, samt ändras 17 § 1 mom., som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

17 §

Tvångsmedel

Om en försäkringsmäklare inte följer lag eller stadganden och föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag eller om det

17 §

Tvångsmedel

Om en försäkringsmäklare inte följer lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag eller lagen om förhindrande och

Gällande lydelse

har framkommit missbruk i märklarens verksamhet kan social- och hälsovårdsministeriet *tilldela* försäkringsmäklaren anmärkning, uppmana mäklaren att inom en viss tid rätta till saken eller förbjuda honom att fortsätta ett förfarande som ministeriet anser vara felaktigt.

20a §

Identifiering av kunder

Försäkringsmäklaren skall konstatera sin kunds identitet i sådana kundförhållanden om vilka social- och hälsovårdsministeriet meddelar närmare föreskrifter. Om det är sannolikt att kunden handlar för någon annans räkning, skall identifieringen med de medel försäkringsmäklaren förfogar över utsträckas också till denne. Identifieringsuppgifterna eller uppgifter om identifikationshandlingarna skall förvaras på ett tillförlitligt sätt under minst fem år från det kundförhållandet upphörde.

21 §

Tvivelaktiga affärstransaktioner

Försäkringsmäklaren skall utan hinder av 19 §, innan han slutför en affärstransaktion eller, om förhandsanmälan skulle medföra oskäligt besvär, ofördröjligen efter det att affärstransaktionen har slutförts underrätta social- och hälsovårdsministeriet, om han har anledning att betvivla det lagliga ursprunget av de medel som används till de tjänster som försäkringsmäklaren har betts om. Föremålet för anmälan får inte underrättas om saken. Ministeriet har rätt att registrera anmälningarna och de uppgifter som framgår av dem. Uppgifterna får användas och överlätas endast för att motarbeta sådan brottslighet som avses i 3 mom. i denna paragraf.

Försäkringsmäklare skall dessutom uppbevara och på begäran till ministeriet överlämna alla de tillgängliga uppgifter och handlingar som kan vara av betydelse då saken utreds.

Ministeriet skall underrätta om saken vidare till behörig förundersökningsmyndighet, om ministeriet på basis av försäkringsmäklarens

Föreslagen lydelse

utredning av penningtvätt (/), eller om det har framkommit missbruk i försäkringsmäklarens verksamhet, kan social- och hälsovårdsministeriet ge försäkringsmäklaren anmärkning, uppmana mäklaren att inom en viss tid rätta till saken eller förbjuda honom att fortsätta ett förfarande som ministeriet anser vara felaktigt.

20a §

Identifiering av kunder

(upphävs)

21 §

Tvivelaktiga affärstransaktioner

(upphävs)

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

anmälan eller de uppgifter som det fått i samband med tillsynsverksamheten anser att det finns motiverad anledning att misstänka att försäkringsmäklarens tjänster används eller planeras bli använda för att dölja eller utplåna den verkliga arten, det verkliga ursprunget eller den verkliga förvaringsplatsen för medel som åtkommit genom brott eller dispositioner eller rättigheter som gäller medlen.

Ministeriet har i det fall som avses i 3 mom. rätt att meddela försäkringsmäklaren ett förordnande att under högst sju dagar avstå från att utföra transaktionen, om ett sådant avhållande behövs för förundersökningsåtgärderna.

För ministeriet, försäkringsmäklaren eller för de personer som i god tro har vidtagit åtgärder på deras vägnar uppstår inte ansvar för den ekonomiska skada som eventuellt föranleds av åtgärderna enligt denna paragraf.

Ministeriet meddelar närmare föreskrifter om tillämpningen av EG-rådets direktiv om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för tvättning av pengar (91/308/EEG) i fråga om försäkringsmäklaren.

Denna lag träder i kraft den 199 .

10.

Lag**om ändring av lagen om pantlåneinrättningar**

I enlighet med riksdagens beslut upphävs i lagen den 18 december 1992 om pantlåneinrättningar (1353/1992) 28 a, 28 b och 38 a §, sådana de lyder i lag 769/1997, ändras 15 §, 37 § 2 mom. och 40 §, sådana de lyder i nämnda lag 769/1997, samt fogas till 28 § ett nytt 2 mom., som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

15 §

En pantlåneinrättning får inte ta emot en sak som pant, om inte pantsättaren styrker sin identitet och är myndig eller om det finns skäl att misstänka att pantsättaren saknar rätt att pantsätta saken. *Identifieringsuppgifterna, som gäller pantsättarens identitet och affärsverksamhet i anslutning till långivningen, skall*

15 §

En pantlåneinrättning får inte ta emot en sak som pant, om inte pantsättaren styrker sin identitet och är myndig eller om det finns skäl att misstänka att pantsättaren saknar rätt att pantsätta saken.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

förvaras på ett tillförlitligt sätt och skyddade så att ingen annan än den pantlåneinrättning till vilken uppgifterna har lämnats kan få tillgång till dem. Identifieringsuppgifterna skall förvaras minst fem år efter att kundförhållandet eller transaktionen upphört.

28 §

Angående pant av betydande ekonomiskt värde gäller med avvikelse från 1 mom. vad som bestäms i lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt (/).

28 a §

En pantlåneinrättning skall med vederbörlig omsorg reda ut grunderna för och syftet med att dess tjänster anlitas, om den finner att tjänsterna till sin struktur och omfattning avviker från det sedvanliga med tanke på inrättningens storlek eller läge eller att de inte har något uppenbart ekonomiskt syfte eller att de inte är förenliga med kundens ekonomiska situation eller affärstransaktioner.

Om pantlåneinrättningen efter att ha uppfyllt sin ovan avsedda omsorgsplikt eller annars har anledning att betvivla att pant som används vid en affärstransaktion har ett lagligt ursprung, skall den, innan affärstransaktionen slutförs, avbryta den för tilläggsutredningar eller vägra utföra den samt alltid utan dröjsmål anmäla saken till finansinspektionen och på dess begäran lämna den alla uppgifter och handlingar som kan vara av betydelse för utredningen av misstanken. Om det sannolikt blir svårare att utröna vem som drar förmån av affärsstransaktionen, om affärsaktionen förvägras eller avbryts kan den likväl utföras, varefter en anmälan om saken ofördröjligen skall göras till finansinspektionen. Att anmälan görs får inte röjas för den som misstanken gäller eller någon annan tredje person. Finansinspektionen får registrera, använda och lämna de upplysningar den erhållit endast för bekämpning av sådan brottslig verksamhet som avses i 4 mom. i denna paragraf.

Finansinspektionen meddelar närmare föreskrifter om omsorgsplikt och skyldighet att göra anmälan enligt denna paragraf samt hur dessa skall fullgöras.

Om finansinspektionen på basis av upplysningar som lämnats till den eller som den

(upphävs)

28 a §

Gällande lydelse

annars har inhämtat anser att det finns anledning att misstänka att det är fråga om att dölja eller utplåna den verkliga arten, det verkliga ursprunget eller den verkliga förvaringsplatsen för en pant eller sådana dispositioner eller rättigheter som gäller panten, skall den underätta förundersökningsmyndigheten om saken. Finansinspektionen kan samtidigt meddela pantlåneinrättningen ett förordnande att under högst sju dagar avstå från att utföra transaktionen, om en sådan åtgärd behövs för förundersökningsåtgärderna.

28 b §

För finansinspektionen och pantlåneinrättningen samt för de personer som i god tro har vidtagit åtgärder på deras vägnar uppkommer inte ansvar för ekonomiska skador som någon åtgärd enligt 28 a § eventuellt föranleder.

37 §

Straff för brott mot tystnadsplikt enligt 33 § och för röjande av anmälan i strid med 28 a § 2 mom. ådöms enligt 38 kap. 1 och 2 § strafflagen, om inte strängare straff föreskrivs i någon annan lag.

38 a §

Den som bryter mot skyldigheten enligt 15 § att identifiera pantsättaren eller förvara identifieringsuppgifterna skall för brott mot identifieringsskyldigheten dömas till böter, om inte strängare straff stadgas i någon annan lag.

40 §

Har en pantlåneinrättning i sin verksamhet inte iakttagit denna lag eller föreskrifter som meddelats med stöd av den eller inrättningens bolagsordning, kan finansinspektionen vid vite ålägga inrättningen att fullgöra sin skyldighet.

Föreslagen lydelse

28 b §

(upphävs)

38 a §

(upphävs)

40 §

Har en pantlåneinrättning i sin verksamhet inte iakttagit denna lag eller lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt (/), bestämmelser som har meddelats med stöd av dessa lagar eller inrättningens bolagsordning, kan finansinspektionen vid vite förplikta inrättningen att fullgöra sin skyldighet.

Denna lag träder i kraft den 199 .

11.

Lag**om ändring av lagen om polisens personregister**

I enlighet med riksdagens beslut
 upphävs i lagen den 7 april 1995 om polisens personregister (509/1995) 13 § 2 mom. 5
 punkten, samt
 fogas till 2 § nya 3 och 5 mom., varvid det nuvarande 3 mom. blir 4 mom., som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Registret över misstänkta

 För registret över misstänkta får även inhämtas och i registret införas uppgifter som erhållits med stöd av 5, 10 och 12 § lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt (/).

Den del av registret som innehåller uppgifter som har erhållits med stöd av lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt får användas av de anställda inom polisen som har förordnats till uppgifter som gäller utredning av penningtvätt.

13 §

Polisens rätt till uppgifter ur vissa register

-----
 5) ur Finlands Banks finansinspektions datasystem uppgifter som behövs för förebyggande och utredning av penningtvätt, samt

 (2 mom. 5 punkten upphävs)

 Denna lag träder i kraft den 199 .

12.

Lag**om ändring av 32 kap. 1 § strafflagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i strafflagen av den 19 december 1889 (39/1889) 32 kap. 1 § 2 mom. 2 punkten,
sådan den lyder i lag 1304/1993, samt
fogas till 32 kap. 1 § 2 mom., sådant det lyder i sist nämnda lag, en ny 3 punkt som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

32 kap.

Om häleribrott

1 §

Häleri

För häleri döms också den som

2) döljer eller maskerar i 1 punkten angiven egendoms rätta karaktär, ursprung eller belägenhet eller förfogandet över den eller de rättigheter som är knutna till den, eller *hemlighåller sådana uppgifter om dessa omständigheter som han enligt lag är skyldig att lämna.*

2) döljer eller maskerar i 1 punkten angiven egendoms rätta karaktär, ursprung eller belägenhet eller förfogandet över den eller de rättigheter som är knutna till den, eller

3) *underlåter att göra anmälan enligt 10 § lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt (/) eller i strid med förbudet i 10 § röjer att anmälan har gjorts.*

Denna lag träder i kraft den 199 .

13.

Lag**om ändring av 20 § lagen om finansinspektionen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 11 juni 1993 om finansinspektionen (503/1993) 20 § 1 mom., sådant det lyder i nämnda lag 572/1996, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

20 §

20 §

Tillsynsavgift

Tillsynsavgift

För täckande av kostnaderna för finansinspektionens verksamhet skall de under dess tillsyn stående emittenterna av värdepapper som är föremål för offentlig handel *samt de finansiella institut som bedriver valutaväxling* betala en tillsynsavgift.

För täckande av kostnaderna för finansinspektionens verksamhet skall de under dess tillsyn stående emittenterna av värdepapper som är föremål för offentlig handel betala en tillsynsavgift.

Denna lag träder i kraft den 199 .